
NR. 3 2022
BUITEN DE ORDE
€ 3,50
ANARCHISTISCH KWARTAALBLAD
NO BORDER CAMP
TRANSFORMATIVE JUSTICE
TER APEL

BUITEN DE ORDE 3/2022 INHOUDSOPGAVE

Buiten de Orde
Het anarchistische kwartaalblad Buiten de Orde is een uitgave van de Vrije Bond. Standpunten ingenomen in het blad vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs die van het redactiecollectief. Het blad besteedt aandacht aan een breed scala van onderwerpen en wil daarmee een blad voor de anarchistische beweging zijn. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht.

Omslagbeeld
Paper Surgery

Abonnementen
Leden van de Vrije Bond zijn automatisch abonnee van Buiten de Orde; niet-leden kunnen zich abonneren voor € 20,00 per jaar. Voor mensen in de gevangenis is Buiten de Orde gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het secretariaat van de Vrije Bond.

Abonneer je via vrijebond.org/buitendeorde/abonnement en maak o.v.v. 'abonnement Buiten de Orde' € 20,00 (meer is ook welkom) over op:
IBAN: NL80 INGB 0005 4954 73
BIC/Swift: INGB NL2A
t.n.v. Vrije Bond te Amsterdam

Redactie Buiten de Orde
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
redactie@buitendeorde.nl
buitendeorde.org

Secretariaat Vrije Bond
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
secretariaat@vrijebond.nl
vrijebond.org

Vrije Bond
De uitgangspunten van de Vrije Bond waarin onder meer de visie is omschreven staan elders in deze uitgave en de werking Solidariteitskas met alle mogelijkheden tot het financieel ondersteunen van mensen en initiatieven is terug te vinden op de website van de Vrije Bond. Ook het aanmelden als lid of abonnee kan vrij eenvoudig via vrijebond.org.

Losse nummers zijn voor € 3,50 te koop bij:

Het Fort van Sjakoo
Jodenbreestraat 24, Amsterdam
sjakoo.nl

Boekwinkel Opstand
Beatrijsstraat 12, Den Haag
opstand.noblogs.org

Vredesburo Eindhoven
Grote Berg 41, Eindhoven
vredesburo.nl

De Lektuurhal
Over de Kelders 10, Leeuwarden

Boekhandel Rosa
Oliemuldersweg 43, Groningen
bookshoprosa.org

Redactioneel

In het laatste hoofdstuk van *Grondslagen van het anarchisme* (1938) denkt Anton Constandse na over de toekomst van het anarchisme. Constandse is enigszins optimistisch, hij ziet mogelijkheden, maar zegt ook dat de mate waarin kansen benut kunnen worden onder andere afhangt van hoe kapitalisme zich verder zal ontwikkelen. 'Of wel het kapitalisme moet leiden tot vrij socialisme,' zegt Constandse, 'of wel het voert tot een vorm van barbarisme, als het door fascisme tot uiting komt. In dit laatste geval is er geen weg terug.'

Tijdens het schrijven van dit redactioneel is het heet buiten. In juli van de afgelopen zomer was de gemiddelde temperatuur in De Bilt 18,6 °C. Toen Constandse 84 jaar geleden het voorwoord schreef van *Grondslagen van het anarchisme* was de gemiddelde temperatuur in dezelfde maand slechts 15,8 °C. Afgelopen juli was de hoogst gemeten temperatuur in De Bilt 35,5 °C. In juli 1938 kwam het kwik niet boven de 28,9 °C uit. De weigering vanuit de machthebbers om adequaat te handelen ten tijde van verregaande klimaatverandering, met de desastreuze gevolgen zoals we die nu zien van dien, is een daad van barbarisme. In het artikel dat boer Tijs voor deze editie van de *Buiten de Orde* schreef wordt duidelijk dat anarchistisch handelen het enige juiste antwoord is op enorm barbarisme.

Ook tijdens het No Border Camp waren de temperaturen hoog. Het kamp lag aan een kanaal en er werd veel gezwommen. Je leest in deze *Buiten de Orde* een verslag van een week vol workshops en actie. Het kamp had speciale aandacht voor de afschaffing van Frontex en het EU-grensregime, terwijl binnen de landsgrenzen van Nederland de gevolgen van het Europese grensbeleid in Ter Apel weer eens duidelijk zichtbaar werden. In dit nummer staat een verslag van enkele bezoeken aan het aanmeldcentrum. Over barbarisme gesproken; terwijl vluchtelingen in mensonterende omstandigheden in Ter Apel verbleven, stond het fascisme er met spandoeken op de stoep. De situatie is ondertussen weer verslechterd en we maken ons zorgen over wat de toekomst brengt. Het tonen van solidariteit, en het bieden van zowel hulp als verzet blijft van groot belang.

En zoals altijd is er meer verzet te bieden. Omdat het vanwege de stijgende gasprijzen voor veel mensen een zware winter wordt, pleit Barry voor een brede POLO-campagne: prijzen omlaag, loon omhoog! Jan Bervoets vertaalde een tekst van de Federazione Anarchica Italiana (FAI) over een algemene werkstaking tegen de oorlogspolitiek die de Italiaanse regering naar aanleiding van de Russische inval in de Oekraïne heeft gevoerd, plus een manifest van diezelfde federatie. In de bijdrage van Peter Storm over de mythe van geweldloosheid wordt nagedacht over de vele vormen die deze mythe heeft aangenomen en of deze wel stand houden na het grondiger raadplegen van de archieven. Vanuit de Wandelclubs 010 en 030 vind je in deze editie respectievelijk een bijdrage over het *black bloc* tijdens de klimaatmars Rotterdam, en een bijdrage over de hongerstaking van de Griekse anarchist Giannis Michailidis en een daarmee gepaard gaande solidariteitsactie.

Dat Constandse niet alleen maar optimistisch was over de toekomst, blijkt terecht. Fascisme is ver van verdwenen. Teun schreef een recensie over *Renaissance van de haat. Nieuw Rechts*, *FvD en de terugkeer van het fascisme* van trotskist Jeroen van der Starre. De podcastrecensie over intergenerationeel trauma van Ronja en Petra maakt tevens duidelijk hoe trauma's generaties lang door kunnen werken omdat de gevolgen van kapitalisme overal voelbaar zijn en pijn zich door generaties heen laat voelen. Om de strijd te kunnen blijven leveren is het daarom van belang dat we voor elkaar zorgen en met vertrouwen blijven werken aan een duurzame beweging. Daarom schreef Teun Zwartstaart over het belang van *accountability* en *transformative justice* als voorwaarden voor die eerdergenoemde duurzame beweging.

Waar haast niet over werd geschreven, is de huidige golf van boerenprotesten in Nederland. We hoopten en verwachtten scherpe analyses te ontvangen, maar zagen geen anarchistisch perspectief op de boerenprotesten en de huidige stikstofcrisis verschijnen. Bij deze nodigen we iedereen uit om voor de volgende deadline, op 1 november 2022, artikelen in te zenden die een scherpe blik werpen op de huidige protestgolf en (het gebrek aan) anarchistische antwoorden daarop.

Eerlijkheid gebiedt te zeggen dat we niet weten wat er over zou zijn gebleven van Constandses voorzichtige optimisme wanneer hij zou zien tot wat voor gedrocht het kapitalisme zich nu ontwikkeld had. Toch is er bladerend in deze editie van *Buiten de Orde* een hoop optimisme te putten uit de strijd die momenteel geleverd wordt, uit hoe die strijd op zo veel verschillende manieren wordt gevoerd en uit de manier waarop er nagedacht wordt over het bouwen aan een duurzame beweging. Een beweging die groeit, bovendien.

Namens de redactie van *Buiten de Orde*,
Tjaaktje Veenstra en Teun Zwartstaart

De deadline voor de inzending van artikelen voor de volgende editie van Buiten de Orde is op 1 november 2022.

VOOR EEN NIEUW ANARCHISTISCH MANIFEST TEGEN DE OORLOG

Tekst door Italiaanse Anarchistische Federatie   Vertaling Jan Bervoets

In deze maanden, waarin de tragedie van de oorlog steeds meer onder internationale aandacht wordt gebracht door de crisis in Oekraïne, is het thema van anarchistisch antimilitarisme dringender dan ooit. We zien hoe al vóór de Russische invasie van Oekraine sommige individuen en groepen, die zichzelf antiautoritair, libertair of anarchistisch noemden, heftige kritiek op ons traditionele antimilitarisme hebben geuit. We hebben in de afgelopen maanden zorgvuldig over deze stellingname nagedacht, en zijn van mening dat we vandaag ons standpunt moeten verduidelijken.

Onze gedachten gaan in de eerste plaats uit naar onze kameraden die meer dan een eeuw geleden – vóór de tragedie van de Eerste Wereldoorlog – de noodzaak voelden van een vaststelling: 'Aan alle soldaten van alle landen die geloven dat ze vechten voor gerechtigheid en vrijheid, moeten wij verklaren dat hun heldhaftigheid en hun moed slechts zal leiden tot het in stand houden van haat, tirannie en ellende' (*Internationaal Anarchistisch Manifest tegen de Oorlog*, 1915). Net als Goldman, Berkman, Malatesta, Schapiro en de anderen geloven wij in de noodzaak dat de internationalistische en solidaire stem van het anarchisme, samen met haar principes van universele zuster- en broederschap, terugkeert om tot iedereen te spreken, zelfs meer in een wereld die steeds verder fragmenteert door nationale, etnische en identiteitshaat.

Oorlog is de oorsprong van de huidige sociale orde die gebaseerd is op overheersing, uitbuiting en onderdrukking. Dit is een belangrijk punt voor de FAI, zoals het wordt gepresenteerd in het *Anarchistische Programma* dat het theoretische uitgangspunt van onze Federatie is: 'Zonder te begrijpen welke voordelen er voor iedereen zouden voortkomen uit samenwerking en uit solidariteit heeft een deel van de mensheid, dat omdat ze in elke andere persoon een concurrent of een vijand ziet, geprobeerd zich de grootst mogelijke hoeveelheid rijkdom te bemachtigen ten koste van de ander. In zo een strijd zal de sterkste of de meest fortuinlijke uiteindelijk overwinnen en op verschillende manieren de overwonnenen onderdrukken en overheersen.'

Juist daarom handhaven wij ons standpunt van afwijzing van alle oorlogen en van steun aan het idee van revolutionair defaitisme. Met defaitisme bedoelen we een revolutionair standpunt tegenover de oorlog, wat inhoudt dat je moet vechten voor de nederlaag van de regering en de heersende klassen van je eigen land, vanuit je overtuiging dat oorlogen worden gevochten voor de belangen en privileges van de onderdrukkers en uitbuiters. Aan het begin van de twintigste eeuw, en vooral tijdens de Eerste Wereldoorlog, pasten sommige Europese regeringen de beschuldiging van 'defaitisme' toe om elke vorm van afwijkende mening, van verzet tegen oorlog, van politiek protest en van arbeidersstrijd te onderdrukken, omdat die de nationale eenheid tegen de vijand zou breken. Daarom accepteert defaitisme niet het uitstel van de sociale strijd, die door regeringen in tijden van oorlog wordt opgelegd door middel van censuur, repressie en krijgswetten. Integendeel, de strijd tegen de regering in oorlogstijd gaat door, zowel door de oorlog te saboteren als door sociale strijd aan te moedigen. Dit defaitisme krijgt zijn plaats in een internationalistisch en revolutionair perspectief met in het vizier de nederlaag van het imperialisme van 'onze' landen. En een grondslag daarvan is: weiger een militante partij te steunen in oorlogen tussen staten en/of imperiale blokken.

Tegenwoordig worden er tientallen oorlogen tegelijk gevochten, met hun lasten aan doden, vernielingen, verkrachtingen, plunderingen en massale ontheemdingen. In de afgelopen vijftien jaar heeft de crisis van het op globalisering gebaseerde hegemoniesysteem geleid tot een wereldwijde trend naar autoritarisme en militarisering. Globalisering als een vorm van wereldheerschappij heeft lange tijd gezorgd voor een bevoorrechte rol in de exploitatie van de hulpbronnen van de planeet voor het Anglo-Amerikaanse imperialisme, met de steun van de bevoorrechte klassen van verschillende landen. De toetreding van Rusland en China tot het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldhandelsorganisatie hebben aangetoond dat deze elkaar tegengestelde machtsvormen ondanks verschillende hiërarchieën de verdeling van de samenleving in klassen niet ter discussie stellen.

Op het FAI-congres dat in juni 2022 in Empoli plaatsvond, hebben we een samenvatting gemaakt van publicaties over de oorlog in Oekraïne, waarvan we een deel citeren: 'In de afgelopen tien jaar hebben de intensivering van spanningen tussen staten, de oorlogen in de handel en de financiën, de min of meer voortschrijdende isolatie van markten de uitbreiding van conflicten tussen wereldwijde en regionale machten in verschillende regio's van de wereld – die deels via marionetten, maar in toenemende mate in directe vorm plaatsvinden – tot een heel ander scenario geleid. Het kapitalistische model, dat in de vorige eeuw door de Amerikaanse hegemonie werd opgelegd, is nog steeds de horizon waarbinnen twisten tussen staten plaatsvinden, maar de wereld wordt niet langer gedomineerd door één enkele supermacht. De Verenigde Staten hebben de oorlogen in Afghanistan, Irak en Syrië verloren, en vergeleken met een paar decennia geleden is hun invloed in Midden- en Zuid-Amerika, die ze vroeger als hun achtertuin beschouwden, aanzienlijk afgenomen. Het AUKUS-verdrag tussen het Verenigd Koninkrijk, de VS en Australië dat met een afzonderlijk bondgenootschap de strategie van deze staten naar de Stille Oceaan heeft geheroriënteerd, leek de aanwezigheid van de VS in Europa en de samenhang – zo niet het bestaan – van de NAVO ter discussie te stellen. De Russische invasie van Oekraïne draagt dus voor een deel bij aan een proces van herdefiniëring van het mondiale machtsevenwicht.'

De crisis van deze mondiale hegemonie is nauw verbonden met de crisis van stelsels van regeringen met sociale samenhang. Met het wegvallen van sociale garanties en het verzwakken van consensusmechanismen, en met de opkomst in veel landen van bewegingen die in verschillende vormen de regeringen en de akkoorden met de heersende klassen ter discussie stellen, wordt het gebruik van geweld immers het belangrijkste instrument van de staat om haar macht en sociale orde in stand te houden. Om die reden hebben wij de afgelopen jaren de toenemende rol van het leger in samenlevingen besproken. De opstand in Wit-Rusland in 2020 en de opstand in Kazachstan in januari 2022 hebben een ernstige consensuscrisis aangetoond binnen het door Rusland geleide systeem. Met het Euraziatische

verdrag OTSC in handen heeft het leger een sleutelrol op zich genomen. De Russische militaire interventie in Kazachstan om volksopstanden in bloed te smoren was hiervan een tragische demonstratie: deze baande de weg voor de invasie van Oekraïne in februari. Ook in de VS hebben de anti-politierellen tegen racistisch geweld in 2020 de leiders van de strijdkrachten begin 2021 ertoe gebracht om in een klimaat voorafgaand aan een burgeroorlog zelf steun te verlenen aan de installatie van Biden als president, om te voorkomen dat het gewelddadige suprematisme van Trump de consensuscrisis onherstelbaar zou verergeren.

Het antwoord op dit soort crises is de verhoging van militaire uitgaven en de versterking van de rol van de krijgsmacht bij politieke beslissingen. Nu de mechanismen van economische en politieke regulering zijn opgeblazen, die de hiërarchie tussen machten en winststromen naar de imperialistische metropolen tot stand hebben gebracht, hebben de heersende klassen een oorlog nodig om de oude overheersing te herstellen of om een nieuwe overheersing vast te leggen. In de context van deze nieuwe wereldwijde wanorde neemt het gebruik van oorlog en militaire missies toe, ongeacht hoe de regeringen ze ook in hun propaganda definiëren.

Van Oekraïne tot Jemen, van de Sahel-landen tot Myanmar, van Afghanistan tot de Tigris en elders, door alle regio's waar genociden zoals op de Koerdische en op inheemsen en Afro-afstammelingen aan de gang zijn, bevinden wij ons allemaal potentieel onder de bommen en onder de dreiging van vernietiging, repressie en autoritaire omwentelingen. We weten heel goed dat de draaideur tussen zogenaamde democratieën en de zogenaamde autocratieën heel snel beweegt, en dat een staat van oorlog snel de ruimte vermindert voor degenen die voor sociale verandering willen agiteren. We betuigen altijd onze menselijke solidariteit aan degenen die lijden en hun leven riskeren in moeilijke situaties, zelfs als ze ideeën en handelwijzen hebben die ver verwijderd zijn van de ideeën die wij naar voren brengen.

Maar het sociaal anarchisme breekt met de huidige imperialistische, kapitalistische, nationalistische en autoritaire logica en verwerpt de verdeeldheid die door grenzen wordt opgelegd. En met de opvatting van territoriale integriteit of territoriale 'verdediging' van een staat of een entiteit die ernaar streeft zoiets als een staat te zijn. Omdat samen met het principe van territoriale soevereiniteit, deze beginselen onvermijdelijk leiden tot het bevorderen van nationalistische of micronationalistische perspectieven. Wat het woord 'natie' ook wil betekenen, het verbergt de scheiding tussen uitbuiters en uitgebuitenen, tussen onderdrukkers en onderdrukten.

Alleen de actie van de uitgebuite klassen kan de oorlog stoppen

We herhalen onze onherroepelijke en ondubbelzinnige veroordeling van het regime van Poetin en van zijn criminele inval in Oekraïne, en ook zijn meedogenloze onderdrukking van dissidenten in eigen land. Maar we veroordelen ook de criminele rol van alle regeringen die het vuur aanwakkeren van deze en andere conflicten door wapens te leveren en met deze leveringen vaak geld verdienen. Wij zijn op een meer besliste manier tegen de NAVO, omdat die al jarenlang probeert de militarisering van het sociale leven en de verhoging van de militaire uitgaven aan de lidstaten op te leggen, en omdat die dankzij Poetin na het roemloze einde van hun agressie in Afghanistan nieuwe kracht heeft gekregen. Op dezelfde manier wijzen wij we het verhaal van een oorlog tussen vrijheid en dictatuur naar de prullenmand. Vanuit deze visie is Zelensky's Oekraïne echt een klein Rusland, met een autoritaire regering van een kring van oligarchen die het land plunderen en repressief optreden tegen alle vormen van protest en tegen minderheden die door de oorlog een moeilijker bestaan hebben gekregen. Om aan de macht te blijven, maakt Zelensky nu schulden en verkoopt hij zijn land aan de VS, het Verenigd Koninkrijk en de Europese Unie in ruil voor militaire steun. Toch is de binnendringing van westerse belangen in Oekraïne niet alleen te wijten aan de Russische invasie van 24 februari: multinationale agrovoedingsbedrijven, veelal uit de Verenigde Staten en één uit Rusland, controleren sinds meer dan tien jaar een deel van de 'graanschuur' van Europa en haar belangrijkste commerciële haven in Odessa.

De gevolgen van deze oorlog zijn dramatisch voor beide kanten van het front. Ze zijn ook rampzalig voor de rest van Europa, met de stijging van de prijzen als gevolg van speculatie, de toenemende militarisering en herbewapening, de verslechtering van de leefomstandigheden van miljoenen proletariërs en de angst en het geweld, die gevaarlijke instrumenten voor autoritaire regeringen dreigen te worden. Hoewel deze situatie nu opnieuw in Europa speelt, kenmerkt het in feite de meeste regio's van de wereld, en loopt het parallel aan de door de logica van de winst, de markten en staten gedreven verwoesting van het milieu en de planeet waarop we leven.

De eerste inzet van degenen die tegen de oorlog zijn, is de opbouw en verspreiding van acties voor wederzijdse hulp – zoals netwerken van solidariteit van onderop – om te voorzien in de onmiddellijke behoeften van de mensen die het meest lijden onder de gevolgen van het conflict, met name voedsel of medische hulp. Er is ook behoefte aan ondersteunende netwerken voor degenen die met stakingen, sabotage en desertie bezig zijn, zoals transnationale netwerken voor degenen die zich verbergen of vluchten van (of over) beide zijden van het front. Wij verwerpen – en strijden voor afbraak van – de patriarchale en dominante modellen die door het militarisme worden gedicteerd en eindeloos worden herhaald door de oorlogspropaganda van de officiële media en ook op sociale media, waar altijd dezelfde beelden van de mannelijke, robuuste en jeugdige vechter herhaald worden.

Van verschillende kanten suggereert men dat je pas partij kiest door daadwerkelijk stelling te nemen voor één van de regeringen die in deze oorlog tegenover elkaar staan, alsof het onvermijdelijk is partij te kiezen voor de één of de ander.

Enkele fossielen van het marxisme menen dat je zwakkere imperialisten kunt helpen om de dominante dreiging, die zij identificeren met 'het Westen', tegen te gaan. Maar de stra-

tegie om met imperialistische machten te spelen om hun tegenstellingen aan te scherpen – zoals de alliantie tussen arbeidersbewegingen en nationalistische krachten die karakteristiek was voor het stalinisme tussen de twee wereldoorlogen en daarna – heeft ertoe geleid dat elk revolutionair perspectief werd vernietigd en elke marginaal-autonome actie van de uitgebuite en onderdrukte klassen werd buitengesloten.

Andere interpretaties volgen verschillende benaderingen, waarbij het Russische imperialisme wordt beoordeeld als een gevaar voor heel Europa en daarbuiten, en in deze interpretaties bevinden zich ook argumenten van libertaire oriëntatie. Wij trekken de dreiging die uitgaat van het Russische autoritarisme en militarisme niet in twijfel, maar we geloven niet dat juist door de militaire nederlaag van Rusland in Oekraïne een autoritaire wending in West-Europa zal worden vermeden. De autoritaire maatschappelijke processen die in Rusland en in de OTSC-landen kennelijk dominant zijn, zijn sinds jaren ook in de Europese Unie in opkomst en de oorlog geeft ze nu een verdere versnelling. Bovendien is de 'democratie' gebaseerd op een situatie van bevoorrechting. De visie die de Europese Unie van zichzelf presenteert – als een baken van individualiserende democratie – en waartegenover zij Rusland, China en hun satellieten plaatst als de erfgenamen van totalitarisme in combinatie met wild kapitalisme, doet het voorkomen als de kwintessens van een westernisme dat niet van ons is.

Dit zijn onze standpunten: bevestiging van ons antimilitarisme in een internationalistisch en revolutionair perspectief dat concreet geworteld moet zijn in sociale strijd en netwerken van solidariteit, om ons collectieve en libertaire uitwegen te verschaffen om uit de maalstroom van de oorlog te komen waarin staten en het wereldkapitalisme ons werpen. Dit is onze bijdrage aan het internationale debat tegen de oorlog. Wij vinden dat één ding vooral duidelijk moet zijn: met of zonder wapens, om effectief te zijn, moet elke strijd van onderaf worden gevoerd en georganiseerd, buiten de apparaten van staten, regeringen en vooral buiten de strijdkrachten om.

Zelfs de oorlogvoerende of medeoorlogvoerende regeringen zijn zich ervan bewust dat de oorlog slachtingen en verwoestingen zal inhouden in de direct getroffen gebieden, maar ook ellende, werkloosheid en honger in de rest van de wereld, zelfs in Europa, zelfs in de Verenigde Staten. Regeringen zijn zich ervan bewust dat de omstandigheden rijp worden voor een ongekende sociale crisis, en daarom laten ze de fanfares van militarisme en nationalisme spelen om de solidariteit binnen de uitgebuite en onderdrukte klassen te voorkomen. Aangezien de regeringen de oorlogen bevorderen en daarvan voordeel behalen, moeten we voor een einde aan de oorlog de regeringen vrees aanjagen, omdat de enige grens aan de grillen van elke regering de angst is die volksbewegingen haar kunnen inboezemen. Verzet tegen de oorlog maakt deel uit van onze dagelijkse inzet, om te beginnen met de aanklacht tegen en boycot van de productie van de dood, met het kritiseren en ontmaskeren van militaristische retoriek, waarbij we beginnen met de militaristische opvoeding en taal op alle niveaus. We moeten ons verzetten tegen alle oorlogen en alle legers en een intersectionele strategie hanteren die de verbanden identificeert tussen militarisme en andere vormen van onderdrukking zoals patriarchaat, racisme, kapitalisme en alle soorten chauvinisme, en ons zowel door collectieve acties als door persoonlijke relaties daartegen keren.

Alleen de actie van de uitgebuite klassen kan de oorlog stoppen door oorlogsproducties te boycotten, door te weigeren wapens en alle instrumenten van de dood te bouwen, te verhandelen en te vervoeren, door deel te nemen aan de oppositiebewegingen tegen militaire fabrieken en bases, en door te staken op nationaal en internationaal niveau tegen oorlog en de oorlogseconomie. De anarchistische beweging neemt op verschillende manieren deel aan deze strijd, door afhankelijk van de omstandigheden militaristische en nationalistische ideologieën te bekritiseren, basisverenigingen en netwerken van onderaf op te bouwen, directe actie uit te voeren en alle vormen van weigering, desertie en protest te ondersteunen tegen de bloedbaden die door het kapitalisme en de staten worden gepropageerd.

We zijn meer dan ooit overtuigd van de geldigheid van het anarchistische principe dat stelt dat de middelen in overeenstemming moeten zijn met de doelen. Er zijn geen goede oorlogen of rechtvaardige oorlogen, en in tijden van groeiende nationalistische en soevereiniteitswaanzin geloven we dat we op geen enkele manier de kant van regeringen mogen kiezen of mogen deelnemen aan oorlogen tussen staten en imperiale blokken. Mensen mogen nooit sterven of doden voor territoriale soevereiniteit. Alle oorlogen zijn misdadig en legers (inclusief hun hulpkorpsen) zijn allemaal instrumenten van uitbuiting, van het patriarchaat en van de min of meer 'legitieme' staatsoverheersing over gebieden en over de lichamen van individuen. We erkennen geen van deze territoriale legitimiteitseisers en we zijn niet bereid om voor een van hen te vechten.

Deze geschiedenis laat zien dat oorlogen traditioneel worden uitgevochten om de actie van de uitgebuite klassen voor hun eigen emancipatie uit te bannen, en daarom is het van het grootste belang dat het anarchisme zich nu mobiliseert tegen de oorlog, buiten en tegen alle militaire instellingen om. Onze kracht ligt in de eerste plaats in de circulatie van ideeën en in de verdediging van ruimtes voor de productie en circulatie van kritisch denken, het bevorderen van de eenwording van pacifistische en antimilitaristische bewegingen in een gemeenschappelijke strijd tegen de regeringen. Het vermogen van de anarchistische beweging om coherent te zijn in de strijd tegen oorlog is de manier om libertaire handelwijzen, organisatie en idealen te activeren binnen de uitgebuite en onderdrukte klassen die als eersten de gevolgen van oorlogen ondervinden. Op deze basis zal een nieuwe inzet mogelijk zijn om een andere oplossing voor de crisis te bieden, namelijk uitzien naar de opbouw van een libertaire samenleving. Ⓐ

Noten
Het originele document werd gepresenteerd op het XXXI-congres in Empoli, op juni 2022 en geratificeerd in de daaropvolgende weken. Zie federazioneanarchica.org/

Rudolf Rocker over oorlog

Tekst door Johny Lenaerts

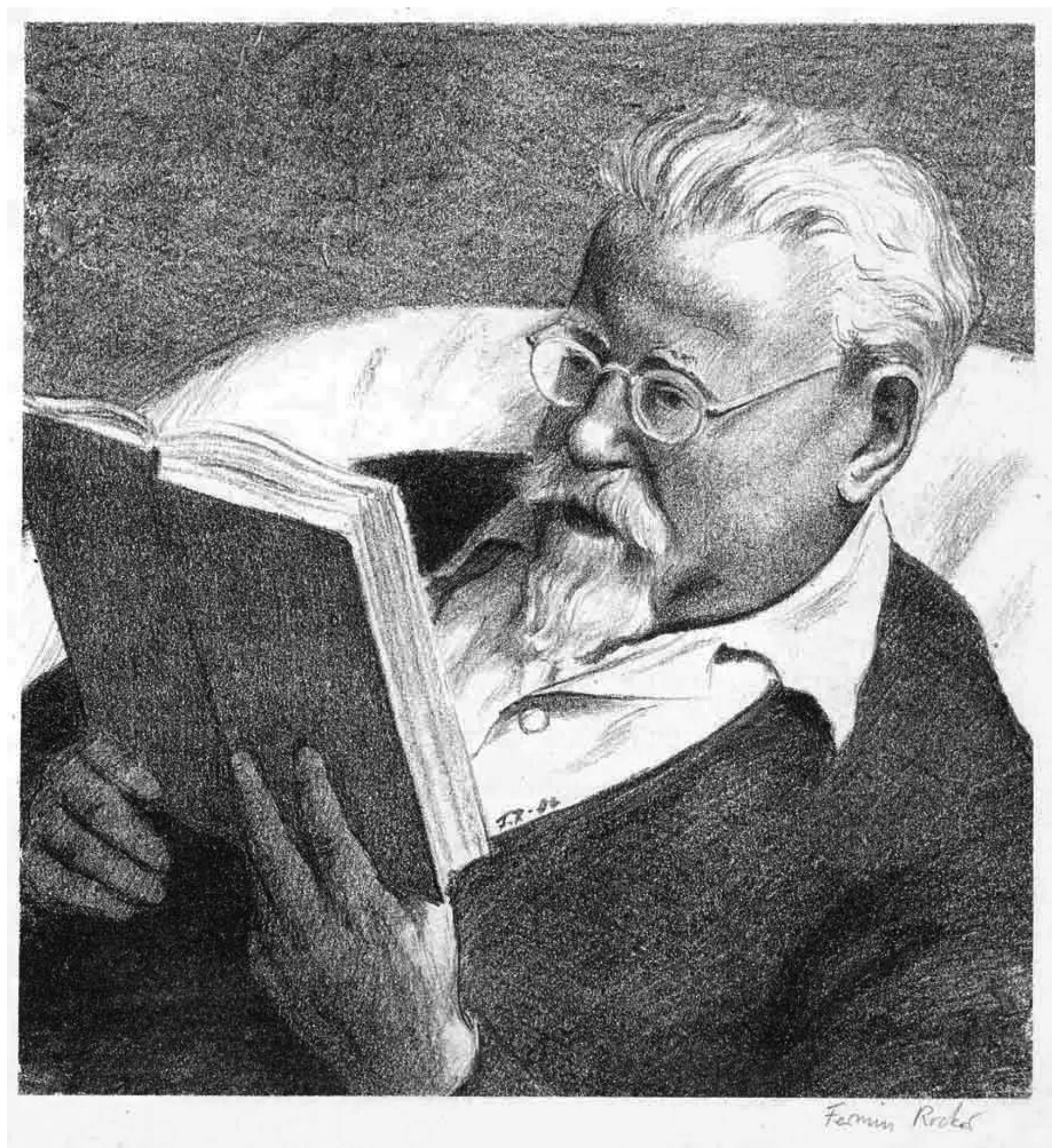
‘Ik ben net als u van mening dat de vorige oorlog een kinderspel was in vergelijking met wat de mensheid nu te wachten staat.’ Dat schreef Emma Goldman in oktober 1939 aan de in de VS verblijvende Duitse anarcho-syndicalist Rudolf Rocker (1873-1958). Welke houding moesten ze tegenover de zich aankondigende oorlog innemen? We brengen hier in vertaling een fragment hierover uit de biografie van Rudolf Rocker.

Wanneer men volgens het oude anarchistische motto ‘De staat is toch overal hetzelfde’ in deze situatie neutraal wilde blijven, dan ontsproot dat volgens Rockers mening uit ‘een geestelijke instelling die elk begrip voor historische samenhang verloren heeft en tot een hopeloos dogma verworden is’. Nu kwam het erop aan een standpunt in te nemen; want ‘alle verworvenheden van de laatste tweehonderd jaren, die de volkeren van Europa moeizaam moesten veroveren’ stonden op het spel, mochten ‘Hitler en zijn trawanten’ in de oorlog de overwinning behalen.

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, een kwart eeuw eerder, had Rudolf Rocker nog behoord tot de compromisloze oorlogstegenstanders en had hij samen met Malatesta scherp geprotesteerd tegen de stellingname van Kropotkin ten gunste van de *Entente*-machten. Nu echter stond hij ondubbelzinnig aan de zijde van de geallieerden en het waren gelijkaardige redenen als die van Kropotkin in 1914 die hem deze stap hadden doen zetten. Vreesde Kropotkin in die tijd dat een militaire overwinning van Duitsland de definitieve onderdrukking van de vrijheidlievende erfenis van de Franse Revolutie en een nieuwe periode van reactie zou betekenen, dan had Rocker in de periode tussen beide wereldoorlogen geleerd dat Kropotkins waarschuwingen volkomen ernstig genomen hadden moeten worden.

Weliswaar was het Duitse Keizerrijk in 1918 in elkaar gestuikt, toch had een onstuitbaar, door ressentiment, revanche- en machtsverlangen gedreven nationalisme zich na de oorlog in heel Europa verbreid en de weg gebaand voor een nog veel gevaarlijker variant van de autoritaire staat, namelijk de totalitaire constructies van het fascisme in Italië en Duitsland, die nu begonnen waren ook de laatste resten van de liberale erfenis in de wereld te vernietigen.

In zijn moest Rudolf Rocker zijn oude vriend Kropotkin alsnog zijn excuses aanbieden en ‘onomwonden’ toegeven dat deze ‘veel juister geoordeeld had dan ik en vele anderen’. Het standpunt van Rocker tegenover de asmogendheden betekende niet dat er ook maar één jota aan

zijn fundamentele oppositie tegenover de oorlog veranderd was; maar omdat de oorlog nu eenmaal voor de deur stond en niets en niemand hem nog kon verhinderen, wenste hij 'van ganser harte dat de bruine kannibalen verslagen zouden worden'. Ze hadden deze oorlog 'op de meest perfide manier geprovoceerd', en alhoewel voor hem 'de vertegenwoordigers van de zogenaamde democratieën' niet in het minst sympathieker geworden waren, wist Rocker uit eigen ervaring dat bij een overwinning van Hitler alle moeizaam verworven vooruitgang van de volkeren 'tot in het laatste restje' vernietigd zou worden.

Deze stellingname tastte zijn fundamentele veroordeling van elk gewelddadig conflict niet aan, omdat 'alle ervaringen uit de geschiedenis' hem aangetoond hadden 'dat tot nu toe geen enkele oorlog in staat geweest is problemen van cruciaal belang op te lossen, maar steeds de oorzaak van nieuwe verwikkelingen en dikwijls zelfs van nog grotere catastrofes werd'. Daarbij was het in Rockers ogen irrelevant of het om een zogenaamde 'revolutionaire burgeroorlog' of om een oorlog tussen staten ging; want in beide gevallen werden de barbaarse instincten naar boven gehaald en het resultaat vormde in ieder geval een terugslag op de weg naar een hogere cultuur.

Collectief of individueel verzet kon hij weliswaar verstaan, maar terzelfder tijd was hij er zich van bewust dat elke gewelddadige catastrofe enkel in een 'terugval in de barbarij' zou eindigen. Vermits de oorlog voor de deur stond, ging het er in de allereerste plaats om alle krachten tegen het streven naar een totalitaire wereldheerschappij te mobiliseren; want 'wie het belang van proporties zo ver verliest dat hij alles op één hoop werpt, die moet niet verbaasd zijn wanneer uiteindelijk de totalitaire staat de wereld verovert'.

Eerst moest de reactionaire 'tussenperiode' overstegen worden, vooraleer men zich weer kon richten op het doel van de opheffing van elke heerschappij, ook in de zogenaamde democratieën. Ⓐ

* Peter Wienand, *Der "Geborene" Rebell: Rudolf Rocker – Leben und Werk* (Karin Kramer Verlag, Berlin 1981).

Illustratie door BoMmetje

STAKING TEGEN DE OORLOG

Tekst door Federazione Anarchica Italiana
Vertaling Jan Bervoets

Het volgende is een vertaling van een oproep door een vergadering van vakbonden en het daarop volgende actieverslag van de Italiaanse Anarchistische Federatie (FAI). De tekst roept op tot een algemene landelijke staking tegen de oorlogspolitiek die de Italiaanse overheid heeft gevoerd naar aanleiding van de Russische inval in Oekraïne, met betrekking tot de economische gevolgen hiervan. De staking werd door verschillende plaatselijke vakbonden georganiseerd, die samenwerkten met de FAI en andere anarchisten.

Eerste oproep

Hieronder de eerste algemene oproep tot staking. Houd er rekening mee dat dit geen specifieke 'anarchistische' verklaring is, omdat deze (met zijn oproep aan regeringen, vert.) het resultaat is van een bemiddeling tussen verschillende groepen. Wij ondertekenden deze als FAI naast vele andere organisaties om de staking en het werk van onze kameraden in de bonden die de staking hebben uitgeroepen te ondersteunen.

Tegen de oorlog, tegen de oorlogseconomie en tegen de oorlogsregering. Algemene en sociale staking op 20 mei

Bij een algemene vergadering, gehouden in Milaan op 9 april 2022, veroordeelde een samenwerkingsverband van meerdere grote en kleine Italiaanse vakbonden, organisaties en actiegroepen de invasie van Oekraïne door de Russische Federatie, die (nog steeds) dreigt een oorlogsconflict op bredere schaal in Europa uit te doen breken. De oorsprong van het conflict kan worden herleid tot de expansionistische doelstellingen van de NATO-landen in het oosten, en de hegemonie-aspiraties van Rusland. Na vijfenveertig dagen oorlog zijn de consequenties duidelijk: militaire operaties die tot duizenden doden leiden, ontzettende vernieling en miljoenen ontheemden.

Over de hele wereld heeft de oorlogseconomie zijn weerslag. Europa is getroffen door een inflatie van 7,6%, met torenhoge energierekeningen en duidelijk afnemende levens- en werkomstandigheden van arbeiders en de volksmassa's. De rest van de wereld – met Azië en Afrika voorop – merkte dat haar voedselvoorziening gevaar loopt nu de prijs van graan en eten de pan uit rijst.

De vergadering besloot tot een oproep aan de hele wereld om met de imperialistische oorlog op te houden, om bij onze regeringen, de Europese regering, aan te dringen om geen militaire uitgaven meer te doen, om deze middelen te investeren in de fundamentele sectoren van het volkswelzijn: woningbouw, gezondheid, vervoer, scholen en om de koopkracht van lonen, pensioenen en het werklozeninkomen te herstellen en te waarborgen.

De vergadering beloofde ook een mobilisatie in de werkplaats en in de maatschappij te organiseren door middel van alle mogelijke bewustmakende initiatieven, en om ervoor te zorgen dat 25 april en 1 mei twee belangrijke eenheidsfactoren worden voor de sociale oppositiebeweging tegen de oorlog.

De vergadering roept ten slotte op tot een algemene staking op 20 mei om een einde te maken aan de oorlog, de oorlogseconomie en de oorlogsregering, en doet een oproep aan de volksmassa's, arbeiders, pacifisten, antimilitaristen, milieuactivisten en sociale entiteiten om tussen nu en dan tot mobilisatie over te gaan en daarna samen een grote beweging van mobilisatie en strijd op te bouwen.

Actieverslag FAI

'Op 20 april werd in Milaan een eerste open bijeenkomst gehouden om de algemene staking te organiseren. Zij werd gesteund door allerlei landelijke en lokale bonden, collectieven, associaties, en pacifistische organisaties als No Muos en feministische bewegingen die de oproep mede ondertekenden. Onder de voornaamste organisatoren waren de bonden waarin anarchisten en kameraden van de FAI actief waren. Feitelijk was de bijdrage van de kameraden van de FAI beslissend voor de organisatie van de staking: onze kameraden coördineerden de belangrijkste nationale bijeenkomsten, traden op als voorzitter, schreven verklaringen en documenten en brachten specifieke inhoud tegen de oorlog naar voren.

Aan het begin werd het organisatieproces van de staking geboycot door autoritair-linkse vakbonden, maar toen zij zagen dat ook hun leden achter een staking stonden, sloten zij zich bij de staking aan en probeerden zij de demonstraties te sturen naar een meer economische of enkel een anti-NAVO-doelstelling. In de voornaamste steden en in plaatsen waar onze kameraden het meest aanwezig waren, hebben de demonstraties hun stellingname tegen het militarisme en tegen de oorlog staande gehouden. Ook hebben in veel grote steden kameraden van de FAI die als syndicalisten opereren vergaderingen op de werkplaatsen georganiseerd om de staking voor te bereiden. Zij volgden belangrijke voorbeelden van stakingen, zoals die plaatsvonden in 1991 en 2003 tegen de oorlog in Irak, en in 1993 tegen die in Kosovo. Deze waren formeel uitgeroepen door alternatieve vakbonden, maar ontvingen kritische steun van de FAI.

In meerdere steden waren migranten en studenten weinig bij de demonstraties te zien. Voor kameraden maakt dit twee belangrijke problemen duidelijk: een gebrek aan verbinding tussen vakbonden en studenten, en een gebrek aan aandacht voor de oorlog bij de bonden tot nu toe, omdat hun werk zich vaak beperkt tot de economische belangen van hun leden. Feitelijk hebben veel arbeidsmigranten uit landen in Afrika en Azië in de fabrieksvergaderingen verklaard dat zij wel wilden meedoen met stakingen maar niet met demonstraties, omdat er hierbij weinig inhoudelijk de aandacht werd geroepen voor de oorlogen die mogelijk in eigen land plaatsvonden.

Desalniettemin was de deelname – in vergelijking met de vorige algemene staking door lokale bonden – succesvol, wat betekent dat dergelijke initiatieven effectief mensen mobiliseren en in overeenstemming zijn met de in de maatschappij gewortelde afkeer voor de oorlog. Scholen, openbare diensten, het openbaar vervoer, logistieke kernen en fabrieken werden door de staking getroffen, en in meer dan twintig steden werden demonstraties georganiseerd.

In Rome liepen tweeduizend mensen over straat, waar het blok van de libertaire vakbond CIB Unicobas en de Italiaanse (anarcho)syndicalistische bond Union Syndicale Italia (USI) aan kop liepen.

Vijftienhonderd mensen deden mee aan een demonstratie in Milaan, waarbij ook een anarchistisch blok van de plaatselijke FAI-groep aanwezig was, en ook liepen veel kameraden in het blok van de vakbond CUB en in dat van de USI.

In Reggio Emilia deden driehonderd mensen mee aan een demonstratie die werd gecoördineerd door de plaatselijke afdelingen van de USI, FAI en Antimilitaristische Vereniging.

In Turijn kwamen stakers, vakbonden, groepen studenten en organisaties die de staking ondersteunden voor het eerst samen vóór het gebouw van de Collino Uitvaartmaatschappij, en vond ook een bijeenkomst plaats op de Piazza Castello met de plaatselijke FAI-groep en Antimilitaristische Vereniging.

In Pisa ging een demonstratie door het centrum van de stad met de vlaggen van de plaatselijke FAI, deze was ook mede georganiseerd door o.a. de USI.

Ook waren honderden mensen aanwezig bij demonstraties in Genua, Bologna, Florence, Napels, Triëste, Palermo, La Spezia, Bergamo, Messina en Caserta. In veel van die steden organiseerden anarchisten en kameraden van de FAI blokken en acties om de staking te ondersteunen.

Wij denken dat deze staking een belangrijke stap is naar de opbouw van een grotere anti-oorlogsbeweging. Bonden die de staking ondersteunden werken nu aan een volgende – hopelijk internationale – stakingsdag tegen de oorlog. Ⓐ

TER APEL

EEN OOGGETUIGENVERSLAG VAN EEN MENSONTERENDE SITUATIE

Tekst door Tjaaktje

Anderhalve maand nadat we dit jaar voor het eerst naar Ter Apel reden, is het moeilijk te bepalen waar te beginnen als we willen vertellen over wat we de afgelopen tijd hebben gezien. De omstandigheden waarin de vluchtelingen in het Groningse dorp zich bevinden zijn grillig, onduidelijk, mensonterend. De doorstroom van vluchtelingen in Nederland is gestagneerd en de gevolgen daarvan zijn duidelijk zichtbaar voor de poort van het aanmeldcentrum. Iedereen kent inmiddels de beelden van de vluchtelingen die de nacht doorbrengen zonder dak boven het hoofd, zonder bed. De stroom aan nieuwsberichten, foto's en achtergrondreportages over het grotere geheel werkt zo vervreemdend dat iedereen haast lijkt te vergeten dat elk mens dat zich rond de poorten van het aanmeldcentrum bevindt daadwerkelijk een mens is, met een gevoel voor humor, vrienden, eigenaardigheden en toekomstplannen. We willen vertellen over wat we hebben gezien, over waar we tegenaan zijn gelopen, maar hopen dat het lukt om met wie dit leest niet uit het oog te verliezen dat het hier om mensen gaat. We willen vertellen over de gevolgen van misselijkmakend beleid, over hoe moeilijk het bleek te zijn om hulp te bieden, over een geslaagde tegendemonstratie, maar al die zaken zijn alleen maar relevant omdat we het hier hebben over de levens van mensen.

RUSTIG

De laatste keer dat we (voor dit schrijven) bij het aanmeldcentrum Ter Apel waren, waren we voorbereid op het ergste. We hadden zakken met spullen bij ons; tenten, slaapzakken, kleding. Veel te weinig, dachten we, maar we doen wat we kunnen. We spraken door over hoe we de goederen op een zo veilig mogelijke manier uit konden delen, omdat de situatie eerder erg grimmig was gebleken. 'Zul je zien,' zeiden we nog voor we vertrokken, 'komen we straks aan in Ter Apel, is er niemand buiten de poort.'

Het bleken voorspellende woorden. Toen we aan kwamen rijden, bleken er nauwelijks mensen buiten de poort te verblijven. Wie denkt dat dat betekent dat er weinig aan de hand is, heeft het verkeerd. Vluchtelingen die de aanmelding niet afgerond hebben worden 's avonds met bussen naar crisisopvanglocaties verspreid door het land gebracht, en gaan de volgende ochtend met de bus naar Ter Apel. Soms zit de opvanglocatie relatief gezien in de buurt, maar soms zitten vluchtelingen ook urenlang in de bus. Er wordt met mensen gesjouwd alsof ze spullen zijn.

POLSBANDJES

Hoe verwarrend en mensonterend de huidige werkwijze is, bleek uit een gesprek dat we hadden met een van de weinige mensen die op dat moment buiten de poort stond te wachten. Hij vertelde al enkele dagen geleden bij Ter Apel aangekomen te zijn. Hij droeg een wit bandje op zijn pols en vroeg of iemand wist wat die kleur betekende. Op het bandje stond met zwarte stiftletters 'overig' geschreven. Of we wisten waar dat voor stond? De man had veel vragen en kreeg vanuit het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) nauwelijks antwoorden. Hij had een aantal nachten doorgebracht in sporthallen op ruim een uur rijden van Ter Apel en had geen idee waar hij de komende nacht door zou brengen, hoe lang het zou duren voordat hij binnen de poorten van het aanmeldcentrum zou raken, wat de betekenis was van de kleur van een ouder polsbandje dat hij niet meer hoefde te dragen maar voor de zekerheid nog bij zich hield. Niet lang nadat we aankwamen werden de paar mensen die buiten de poorten stonden te wachten naar binnen gehaald.

LUIERS

Nadat we in juni voor het eerst samenkwamen om te bespreken hoe we onze solidariteit met de vluchtelingen in Ter Apel konden tonen, zijn enkele mensen 's avonds meteen naar Ter Apel gereden om te zien hoe de situatie op dat moment was en wat we konden betekenen. Zij brachten soep mee die ter plekke uitgedeeld werd. Het was druk en chaotisch in Ter Apel. De poorten van het aanmeldcentrum waren open, iedereen kon zo het terrein oplopen. Er bleek een groot tekort aan van alles: tenten, slaapzakken, eten, luiers, babydoekjes en babyvoeding.

Via solidariteitsfonds Het Zwarte Gat werd er geld opgehaald en de volgende ochtend werden er meteen boodschappen gedaan en gebracht; luiers, babydoekjes en fruit, want we hadden vernomen dat de vluchtelingen een dag eerder alleen maar witbrood met kaas en patat hadden gekregen.

Er is in Groningen gekookt en omdat de nood nog hoog leek is er gesproken over een actiekeuken in Ter Apel. Op het moment dat we aankwamen met een warme maaltijd werden ongeveer tien volle bussen met mensen uit Ter Apel weggebracht. Het eten dat we mee hadden gebracht was veel te veel voor de mensen die zich nog rond de poorten van het aanmeldcentrum bevonden, maar het was fijn een maaltijd te kunnen delen met de mensen die er nog aanwezig waren.

Het Rode Kruis brak de tenten die het eerder in Ter Apel had opgezet weer af. Het leek daardoor haast alsof de problemen opgelost waren, maar in werkelijkheid werd de grote crisis alleen maar verplaatst en verspreid over het

beko

land. Dit maakte het moeilijker zicht te hebben op wat er gebeurt met de vluchtelingen, solidariteit te bieden, vragen wat we konden betekenen. Eén van de vluchtelingen had gevraagd om schoenen, die we niet konden brengen omdat ze plotseling naar Limburg gebracht was.

Pegida

Alsof de situatie niet al schrijnend genoeg was, besloot Pegida op 3 juli ook een bezoek aan Ter Apel te brengen. Dat konden we natuurlijk niet laten gebeuren zonder zelf ook langs te komen. Met verschillende organisaties en individuen verzamelden we ons om 13:00 uur op het aangewezen grasveld, pal naast de ingang van het AZC.

De parkeerplaats aan de overkant van het pad dat naar de ingang leidde was toegewezen aan Pegida. Iedereen die het AZC in of uit wilde, moest tussen beide partijen door. We twijfelden even over hoe hard we ons tegengeluid konden laten horen, omdat we niet wilden dat er voor de vluchtelingen, die vaak al grote trauma's hebben, een intimiderende situatie zou ontstaan.

De demonstratie van Pegida startte om 14:00 uur, en waar ons veld vol stond met ruim vijftig demonstranten achter een grote lijn vol spandoeken, hadden zich aan hun kant vijftien mensen verzameld. Ook Voorpost was aanwezig. De nazi's hadden spandoeken mee waarop 'Stop de omvolking' stond, en 'Controleer de grenzen, niet ons volk'.

De angst voor een sfeer die onprettig was voor de vluchtelingen bleek gelukkig onterecht. Toen Wagensveld *himself* een microfoon ter hand nam en probeerde zo inspirerend mogelijk zijn veel te lange speech voor te lezen van het stapeltje A4'tjes dat keurig bijeengehouden werd door een nietje in de linkerbovenhoek, waarbij maar weer bleek dat echt goed oreren een gave is die niet velen gegeven is, deelden wij speelgoed uit aan kinderen en knutselden we met ze. De sfeer was saamhorig. We overstemden de toespraken met leuzen als 'Toen niet, nu niet, nooit meer fascisme' en 'Say it loud, say it clear, refugees are welcome here' en werden daarbij goed geholpen door de kinderen, die lachend met ons meeriepen en zwaaiden met vlaggen die we bij ons hadden.

Terwijl het clubje fascisten aan de overkant de speeches over omvolking, politieke partijen die vluchtelingen aan de grens op staan te wachten met welkomstfolders, QR-codes en de het zware leed dat de boeren aangedaan wordt zo nu en dan afwisselde met de meest treurigstemmende liftmuziek denkbaar, was de stemming aan onze kant opperbest. We stonden samen met de vluchtelingen voor wie we op wilden komen. De zon scheen. We lachten, hier en daar werd gedanst. Zijn dit de omstandigheden waarin je elkaar wil ontmoeten? Nee. Maar het was solidariteit in een prachtige gedaante.

Tarpen

Hoe anders was de toestand toen we een tijd na de demo vernamen dat er weer mensen buiten de poort van het aanmeldcentrum sliepen, zonder tenten, zonder slaapzakken. Vanaf een afstand was vanuit de auto al te zien dat het veld waarop we eerder nog saamhorig stonden te demonstreren in een soort sloppenwijkje was veranderd. Het COA had grote luifels geplaatst die de vluchtelingen tegen weersomstandigheden moesten beschermen. Het was druk onder de luifels, en ook even verderop op de parkeerplaats stond het vol mensen. De lucht zat zichtbaar vol stof, het gras op de parkeerplaats was kapotgelopen, zoals het gras op een festivalterrein na enkele hete zomerdagen vol drukte. Op de grond lagen mensen op stukken karton, er zaten mensen in de brandende zon tegen bomen. Overal lag rommel, papiertjes, stukken plastic. Kinderen liepen wezenloos rond. Op het parkeerterrein stond een soort *foodtruck*, de mensen stonden er rijendik omheen. Een 'slimme ondernemer' verkocht er eten aan de vluchtelingen, vertelde iemand later.

Wij brachten een kofferbak vol slaapzakken, medicijnen en verzorgingsproducten mee. Toen we de kofferbak openden om de slaapzakken uit te delen, stroomden de vluchtelingen toe. We hadden lang niet genoeg voor iedereen en de sfeer die ontstond was grimmig en chaotisch. Het is onvoorstelbaar dat de zorg voor mensen die al zo ontzettend veel hebben meegemaakt zo ondermaats is, zo afschuwelijk slecht en onmenselijk, dat het ieder voor zich is, dat mensen moeten vechten om te overleven, ruzie moeten maken om een slaapzak. Het was een machteloze situatie. En wie dit leest en ook maar het kleinste vooroordeel bij zichzelf bespeurt; denk aan de laatste keer dat je gebruik moest maken van vervangend vervoer en er te weinig bussen ingezet zijn. Hoe na een uurtje wachten in de zon de mensen met een rollator zonder pardon aan de kant worden geduwd voor een plek in de bus naar de plek van bestemming.

Nadat de slaapzakken uitgedeeld waren, spraken we met wat mensen die al een tijdje in Ter Apel verbleven. Een man had al acht nachten buiten had geslapen. Een ander vroeg of we iets hadden voor de wond op zijn been, die duidelijk ontstoken was. Voor ons zijn het beelden die zich blijven afspelen als we weer thuis in slaap proberen te komen. Voor de honderden mensen die buiten slapen in de sloppen van Ter Apel is het een werkelijkheid waar ze niet aan kunnen ontsnappen.

En nu?

De situatie buiten de poorten van Ter Apel verandert van dag tot dag en van week tot week. Dat maakt de situatie ongrijpbaar voor wie hulp wil bieden. We kijken nu naar welke vorm van solidariteit duurzaam en zinvol is. Op individueel niveau kunnen we iets voor vluchtelingen betekenen, maar het probleem lossen we niet op. Er zijn veel mensen in het noorden van het land die hulp hebben geboden; mensen die goederen hebben gebracht, die gekookt hebben, die een demonstratie op de Grote Markt in Groningen hebben georganiseerd, maar wanneer het probleem zo groot is als dit, zijn oplossingen niet eenvoudig. Op het moment van dit schrijven is net bekend dat het Rode Kruis op doordeweekse dagen een informatiepunt opent voor vluchtelingen, waar ze terecht kunnen voor eten, drinken, en met hun vragen. Vluchtelingenwerk maakte bekend een kort geding tegen het COA en het Rijk aan te spannen. We volgen de nieuwsberichten, maar blijven kritisch – ook op ons eigen handelen – en aanwezig. Ⓐ

No Border Camp 2022

Acties, workshops en hitte

In de tweede week van augustus vond voor de derde keer in tien jaar een internationaal No Border Camp plaats in Nederland. In totaal ruim driehonderd mensen namen één of meer dagen deel aan het kamp, dat de internationale campagne 'Abolish Frontex' als speerpunt had. De organiserende groep kijkt terug op een geslaagd kamp, met een diversiteit aan acties, workshops en cultuur tijdens een bloedhete week.

Tekst door No Border Network

BEZETTING

Het kamp begon op maandagochtend met de bezetting van een grasterrein aan de rand van het Rotterdamse bedrijventerrein Spaanse Polder. De politie, mogelijk al alert vanwege de aankondiging een paar dagen voor de start van het kamp dat het in Rotterdam zou plaatsvinden, was er snel bij, maar greep niet in. Terwijl een ploeg van enkele tientallen mensen razendsnel het kamp opzette, inclusief workshoptenten, wc's, een douche, een entreetent, wachttorens, elektriciteit door middel van zonnepanelen, een watervoorziening en vele spandoeken, kwam het bericht dat de gemeente het kamp zou gedogen. Ook gedurende de rest van het kamp stelde de politie zich over het algemeen terughoudend op. Er vonden geen aan het kamp gelieerde arrestaties plaats.

De ligging van het terrein aan het water, met zwemmogelijkheid, bleek ideaal tijdens deze hitte. Mobiele actiekeuken Le Sabot verzorgde samen met deelnemers aan het kamp de maaltijden, en voor diverse faciliteiten kon als altijd gerekend worden op Theaterstraat. Dankzij de hulp van vele vrijwilligers en de *do it yourself*-inzet van deelnemers is het kamp de hele week nagenoeg glad verlopen. Er was net als in 2013, toen het No Border Camp plaatsvond op een ander bezet terrein, voor Rotterdam als locatie gekozen vanwege de bereikbaarheid en de aanwezigheid in de regio van veel instellingen en bedrijven die betrokken zijn bij het grens- en migratiebeleid.

ACTIES

Er vonden vanuit het kamp drie acties plaats, die aandacht vroegen voor verschillende aspecten van het repressieve grens- en migratiebeleid: grensbewaking en -militarisering, detentie en deportatie. Op dinsdag hield een kleine groep een *picket line* tegen de betrokkenheid van Nationale Nederlanden bij de bouw van de muur op de grens tussen Polen en Belarus. De verzekeraar en vermogensbeheerder is de tweede grootste aandeelhouder van het Poolse bouwbedrijf Budimex, het heeft bijna 10% van de aandelen in handen. De grote vestiging van Nationale Nederlanden in Rotterdam heeft een publiekelijk toegankelijk café, direct naast het Centraal Station.

Binnenin en voor de deur van het café werden flyers met informatie en de oproep aan Nationale Nederlanden te desinvesteren uit Budimex uitgedeeld. Anderen stonden met spandoeken op de stoep en maakten via een speech en leuzen de boodschap duidelijk. Er werd afgesloten met een speech in het café, waarna men terugkeerde naar het kamp.
De korte actie sloot aan bij eerdere picket lines van MiGreat, Radical Solidarity en Stop the War on Migrants bij de vestigingen van Nationale Nederlanden en Aegon, ook aandeelhouder in Budimex, in Den Haag, afgelopen februari.

Op donderdag volgde een solidariteitsdemonstratie bij het detentiecentrum bij Rotterdam The Hague Airport, georganiseerd door deelnemers aan het kamp. Zo'n tachtig mensen sloten zich aan en liepen in demonstratie van een nabijgelegen metrostation naar het detentiecentrum, waar met veel lawaai solidariteit met de vastzittende vluchtelingen en protest tegen hun opsluiting werd betoond.

Het huidige detentiecentrum bestaat inmiddels ruim tien jaar. Los van het feit dat het opsluiten van vluchtelingen op zich onaanvaardbaar is, komen er ook regelmatig schokkende verhalen naar buiten over de omstandigheden en behandeling door bewaking en medische diensten. Net als bij eerdere solidariteitsdemonstraties lukte het goed contact te leggen met vluchtelingen die vastzitten op de bovenste verdiepingen van de door een hoge muur omringde gevangenis.

Het No Border Camp werd afgesloten op de zaterdag met een *sit-in* in de terminal van Rotterdam The Hague Airport. Het is bekend dat vanaf dit vliegveld deportaties per charter plaatsvinden, groepsuitzettingen in speciaal voor dat doel gehuurde vliegtuigen. Uit protest tegen deze rol ging een groep van ruim dertig mensen met spandoeken al leuzen roepend in het midden van de hal van het vliegveld zitten. Terwijl anderen flyers uitdeelden en diverse malen een korte speech hielden om de aanwezige passagiers te informeren, kon de groep ongehinderd zo'n twee uur de actie voortzetten.

Daarbij werd ook gewezen op het uitdijende mandaat van Frontex op het vlak van deportaties. Het agentschap werd vorig jaar door de Europese Commissie ook nog eens getooid met de titel 'return hub' (lees: deportatiemachine) en kreeg de opdracht een veel actievere rol te gaan spelen in het faciliteren en stimuleren van deportaties. Frontex coördineert al jaren gezamenlijke deportatievluchten uit wisselende groepen EU-lidstaten, maar wordt nu geacht jaarlijks tienduizenden uitzettingen te bewerkstelligen.

Na twee uur luidkeels protest keerde het grootste deel van de groep terug naar het kamp, waar vanaf dat moment een aanvang werd gemaakt met afbouwen en opruimen. Een kleine delegatie trok vanaf het vliegveld nog door naar het detentiecentrum, voor een nieuwe, korte solidariteitsdemonstratie.

In de week van het No Border Camp werd ook het standbeeld van koloniale 'held' Piet Hein in Rotterdam door activisten onder handen genomen. Het met verf besmeuren van het beeld, waarop ook de leuzen 'Stop colonialism' en 'Tegen de VOC-mentaliteit' werden aangebracht, leidde tot enige beroering in lokale pers en politiek. Het beeld was twee jaar geleden, om dezelfde redenen, ook al beklad. De actie werd voor zover bekend niet opgeëist, zodat ook onduidelijk is of er een link is met het No Border Camp. De connectie tussen de dekoloniale strijd en de strijd tegen grenzen en voor vrijheid van beweging is echter overduidelijk en vindt zijn verbondenheid onder meer in het verzet tegen de al eeuwen voortdurende overheersing en uitbuiting van de rest van de wereld door en voor de elites in het Globale Noorden.

WORKSHOPS EN CULTUUR

Van dinsdag tot en met vrijdag werden op het kamp in totaal zo'n dertig workshops gehouden. Er was een gevarieerd aanbod, met onder meer updates over de situatie aan diverse EU-grenzen, informatie over campagnes, praktische workshops, discussies over bewegingsopbouw en connecties met andere terreinen van strijd, zoals die tegen toxische mannelijkheid. Organisaties en groepen als Alarm Phone, Sea-Watch, Transnational Institute, Patriarkraakt, MiGreat, Stop Wapenhandel, Stop the War on Migrants, Abolish Frontex Belgium, Mad Pride en No Border Kitchen Lesvos leverden een bijdrage aan het programma, net als diverse individuen en meer losse samenwerkingsverbanden. Zo was er heet van de naald een workshop over de situatie bij het aanmeldcentrum in Ter Apel, waar honderden vluchtelingen buiten moeten overnachten wegens ondercapaciteit, door activisten uit Groningen en omgeving die ter plekke solidariteitswerk organiseren.

Met workshops van het Afrikaans Vluchtelingen Collectief en Phoenix (lgbtqi+-vluchtelingen) waren ook vluchtelingenorganisaties vertegenwoordigd. De organisatiegroep had graag meer workshops en deelname vanuit (ongedocumenteerde) vluchtelingen zelf gezien, maar moet constateren dat ze er onvoldoende in is geslaagd de benodigde betrokkenheid en samenwerking op gang te krijgen en te realiseren. Daarbij speelt mee dat een op acties gericht kamp op een bezet terrein onmogelijk een gegarandeerd veilige omgeving voor mensen zonder papieren kan zijn. Tegelijkertijd is de organisatie 'ook van mening dat juist wij, grotendeels witte bevoorrechte mensen met wel

'Het huidige migratiebeleid heeft een impact op migranten en vluchtelingen, maar dat mag ons er niet van weerhouden om of zelfstandig of gezamenlijk actie te voeren tegen de overheid en bedrijven die deel uitmaken van de deportatie-industrie.'

de 'juiste' papieren, de verantwoordelijkheid moeten nemen om ons in zetten tegen een afschuwelijk beleid dat in eerste instantie niet tegen ons gericht lijkt te zijn. Het huidige migratiebeleid heeft een impact op migranten en vluchtelingen, maar dat mag ons er niet van weerhouden om of zelfstandig of gezamenlijk actie te voeren tegen de overheid en bedrijven die deel uitmaken van de deportatie-industrie.'

Naast de workshops die in het programma waren opgenomen was er steeds een tent vrij voor het organiseren van spontane workshops en bijeenkomsten. Daar werd diverse malen gebruik van gemaakt. Het leverde bijvoorbeeld de oprichting van een internationale werkgroep die zich gaat richten op het regelmatig organiseren van No Border Camps op.

De avonden van het kamp werden gevuld met een uitgebreid cultureel programma: muziek, film en andere artistieke uitingen. Bij enkele films/documentaires was de regisseur aanwezig om toelichting te geven en in gesprek te gaan. Naast bekende politiek geïnspireerde groepen, zoals Your Local Pirates, traden ook minder direct met het onderwerp van het kamp verbonden bands op. Zij brachten ook weer nieuw publiek mee, dat zo in aanraking kwam met de no border-strijd.

GESLAAGD KAMP

De organisatie kijkt al met al terug op een geslaagd kamp, met een goede, strijdbare sfeer, waarin een internationale groep activisten een impuls gaf aan de verdere opbouw van een sterke no border-beweging. Er werden informatie en ervaringen gedeeld, plannen en strategieën besproken, campagnes opgestart en acties gevoerd. Ook door de ligging van het terrein, naast de snelweg, was de zichtbaarheid van het kamp groot. Buurtbewoners en voorbijgangers die een kijkje kwamen nemen reageerden over het algemeen positief.

Het bereiken van de pers was geen primair doel van het kamp, maar desondanks leverde het een aantal artikelen en items op in lokale, regionale en landelijke pers. Daarin werd ook meer dan in veel andere gevallen aandacht besteed aan de beweegredenen voor het kamp en het onder vuur liggende beleid. Het hoge percentage deelnemers van buiten Nederland was mede te danken aan de inspanningen om internationaal te mobiliseren, maar tekent ook een beetje dat het onderwerp voor in Nederland actieve mensen blijkbaar minder prioriteit heeft (of dat men kiest voor andere wijzen om betrokkenheid vorm te geven). Er is dus zeker nog werk aan de winkel.

TOEKOMST

Het No Border Camp sloot aan bij de internationale 'Abolish Frontex'-campagne. Deze campagne, die zich richt op het beëindigen van het Europese grensregime, werd in juni 2021 gelanceerd en wordt inmiddels gesteund door ruim 130 groepen en organisaties van binnen en buiten de EU.

Het kamp was nadrukkelijk bedoeld om mensen bij elkaar te brengen en bij te dragen aan het versterken van deze campagne en de bredere beweging tegen het onmenselijke Europese grens- en migratiebeleid en de bedrijven die daarvan profiteren. Daarin lijkt inderdaad een stap gezet te zijn. Zo wisten aanwezige groepen die in Nederland actief zijn nieuwe mensen te interesseren om zich aan te sluiten en de 'Abolish Frontex'-campagne met nieuwe energie voort te zetten.

De afgelopen jaren zijn er, mede door de coronapandemie, weinig No Border Camps geweest. Enkele weken voor het kamp in Rotterdam vond in Frankrijk een Transborder Camp plaats dat, minder gericht op actie, vooral de nadruk legde op ontmoeting en inhoudelijke verdieping. Het is nog onduidelijk of er volgend jaar weer een No Border Camp zal zijn, al doet de genoemde oprichting van een werkgroep hiervoor de kansen groeien. Met een Europees grens- en migratiebeleid dat alleen maar strenger, racistischer en gewelddadiger wordt kunnen dergelijke kampen een belangrijke rol spelen als katalysator voor internationale samenwerking en nieuwe impulsen voor de taaie no border-strijd. Ⓐ

Black bloc: wat en waarom?

Een uitleg van de strategie en een actieverslag van de klimaatmars

Tekst door T. van Wandelclub 010

HET BLACK BLOC ALS ACTIESTRATEGIE

Eerst de basis: wat is een *black bloc*? Black bloc is een proteststrategie waarbij een groep activisten in het zwart en niet herkenbaar gekleed gaat. Aan de zijkanten van het bloc worden spandoeken en vlaggen gedragen zodat niet-leden zich niet zomaar kunnen aansluiten (bijvoorbeeld 'stillen': politieagenten in burgerkleding).

Dan het waarom: het doel is om op te treden als groep. Dat kan bij het meelopen in een demonstratie, maar ook bij specifieke politieke acties. Doordat iedereen onherkenbaar is, wordt het moeilijker voor de politie of extreemrechts om te zien wie wat doet. Op die manier bewaken we onze eigen veiligheid, maar kunnen we ook doeltreffender zijn. Als twee mensen in normale kleding zich afsplitsen en iets doen, is het makkelijk om ze te identificeren en te arresteren of aan te vallen. Maar als een groep van vijftig onherkenbare mensen, die zich als één organisme beweegt, zich ineens afsplitst dan wordt hiertegen optreden moeilijker. Vooral bij onaangekondigde acties helpt dit, aangezien de politie en extreemrechts zich hier niet op kunnen voorbereiden. Ook helpt een zwart blok om een radicaler (tegen)geluid te laten horen bij vooral neoliberale protesten. Het onherkenbare willen we ook zo houden, dus foto's of video's maken van een black bloc wordt niet op prijs gesteld. Hier zijn overigens wel meningsverschillen over: de ene kant vindt het risico te groot, de andere kant wil juist ook dat er over ons wordt gerapporteerd. Beide kanten hebben goede argumenten, dus ik ga hier niet mijn mening opleggen.

KLIMAATMARS ROTTERDAM

Dan de klimaatmars. Het zwarte blok was bij deze protestmars niet heel groot (circa vijfentwintig mensen), maar zorgde toch voor een indrukwekkende vertoning als we GroenLinks en het 'veiligheids'-team van de politie mogen geloven. Volgens GroenLinks was er zelfs sprake van een 'opstootje'. Zeer waarschijnlijk konden ze de klassieke 'Niet Groen, niet Links, maar neoliberaal'-leus niet waarderen. En het veiligheidsteam werd onze persoonlijke escorte, 'omdat we er gevaarlijk uitzagen'.

Tijdens de mars heeft het blok voor gezelligheid gezorgd door middel van fakkels, leuzen en ook wat van onze zangkunsten. Sommige mensen konden dat niet op prijs stellen, maar gelukkig waren er ook mensen bij die meededen en zelfs een paar die vroegen hoe ze zich bij een black bloc konden aansluiten, dus dat is een goed teken. Wat wel jammer was, was dat wij steeds onze spandoeken hoog moesten houden vanwege de camera's – ook na herhaalde oproepen om geen foto's van ons te maken. Hierdoor voelde het voor sommige omstanders alsof wij hen er niet bij wilden hebben, ook als ze meededen met onze leuzen. Waarschijnlijk zijn hier de meningen over verdeeld, maar ik vond het juist mooi om te zien dat er meegedaan werd en betreur het dat zij dit gevoel kregen. Helaas hadden we geen directe actie gepland, maar dat kwam vooral door veiligheidsoverwegingen – met de Woonopstand in Rotterdam nog in ons achterhoofd. Ⓐ

SOLIDARITEIT MET GIANNIS MICHAILIDIS

Tekst door Wandelclub 030

Spandoek voor de rechtbank van Volos courts, 2 juni van Matsanggou Squat, Volos. Er staat: 'Het recht van de staat is als een slang, het bijt hun die al geslagen zijn. Bevrijding voor G. Michailidis, hongerstaker sinds 23/5.'

[Trigger warning: eetstoornissen]

In de Vrije Bond ledenmail kwam een oproep voorbij voor een solidariteitsactie op donderdag 21 juli vanuit Nederland voor Giannis Michailidis.

Giannis Michailidis is een Griekse anarchist die vastzit, in hongerstaking is en wiens beslissing over vervroegde vrijlating uitgesteld is. Giannis komt inmiddels al maanden in aanmerking voor vervroegde vrijlating maar wordt in alles tegengewerkt door justitie uit angst op herhaling. Daarnaast worden hem bepaalde rechten onthouden, waaronder onderzoek door een zelfgekozen arts en contact met zijn familie, daarnaast zit hij geïsoleerd gevangen in een hospitaal zonder ramen of televisie.

Er is een groot contrast in de Griekse rechtspraak: de agent die de vijftienjarige Alexandros Grigoropoulos vermoordde door twee kogels door zijn achterhoofd te schieten en daarna geen berouw toonde loopt alweer vrij rond, een bewezen zedendelinquent die banden heeft met overheidsfunctionarissen loopt alweer vrij rond, echter iemand die opkomt voor zijn ideeën en daarbij 'buiten de grenzen van de wet treedt' wordt langer vastgehouden en basisrechten ontnomen.

Giannis schreef in zijn brief over een soort schorpioen die in nood zichzelf uit z'n lijden kan verlossen en nam dit voorbeeld door in hongerstaking te gaan: 'Freedom or Death'. Nadat het stil bleef na mijn oproep een hongerstaking in solidariteit met Giannis te doen, deden wij dit met Wandelclub 030 zelf. We kondigden dit vooraf aan en riepen op mee te doen. Die donderdag was Giannis 59 dagen in hongerstaking. Stel je voor. Donderdagochtend postten we een collage van mensen die aan de 24-uurs solidariteitshongerstaking meededen. Het is geen grote moeite om een keer een dag niets te eten, maar wel een daadkrachtig solidariteitsmiddel.

Dit is iets wat ons allemaal kan overkomen in de strijd voor een betere wereld.

Na 66 dagen hongerstaking voelde Giannis zich genoodzaakt ook in drinkstaking te gaan. Nadat de rechtbank zijn verzoek tot vrijlating heeft verworpen, lijkt er geen verdere juridische procedure te zijn die kan leiden tot een oplossing.

Inmiddels is Giannis gestopt met de staking en heeft hij hiervoor spijt betuigd en medegedeeld dat hij even rust neemt. In een nieuwe brief bedankt hij ook voor alle solidariteit. Ⓐ

Kraken en patriarchaat

Tekst door Elektra Tinfa*

OVER HET BELANG VAN QUEER-KRAAKPANDEN

Afgelopen maart is er een pand gekraakt in een wijk in Utrecht. Het kraakcollectief dat hier verantwoordelijk voor is, heet Elektra Tinfa*. Dit is afgeleid van de term 'Flinta*'.

'Flinta*' staat voor *Female*, *Lesbian*, *Intersex*, *Nonbinary*, *Transgender* en *Agender*, het sterretje staat voor alles wat zich onder die term kan vinden. Op dit moment neigen we meer naar TINFA, hierbij staat Female wat meer op het eind. Dit heeft te maken met dat er veel misverstanden zijn over de term en dat we vinden dat de term niet trans-inclusief genoeg is. Tevens is *lesbian* geen gender, maar een seksuele geaardheid. Verder vinden wij het belangrijk om mede te delen dat we een toegankelijk kraakpand zijn en een veilige haven willen zijn en bieden aan mensen die daar behoefte aan hebben. Dit betekent niet dat *cis*-mannen niet welkom zijn, maar wel dat eenieder die ons pand bezoekt zich bewust moet zijn van dynamieken die ons allemaal benadelen en onderdrukken. We willen hierbij benadrukken dat giftigheid en kleinerend gedrag niet alleen bij cis-mannen voorkomt, maar ook bij andere mensen. Echter gebeurt het vaker bij cis-mannen, dus focussen we ons in dit artikel daarop. Het probleem is algemene giftigheid, de samenleving en het patriarchaat.

Inmiddels bestaat het gekraakte pand, wat de naam De Rode Deur heeft gekregen, al ruim vijf maanden. Aangezien wij de rechtszaak hebben gewonnen – omdat de eigenares vier verschillende verhalen en plannen heeft voor dit pand – kunnen wij doen en laten wat we willen (we houden natuurlijk rekening met de buurt, want we wonen in een rijtjeshuis). Inmiddels is ons huis een weggeefwinkel rijker, hebben we een anarcho-bieb in onze hal met stickers en andere propaganda en hebben we in onze voortuin een buurtbibliotheek gecreëerd. Tevens hebben wij eens in de week een kampvuur om te praten over mentale gezondheid en activisme. We proberen er alles aan te doen om de buurt op te vrolijken en mensen te voorzien van dingen waar ze behoefte aan hebben.

Om het patriarchaat af te breken, moeten we de handen ineenslaan

HET BELANG VAN QUEER-KRAAKPANDEN

Wij vinden het ontzettend belangrijk dat er Tinfa*-kraakpanden zijn in de kraakbeweging in Nederland. Wij hebben namelijk zelf ondervonden hoe de kraak- en links-activistische beweging in het algemeen worden gedomineerd door (hetero) cis-mannen en voelen ons hier niet altijd comfortabel bij. Dit heeft ermee te maken dat het niet toegankelijk is voor mensen die zich niet binnenin het binaire systeem identificeren. Het komt mede omdat deze mannen het gevoel hebben dat ze alles zelf moeten en kunnen doen, geen hulp hoeven te vragen aan anderen en daardoor anderen ook niet de kans bieden dingen te leren en zelf te ondervinden. Vanuit traditionele genderrollen gebeurt het vaker en sneller dat mannen bepaalde taken op zich nemen – waarbij het toilet zeker niet wordt schoongemaakt – waardoor de diepgewortelde toxische en binaire verschillen tussen personen van verschillende genders in stand gehouden wordt. Hetzelfde gebeurt bij queers; mannen die taken van hen overnemen omdat het te lang duurt of omdat ze denken dat ze het zelf beter kunnen. Voor queers is dit aan de orde van de dag: mannen zijn hen vaak voor, waardoor er weinig tot geen ruimte is voor anderen om bepaalde taken op zich te nemen; of mannen *mansplainen* (leggen ongevraagd uit hoe zij denken dat het moet gebeuren) de boel bij elkaar en maken hierbij talloze opmerkingen die kleinerend en ontmoedigend zijn. Op deze manier houden we het patriarchaat ook in de beweging in stand, doordat mannen hun gegeven rol binnenin de samenleving aanhouden en dit (misschien onbedoeld) maar overal waar ze komen verspreiden.

We beweren hiermee niet dat alle cis (hetero) mannen deze houding hebben tegenover queers of dat alle mannen individueel verantwoordelijk zijn voor het seksisme en de giftige mannelijkheid waarmee ze in dit systeem zijn opgegroeid. Het is alleen wel zo dat als ze dit gedrag vertonen, ze zichzelf verdedigen en zich excuseren voor het gedrag dat ze vertonen alsof het een incident of een uitzondering is. Dit heeft deels te maken met de opvoeding die ze hebben gehad, zoals dat bij iedereen het geval kan zijn. Ook heeft het te maken met de sociale cohesie binnenin de kringen waarin iemand zich bevindt. Zo had je vroeger (en nog steeds – gelukkig wel een stuk minder) bij de antifascistische stromingen in Nederland en Duitsland veel te maken gehad met *victim blaming*, seksisme en transfobie. Om je mannelijkheid te laten zien, moet je blijkbaar vrouwonvriendelijk zijn en hoef je de grenzen van de mensen met wie je samenwerkt niet te herkennen en erkennen. Tevens moet je altijd op de frontlinie staan, per se bij een boks- of vechtclub zitten en vooral je emoties wegdrinken. Seksistische of transfobe grapjes maken is een van de meest gangbare manieren om je mannelijkheid te laten zien zijn. Ondanks dat er beweerd wordt dat er een inclusieve en intersectionele scene is, zijn we daar bij lange na nog niet.

Om het patriarchaat af te breken, moeten we de handen ineenslaan. Er zijn uiteraard meerdere strategieën om het patriarchaat en giftige mannelijkheid binnen de beweging af te breken, en één daarvan is het creëren van queer-pandjes die worden gerund en bewoond door queers. Zo ervaren veel van onze bewoners het als prettig dat als iets niet lukt, je dat gewoon kan aangeven zonder dat je als zwak wordt gezien. Ook is er veel meer ruimte voor mentale gezondheid, bij elkaar inchecken of alles oké gaat en elkaar helpen indien nodig. Verder leren we veel van elkaar – we leren elkaar klussen, tuinieren, kleding repareren, veganistisch koken, de goede plekjes om te *dumpster diven* – en proberen we ervoor te zorgen dat iedereen zoveel mogelijk betrokken blijft in en rondom het pand. We willen niet alleen kraken om te kraken: we kraken omdat we activisten zijn en ons in willen zetten voor een mooiere en betere wereld (hoe moeilijk dat ook lijkt).

Cis-mannen moeten zich bewust worden van een systeem – het patriarchaat – dat ook hen, en daarmee anderen, onderdrukt. Zolang zij hun diepgewortelde seksisme niet erkennen en leren herkennen, zullen zij door blijven gaan met het onveilig maken van ruimtes voor mensen die zich niet als cis-man identificeren. Zoals eerder benoemd, spelen deze dingen ook bij cis-vrouwen en anderen. Het is niet de bedoeling dat we elkaar aanvallen op de dingen die het patriarchaat en de samenleving nou eenmaal van ons verwachten; wij willen dat mensen zich er bewust van worden en leren dat het ook op een andere manier kan. Ⓐ

PAPER JAM ZOEKT EEN NIEUWE RUIMTE

We zijn ons kleine kantoortje te boven gegroeid terwijl we grote plannen voor de toekomst hebben. We zijn de voorbereidingen aan het maken voor onder andere stickermachines en zeefdrukken.

WIJ ZOEKEN:

- een ruimte van 40m^2 of meer
- bij voorkeur in een sociaal of politiek pand
- het liefst op de begane grond

WIJ BIEDEN:

- goedkope printopties
- een groot sociaal netwerk
- veel ervaring met zelforganisatie en onderhoud in sociale en politieke panden

WEET JE EEN RUIMTE IN AMSTERDAM E.O.
OF HEB JE EEN ANDERE OPMERKING?
MAIL GARYCUSTARD@RISEUP.NET

Paper Jam is een anarchistisch printcollectief. Wij printen flyers, zines, boeken en maken buttons voor anarchisten en activisten. We den al ons printwerk op donatiebasis zodat het voor iedereen toegankelijk is.

PRIJZEN OMLAAG, LOON OMHOOG!

Voorstel voor een brede campagne

Tekst door Barry

HET REGENT CRISES EN DEZE WINTER GAAN WE DAT VOELEN
De aankomende winter gaat heel zwaar worden voor een hele hoop mensen. Door een combinatie van de oorlog in Oekraïne en de privatisering van nutsvoorzieningen gaan er komende winter in onze regio grote problemen ontstaan. Het is niet realistisch om te verwachten dat de gasvoorraden in Nederland en Duitsland genoeg gevuld gaan worden, dit heeft directe en indirecte gevolgen.

Een direct gevolg is dat de gasprijzen nog veel verder gaan stijgen dan ze nu al doen, en dat het verwarmen van je huis dan onbetaalbaar wordt voor heel veel mensen. Voor woningen zal er nog gas uit de leidingen blijven komen, maar daar heb je vrij weinig aan als je maandelijkse gasrekening hoger is dan je AOW. Veel mensen gaan deze winter moeten kiezen tussen het kopen van voedsel en het verwarmen van hun huis. Dit fenomeen gaat iedereen raken, maar zal vooral gigantische problemen opleveren voor mensen met uitkeringen of pensioenen en voor honderdduizenden werkenden die het nu al niet breed hebben.

De indirecte gevolgen zullen waarschijnlijk een nog grotere impact hebben. Bij stijgende gasprijzen zullen sommige industrieën hun productie afschakelen – specifiek productielocaties voor grondstoffen en bouwmaterialen. Dit zal leiden tot nog hogere prijzen en tekorten aan materialen, en aan een heftige golf werkloosheid in de bouw en industrie. De hardste klap zal hierbij landen bij zzp-klusbedrijven die jarenlang aangemoedigd zijn door het neoliberalisme om hun rechten en zekerheden als werkers te verkopen in ruil voor kortstondig loon.

Het zou naïef zijn om te denken dat dit een unicum is, dat we alleen even deze winter door moeten komen en dat alles daarna weer goed komt; de problemen waar we tegenaan gaan lopen deze winter zijn symptomen van een kapotte wereld die zich (zonder onze inzet) niet zal repareren. Problemen als klimaatverandering, oorlog en tekorten aan voedsel en materialen gaan zich doorzetten en zullen – als we ze niet stoppen – terugkeren in steeds korter wordende cyclussen. En hoewel 'de economie' en economische modellen een slecht verzonnen fabeltje zijn, is de impact van een economische crisis bikkelhard en heel erg tastbaar voor de mensen die erdoor geraakt worden.

PRIJZEN OMLAAG, LOON OMHOOG!
Historisch gezien heeft de anarchistische beweging internationaal altijd gepiekt (in grootte en qua succes) wanneer anarchisten de initiatoren of zeer actieve en massale participanten waren in sociale strijden die plaatsvonden rond thema's zoals arbeid versus kapitaal, en hen die wonen (en werken) op grond die niet in hun bezit is. Je ziet hier dus een duidelijke hiërarchische, autoritaire scheiding tussen de baas en de arbeider, de bezittende klasse en de niet-bezittende klasse, wij versus hen. Ik wil graag een campagne opzetten die zich richt op 'brood en boter'-zaken. Dit betekent zaken die mensen direct aangaan.

Sociale bewegingen komen niet zomaar spontaan op. Die moet je samen opbouwen. Als we met een breed idee op nieuwe mensen afstappen kunnen we proberen aansluiting te vinden bij de boosheid die er al leeft onder mensen. Dit werkt het beste als we naar de plaatsen gaan waar deze mensen werken en wonen, en niet wachten tot ze naar ons toekomen. Dat betekent dus de woonwijken in en naar de industrieterreinen toe, en niet alleen maar demonstraties in het centrum van steden doen. We moeten nieuwe mensen uitleggen waarom we vinden wat we vinden en hoe je zelf iets aan je problemen kan doen. We moeten ook open staan voor de bijdragen van nieuwe mensen. Juist door nieuwe ideeën en tactieken uit te proberen kunnen we sterker worden. Er zijn veel mensen boos over hun eigen situatie. Veel mensen hebben door dat ze genaaid worden, dat hun loon stil staat en hun huur omhoog gaat. Er zijn wat spontane bewegingen geweest die hebben laten zien dat er mensen in Nederland zijn die op zoek zijn naar iets om wat te doen aan hun problemen. We hebben gezien dat er bewegingen zijn waar deze mensen aansluiting bij vinden, zoals Occupy en de gele hesjes.

Door een brede campagne op te zetten kunnen we ook buiten de *scene* treden. Dit is goed, omdat we zo nieuwe mensen betrekken bij sociale strijd. Er zitten ook moeilijkheden aan, de meeste mensen in Nederland gedragen zich heel anders dan mensen die al langer in de beweging rondlopen. Zo zijn er veel vormen van seksisme en racisme die door mensen als 'normaal' of niet-problematisch worden gezien, maar die wij wel stom vinden. Dit is echter ook een mogelijkheid om onze waarden over te dragen aan nieuwe mensen. Vooral door sterke relaties met mensen op te bouwen en ze vaker te spreken kunnen we onze ideeën uitleggen. Veel van onze overtuigingen kunnen nogal ingewikkeld zijn, dus hebben we meer dan één gesprek nodig om ze uit te leggen.

Huur omlaag: deze leus zal heel breed gedragen worden, de woningnood in Nederland wordt alleen maar groter en de huren gaan steeds meer omhoog. Wie de leus niet leuk zullen vinden, zijn de grootgrondbezitters, vastgoedfondsen (daar bedoel ik ook de woningbouwverenigingen mee – die gedragen zich ook als iedere willekeurige pandjesbaas in Nederland) en wederom hen die economisch rechts georiënteerd zijn. Dit sluit ook goed aan bij de woede die er al bestaat en bijvoorbeeld geuit werd bij de woonprotesten.

Loon omhoog: De leus moet veel mensen aanspreken. Veel mensen werken (ook voor zzp'ers, mensen met een uitkering, AOW'ers, et cetera is het in het voordeel als lonen omhoog gaan) en kunnen zich er dus mee identificeren. De mensen die de leus verschrikkelijk vinden zullen voor een groot gedeelte bazen zijn, 'de werkgever' zoals we dat zo walgelijk zeggen in Nederland. Een ander deel dat de leus verschrikkelijk vindt zal economisch rechts georiënteerd wezen, ook onze vijand. Duidelijk beeld van wie medestander is, en wie de vijand.

HOE ZETTEN WE DE CAMPAGNE OP?
Het voorstel is om POLO als campagne door de Vrije Bond (VB) te laten lanceren. Maar het is ook de bedoeling om het mogelijk te maken voor mensen buiten de VB om POLO op te pakken. De POLO-campagne zal zeer decentraal en *grassroots* opgezet worden. POLO is een leus en banner waaronder iedereen actie kan voeren die het met de opzet van de campagne eens is. Er zal

geen overkoepelende werkgroep of commissie zijn die alles aanstuurt. We willen dat mensen zelf aan de slag gaan en om zich heen kijken waar ze zelf mogelijkheden zien. Die zijn natuurlijk overal anders. Voor groepen die in verschillende geografische regio's actief zijn, ziet dat er anders uit en voor groepen die zich met andere thema's bezighouden ook. Vandaar dat we willen dat iedereen zelf invulling geeft aan de vorm van actie en campagnevoering. Zo kan de POLO-campagne mensen de mogelijkheid bieden om met een aangesloten VB-groep de campagne op te pakken en actie te voeren. VB-groepen en -leden kunnen ook samen met andere organisaties van buiten de VB werken aan deze campagne, wat onder andere kan bijdragen aan meer ervaring in gemeenschappelijke campagnes en zo onze slagkracht kan vergroten. Verder kunnen binnen deze campagne ook VB-leden die in een regio wonen met weinig andere leden een POLO-groep opzetten met mensen die de campagne wel zien zitten, maar niet per se bij de VB willen horen. Aangezien de campagne gelanceerd wordt vanuit de VB zelf, kunnen we uiteraard al onze eigen structuren gebruiken om haar te ondersteunen.

HOE ZIET DE CAMPAGNE ERUIT?

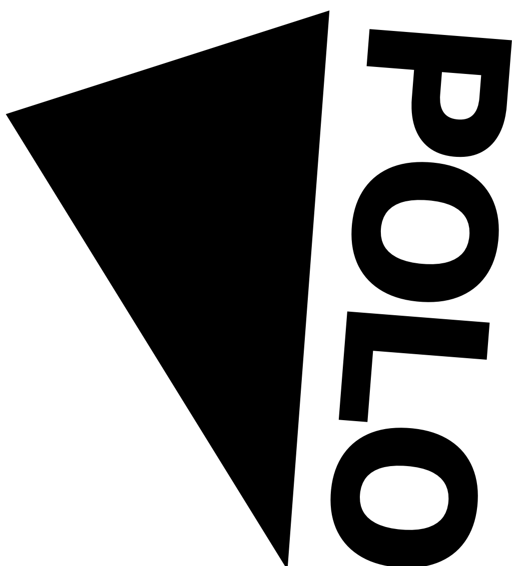
De acties voor deze campagne kunnen zeer divers zijn. Hier is een aantal voorbeelden (laat je niet door alleen deze beperken – zie dit vooral als inspiratie voor meer acties en laat je eigen verbeelding de vrije loop):

1. Het verspreiden van flyers en brochures in buurten waar veel sociale huurwoningen zijn. Dit kan ook ergens waar veel mensen komen die werken, bijvoorbeeld treinstations, industrieterreinen, markten, centra van dorpen en steden, maar ook bijvoorbeeld iedere supermarktketen – er komen veel mensen en het personeel zit zeker weten op minimumloon – voetbalstadions en festivals, wees creatief! Posters plakken kan op bijvoorbeeld uitzendbureaus, makelaarskantoren, woningbouwverenigingskantoren, gemeentehuizen, grote winkelketens en grote bedrijven.

2. Voor veel soorten acties heb je niet veel mensen nodig, die kun je al met twee à drie mensen doen. Een *picket line* bijvoorbeeld is simpelweg een spandoek meenemen, flyers uitdelen en leuzen roepen (een megafoon is handig, trek je goed de aandacht mee). Dat kan op bijna iedere denkbare locatie: dorpskern, bedrijventerrein, treinstation, busstation, uitzendbureau, makelaarskantoor of woningbouwvereniging. Als je in je eentje bent kan je leuzen kladden, een spuitmal maken met de leus 'Prijzen omlaag, loon omhoog!' en in jouw regio losgaan. Sloten dichtlijmen, ramen ingooien. Vrienden, familie en collega's agiteren en als het je lukt om ze mee te krijgen op nachtelijke acties of naar de picket die jij organiseert in jouw dorp of wijk.

3. Een *run in*: je loopt met twee tot vijf mensen (hoe meer, hoe beter) een kantoor binnen van hierboven genoemde locaties en schreeuwt gezamenlijk de leus 'Prijzen omlaag, loon omhoog!' met of zonder megafoon, gooit pamfletten in de lucht of deelt ze snel uit aan de mensen in de wachtruimte van het UWV, woningbouwvereniging, gemeentehuis, et cetera. Kijk bij deze acties van tevoren goed wanneer de locatie open is voor spreekuur en publiekelijke loket. Na een aantal minuten loop je weer naar buiten en schrijf je een kort verslagje met foto (gezichten onherkenbaar), en stuur je deze op naar de websites van de beweging, zoals die van de VB.

4. Taartgooien. Directeur van een bedrijf is goed, ook politici, werkgeversorganisaties, een slechte CAO-onderhandelaar; bijna iedereen kun je taarten! In combinatie met het uitroepen van de leus en het in de lucht gooien van bijbehorende pamfletten.

Over het algemeen kun je overal met spandoek en pamfletten gaan staan om de algemene boodschap van deze campagne te verkondigen – in dorpen, steden, dunbevolkte gebieden, op het platteland, in metropolen en in de Randstad, overal kan dit herhaald worden. Als je in je eentje ben kan het ook, als je met honderd bent kan het ook. Wees creatief en verspreid de boodschap! Ⓐ

HET ZAL NIET REGENEN VANNACHT

Tekst door Boer Tijs

Illustratie Asia Bordowa

Strategieën voor voedselzekerheid voor iedereen

Het is begin augustus en verzengend warm. Ik ben te laat voor de deadline van het magazine van de Vrije Bond en zet me toch aan het schrijven. Het ging regenen vannacht, dat werd voorspeld, maar het gaat niet regenen vannacht. Weerrecords sneuvelen bij de vleet: de droogste maand, de warmste 15e augustus, het laagste peil van de zoveelste beek. Frankrijk staat in brand, Portugal brandt, Spanje brandt… De klimaatverandering is geen theoretisch gegeven meer waartegen ik als tiener protesteerde. Het is geen concept meer waarmee ik het kapitalisme niet alleen als vijand van het volk zag, maar ook als vijand van de planeet… De klimaatverandering is nu praktijk en als anarchist(e) wil ik samen met andere anarchisten nadenken hoe we daarmee omgaan.

In de vorige *Buiten de Orde* gaf ik al aan dat het me niet onverstandig lijkt om gemeenschappelijke graanvoorraden te gaan aanleggen en beheren. Dit om ons crisisbestendiger te maken tegen de speculaties op de graanmarkt en om voor onze (al dan niet anarchistische) gemeenschappen voedselzekerheid op te bouwen. Dat het niet zal regenen vannacht en dat in sommige Franse dorpen de toevoer van drinkbaar water een probleem wordt zet deze oproep op scherp. Het is tijd om na te denken hoe we ons anarchistisch organisatietalent en onze anarchistische groepen willen inzetten om voedselzekerheid te proberen garanderen… Samen met boer(inn)en, samen met moestuiniers, samen met de inwoners van volkswijken in de steden en samen met sociale strijd(st)ers. Ik baseer me hiervoor wederom graag de visie van de Federação Anarquista do Rio de Janeiro (FARJ) – de Anarchistische Federatie van Rio de Janeiro.

Laat ons even heel concreet kijken naar de huidige situatie op het terrein. Ik pak de voedselgordel rondom een gemiddelde middelgrote Belgische stad. De realiteit in Nederland is anders dan bij ons. Waar we in Vlaanderen beleidsmakers hadden die droomden van regionale specialisatie in de primaire sector is dat

nooit echt strak georganiseerd geweest en merken we op dat er veel gemengde productieregio's zijn. Er is wel sprake van een fruitstreek, maar daar loopt ook veehouderij en akkerbouw doorheen. En in de groenteregio's is er ook nog ruimtegebruik voor weilanden en fruittelers. In het Nederlandse geval zijn er echt regionale specialisaties die als top-downproject geslaagd zijn. Daar zal het voor militanten moeilijker zijn om een zeer praktische lokale voedselstrategie ad hoc te ontwikkelen.

EEN SLUIER VAN PETROLEUM

Over nagenoeg al de huidige productiesystemen in de landbouw hangt momenteel een sluier van olieafhankelijkheid. De moderne trekkers verbruiken enorm veel diesel en in de gangbare sector zou een tachtig à negentig procent van het energieverbruik gaan naar de productie van kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Zo gingen in de gangbare sector de prijzen van de kunstmeststoffen door de oorlog in Oekraïne de hoogte in. Voor één ton betaalden mijn collega's € 800 tot € 1000, tegenover € 200 in een 'normaal jaar'. Dat maakt onze voedselsystemen, die momenteel dominant zijn, heel kwetsbaar. We kunnen meer produceren per hectare dan ooit tevoren in de menselijke geschiedenis, maar we betalen daar een hoge prijs voor. We zijn met handen en voeten gebonden aan de olieproducerende regio's, in die regio's kreunt de lokale bevolking onder neokoloniale oorlogen en we krijgen met de klimaatverandering de rekening gepresenteerd van onze hoogmoed. Het zal voor de groepen op het terrein nodig zijn om af te geraken van onze olieverslaving... Een helse klus, want veel traditionele kennis over de teelt van voedsel zonder olieafhankelijkheid is – met de generaties van onze (over)grootouders – verdwenen.

VOORSTEL VAN PRAKTIJK VAN DE OPBOUW VAN EEN VOEDSELSTRATEGIE

Probeer in eerste instantie een correct beeld te vormen van de voedselgordel in de directe nabijheid van je stad. Welke landbouwsectoren zijn sterk vertegenwoordigd en hoe loopt de productie. Wat zijn de tendensen in de opeenvolgende jaren en wat zijn de uitdagingen waar de boer(inn)en voor staan. Je gaat de voedselproductie rondom onze kernsteden inventariseren aan de hand van gesprekken met de producenten uit de primaire sector, maar ook doorheen gesprekken met arbeid(st)ers die werken in de graanopslag of de verwerkingsbedrijven. Het kennen van je lokale voedsellandschap op sociaal vlak is een belangrijke eerste stap in de ontwikkeling van een zeer praktische voedselstrategie als anarchistische groep. Met onze voedelstrategie willen we – hopelijk – niet alleen onze eigen militanten aan betaalbaar voedsel helpen. We willen ook dat de armere volkswijken gewapend zijn tegen eventuele stijgende voedselprijzen.

PRAAT MET JEZELF

Naast het maken van een eerste analyse van de productie in de directe omgeving van de wijken die we willen bevoorraden is het ook van belang keuzes te maken. We gaan luisteren naar de noden van boerinnen en boeren, maar ook naar de noden van de inwoners van onze steden. De vraag die je van veel diverse culturele gemeenschappen krijgt is of je hen kan helpen aan dierlijke producten – gaande van melk tot geitenvlees... Bepaal op voorhand of je aan deze vragen voorbijgaat – omwille van je persoonlijke of collectieve overtuiging – of niet. Besef dat je – door niet in te gaan op die vragen – een *shortcut* mist, maar gezien de gevoeligheden die ik opmaakte uit de debatten in vorige *BdO*'s is het beter die te missen dan tegen je eigen gevoel in te gaan. Probeer wel niet belerend uit de hoek te komen. Je gaat samenwerken met sociale bewegingen, niet je anarchistische visies vanaf dag één doorduwen. Ga zelf ook na wat je zelf wil. Wil je voor je eigen of je eigen anarchistisch collectief een totaalaanbod uit de regio of ga je enkel voor je basisnoden als aardappelen en graan.

PRAAT MET BOER(INN)EN – CREËER JE SOCIAAL NETWERK

Een volgende stap is het aangaan van gesprekken met boer(inn)en in de directe omgeving van de steden. Besef dat dit een heftige cultuurclash kan zijn. Jij als stedeling vol idealen en zij als plattelandsbewoner met een heel praktische ingesteldheid én vaak volledig vastzittend in een agro-industrieel complex... Het zijn niet steeds makkelijke gesprekken die eerste keer. Ontdoe jezelf van al te veel dogma's de eerste keren dat je met hen spreekt en luister naar wat de boer(in) in kwestie te zeggen heeft wanneer je voorstelt om een (sociaal)economische strategie uit te bouwen. Let op je terminologie. Indien je in het eerste gesprek zegt dat je een (sociaal)economische strategie wil uitwerken om je gemeenschap te wapenen tegen klimaatverandering dreig je al meteen ruzie te maken over het woord 'klimaatverandering'. Het idee is dat je een praktisch concept uitwerkt met de boer(in) en dat je vanuit die praktijk die boer(in) laat deelnemen in een politiek concept waar we armere bevolkingsgroepen ondersteunen in de opbouw van autonomie. De bewustwording rond klimaatverandering, de hiërarchie tussen dieren en mensen, antiracisme en de strijd tegen armoede (en dus ook tegen de concentratie van macht en rijkdom bij enkelingen) laat je best deel uitmaken van de praktijk.

Het doel van die gesprekken is dat jij als anarchist(e) in de toekomst in staat bent om zelf een beeld van de voedselproductie rond je kernstad te vormen door de contacten met die boer(inn)en. Je bent nog niet op een voedselstrategische missie voor je gemeenschap, je bent gewoon je sociaal netwerk aan het uitbreiden naar mensen die actief zijn in de primaire sector. Op diezelfde ondogmatische manier ga je ook langs bij moestuiniers in de regio's rond de stad, bijvoorbeeld daar waar er veel volkstuintjes liggen. Mogelijk ga je zelfs als seizoenarbeider aan de slag op groenten- of fruitbedrijven tijdens de oogst. Naast praktische informatie over de stand van zaken van de voedselproductie rond je kernstad ben je ook boer(inn) en aan het leren kennen. Je wil ook weten welke actoren uit je landbouwgemeenschap mogelijks mee willen draaien in een systeem waarbij mensen uit de volkswijken worden bevoorraad. Je wil economische

kansen creëren voor boer(inn)en door het uitwerken van een sociale strategie, maar je wil dit enkel doen als die boer(in) ook oog en oor heeft voor solidariteit. Je wil dit doen met boer(inn)en die ook voedsel willen produceren voor mensen zonder papieren en mensen met weinig geld. Je bouwt dus aan kennis en vertrouwen.

HET UITBOUWEN VAN EEN SOCIALE BEWEGING

Met de boer(inn)en waarmee het klikt kan je een sociale beweging* opbouwen. Gezien hun economische identiteit – producent van voedsel – zullen ze in het schema dat de FARJ hanteert hopelijk een deel uit maken van de groepering van tendensen (GT). Dat zijn de mensen met wie je vanuit de praktische blik op de sociale strijd aanknopingspunten hebt. De SAO in dit schema is de specifiek anarchistische groepering, je groepje anarchisten met wie je een rol wil spelen in die sociale beweging. De rode pijl geeft weer hoe mensen uit de sociale beweging, door de praktische samenwerking die ontstaat vanuit een gemeenschappelijke tendens, dichter bij de specifiek anarchistische organisatie geraken. Aangezien het anarchisme voor veel mensen een onbekend gegeven is, is het logisch dat die kennismaking vanuit een zeer praktische hoek soms wel de aangenaamste is. Het geeft onze anarchistische groepering ook de *incentive* om dichtbij ons idee te blijven dat 'de anarchistische theorie zich al laat voelen in de praktijk van de anarchistische actie'. De groene pijl is de invloed die we als anarchisten ook willen uitoefenen op de sociale beweging: onze visie op het kapitalisme, op patriarchale structuren, op racisme, et cetera… We willen die niet op ons eiland houden, maar laten doorstromen.

WEL OF GEEN VOEDSELSTRATEGIE VOOR DE MASSA'S?

Nu blijft de vraag wanneer je een voedselstrategie gaat hanteren als deel van een sociale strategie. Uiteraard willen we dat hier en nu, maar zolang een stedelijke bevolking de nood niet voelt tot de opbouw van een sociaal rechtvaardige en robuuste voedselstrategie belooft dat een helse rit te worden. Laat ons dan even kijken naar een ander schema van de FARJ om te duiden hoe zij het in Brazilië aanpakken.

Het komt erop neer dat de Specifiek Anarchistische Organisatie als entiteit bestaat, wars van de sociale bewegingen en hun activiteiten. We zijn anarchisten en we hebben onze anarchistische organisaties omdat we in ons eigen leven nood hebben aan die organiek. Binnen onze SAO zouden de contacten met die boer(in) bijvoorbeeld al tot een mini-voedselstrategie kunnen leiden voor de mensen van onze anarchistische groepering. Het moment dat de voedselstrategie ook echt een activiteit wordt van de sociale beweging is wanneer die sociale beweging daar zelf om vraagt. Bijvoorbeeld bij een verhoging van de voedselprijzen kan het interessant zijn om de vinger aan de pols te houden in de buurtwerkingen van de armere wijken. Wat zijn de feitelijke bezorgdheden bij de mensen daar? Welk voedsel ontbreekt of voor hoeveel gezinnen wordt het echt moeilijk?

Binnen je anarchistische organisatie is het dan interessant om de militanten uit je groep die affiniteit hebben met de sociale strijd rond de toegang tot voedsel een front te laten vormen dat zich hiermee bezighoudt. In de FARJ is dat het 'agro-ecologisch front'. Bij hen is dat vaak een samenwerking met de bredere sociale beweging van (landloze) boer(inn)en; bij ons, door de andere sociale situatie op het platteland met een heel klein percentage van de bevolking dat nog actief is in de primaire sector, zal een agro-ecologisch front een ander gedaante aannemen.

Wat wel belangrijk is, is het idee dat we – in een landbouw met minder afhankelijkheid van fossiele brandstoffen én in een wereld sterk beïnvloed door klimaatverandering – terug meer handenarbeid nodig hebben. Maar ook door de veranderende weersomstandigheden zal er soms nood zijn aan groepen mensen die meehelpen om een oogst binnen te halen. In mijn eigen regio bleef in het natte najaar van 2021 een aantal hectare wortels in de grond zitten omdat de machine het land niet meer op kon door de regen. Doordat de boer(in) compleet verstoken is van de bredere samenleving zag deze geen enkele mogelijkheid om iets te oogsten. In dergelijke situaties kan een bredere sociale beweging van boer(inn)en en stedelingen soelaas bieden en kansen genereren voor beide partijen.

Dit concept wordt in de agro-ecologische school het 'her-boeren' genoemd – *repaysannisation* in het Frans. Het is een aspect dat onlosmakelijk verbonden is aan een agro-ecologisch toekomstperspectief voor de landbouw. We hebben terug meer boer(inn)en-handen nodig, niet alleen op praktisch vlak, maar ook om de huidige boer(inn)en die vast zitten in het agro-industrieel complex de kans te bieden zich eruit te bevrijden. Ⓐ

* Zie diagram 3 in *Especifismo: De specifiek anarchistische organisatie* (2021; Vrije Bond uitgave, in de serie *Anarchisme & Organisatie*), p.42.

DE CANCELCULTUUR-GEVANGENIS

Over het belang van accountability en transformative justice voor een duurzame beweging

Er is de afgelopen jaren steeds meer over te doen geweest: de beruchte cancelcultuur. Steeds vaker en steeds intenser lijkt het openlijk veroordelen, straffen en uitsluiten van individuen de gekozen tactiek voor collectieven, groepen en bewegingen als antwoord op grensoverschrijdend of giftig gedrag. De vraag is echter of deze strategie op de lange termijn effectief en duurzaam is voor de beweging die we willen bouwen. Met behulp van inzichten vanuit de abolitionistische beweging en van pleitbezorger voor *transformative justice** adrienne maree brown, plaatst dit artikel kritische vraagtekens bij de populariteit van het *cancelen* en schijnt het een licht op een door brown voorgesteld alternatief pad.

Tekst door Teun Zwartstaart   Beeld Gus Moystad

TOEKOMSTVISIES

Hoewel er niet zoiets als een eenduidige, uniforme beweging bestaat, lijkt het cancelen van individuen ook binnen links-radicale kringen aardig in trek te zijn. Het openlijk s*hamen* en uitsluiten van personen die zich schuldig hebben gemaakt aan grensoverschrijdend gedrag of foute uitspraken, soms ook door middel van *call-outs*, lijkt vaak de meest voor de hand liggende en meest effectieve oplossing. Als iemand niet meer mee kan doen aan activiteiten, geen onderdeel meer uitmaakt van de gemeenschap en niet meer welkom is in bepaalde ruimtes, dan kan deze persoon hier ook geen grenzen meer overschrijden. Een op het eerste gezicht logische gedachte. Maar helpt het ook daadwerkelijk bij het versterken en verduurzamen van een politieke beweging die in de basis strijdt tegen elke vorm van systematische onderdrukking? We moeten onszelf allereerst de vraag stellen wat we als beweging voor ogen hebben en waar we met ons allen naartoe willen.

Het is belangrijk onderscheid te maken tussen twee verschillende uitingen van cancelcultuur die in wezen verschillen: het cancelen van individuen die binnen de beweging actief zijn, en van individuen of organisaties die zich buiten de linkse beweging bevinden. Het is belangrijk te vermelden dat dit artikel vooral op de eerstgenoemde vorm ingaat, maar dat beide uitingen uiteindelijk twee zijden van dezelfde medaille zijn.

Helaas kampen we binnen de beweging nog steeds met te veel gevallen van grensoverschrijdend of giftig gedrag waardoor mensen getraumatiseerd raken, zich niet langer veilig voelen binnen ruimtes waar aan een betere wereld gewerkt zou moeten worden en soms zelfs gedwongen zijn collectieven, groepen of ruimtes te verlaten ten behoeve van hun mentale en fysieke gezondheid. Hoe moeten we in dat soort situaties omgaan met zowel de daders als de slachtoffers? Vanzelfsprekend wordt er niets opgelost als de dader vrij kan blijven bewegen binnen de ruimtes waar deze slachtoffers (heeft ge)maakt. Maar is het tegenovergestelde – het publiekelijk straffen en/of uitsluiten van de daders – de ultieme oplossing?

Volgens adrienne maree brown, actief binnen de beweging voor (gevangenis)abolitie, moet ons uiteindelijke doel altijd de vermindering van leed zijn – wat zij *harm reduction* noemt. Een logica van straf en uitsluiting – dezelfde logica die ten grondslag ligt aan het gehele gevangeniswezen – leidt echter precies niet tot die vermindering van

ACAB

Helaas zien we binnen de beweging nog steeds te veel grensoverschrijdend gedrag

leed die we voor ogen zouden moeten hebben. Sterker nog, het leidt enkel tot een verplaatsing van het probleem en dus meer van hetzelfde: daders die gecanceld worden, verplaatsen zich simpelweg naar een andere gemeenschap om daar vaak hetzelfde giftige gedrag te vertonen en nieuwe slachtoffers te maken.

We hebben dus een visie en strategie nodig die ons de mogelijkheid biedt om los te breken uit de intuïtieve logica van straf en uitsluiting, een strategie die het mogelijk maakt slachtoffers te helpen bij het helen van hun trauma's en tegelijkertijd de daders de giftigheid van hun gedrag in te laten zien en hen te begeleiden in een proces van *accountability*. Dit is een proces waarbij daders van grensoverschrijdend gedrag verantwoordelijk worden gehouden voor hun schadelijke gedrag en stappen ondernemen om het gedane leed, voor zover dat mogelijk is, te repareren. Een dergelijk leerproces waarbij de dader de ernst van het gedrag leert herkennen en erkennen kan ook voor het slachtoffer helend zijn in het verwerken van hun trauma. Volgens adrienne maree brown, zoals zij schrijft in haar boek *We Will Not Cancel Us*, valt er geen winst te behalen in het net zo veel schade berokkenen aan de dader, maar moeten we deze winst juist zoeken in het doorbreken van patronen van misbruik, leed, en systemische onderdrukking.

EEN WERKELIJK AUTONOME BEWEGING

Laat het duidelijk zijn dat er hier niet wordt gepleit voor een proces waarin de dader centraal wordt gesteld als de persoon die de meeste steun en zorg nodig heeft. Wel is het belangrijk om in te leren zien dat het gedrag van mensen die grenzen overschrijden vaak voortkomt uit vroegere trauma's en de normalisering van grensoverschrijdend gedrag in een racistisch, seksistisch en validistisch systeem dat gebouwd is op onderdrukking. Uiteindelijk hebben alle partijen de juiste zorg nodig om ervoor te zorgen dat het belangrijkste doel wordt bereikt, namelijk het verminderen van leed. Volgens brown moeten we dan op zoek naar methoden en strategieën die zowel voldoende ruimte en grenzen creëren voor de slachtoffers om te kunnen helen, alsook in staat zijn de dader te helpen bij het breken van de patronen die, zowel bij zichzelf als bij anderen, leed en trauma veroorzaken.

Toch schieten we vaak in een te makkelijke respons die niet gericht is op het bereiken van de hiervoor genoemde doelen. Brown schrijft dat, hoewel we het slachtoffer graag willen helpen, we geobsedeerd zijn met het straffen van de 'slechterik', waardoor we vaak meer bezig zijn met het straffen dan met het helen van leed, en zo ook niet met het doorbreken van de cirkel die het leed veroorzaakt. We willen namelijk zo veel en zo snel mogelijk afstand nemen van daders, zodat we kunnen laten zien dat wij wél *woke* zijn. Maar het in onschuld wassen van je handen leidt niet tot het verminderen van leed en lost geen enkel structureel probleem op.

Het is daarom belangrijk in te zien dat we weg moeten bewegen van eenzelfde logica als die waarop gevangenissen en onze maatschappij in bredere zin op gebaseerd zijn. Dit is echter niet makkelijk in een spektakelmaatschappij waarin sociale media en het publiekelijk vertonen van je persona zo een centrale rol heeft ingenomen. Hoe veel makkelijker is het om publiekelijk of binnen de beweging fel afstand te nemen van bepaalde giftige personen of groepen zonder daadwerkelijk iets te doen aan het verminderen van het veroorzaakte leed en het voorkomen van toekomstige trauma's? En is deze methode dan een bewuste strategische keuze of komt het juist voort uit een gebrek aan kunde, kennis en moed om intensieve maar helende processen aan te gaan met individuen die grenzen overschreden hebben?

Zolang we niet losbreken uit deze logica van straffen en uitsluiten, zullen we blijven vertrouwen en bouwen op een praktijk die ons gevangen houdt in de giftigheid van de huidige systemen die ons overheersen. Als we wel in staat zijn om deze logica achter ons te laten, kunnen we pas echt spreken van een autonome, gezonde en duurzame beweging die wordt gekenmerkt door accountability en de kunst van omgang met conflict, strijd, tegenstelling, onenigheid, leed, misbruik en trauma.

We zijn vaak meer bezig met straffen dan met het helen van leed

Dit is echter makkelijker gezegd dan gedaan. Het bouwen van een beweging en een cultuur die accountability en transformatie centraal stelt, is een proces van de lange adem en zal niet zonder slag of stoot voltrokken kunnen worden. Het zal onderweg veel obstakels opleveren, veel strijd met zich meebrengen en er zullen ongetwijfeld fouten gemaakt worden. Toch is het niet moeilijk om te zien dat het huidige alternatief – gevat in de term cancelcultuur – ons niet de duurzame en gezonde gemeenschap gaat opleveren die we voor ogen hebben. Accountability en transformatie vereisen hard en vaak intens werk vanuit de gemeenschap, maar zullen vruchten afwerpen en de basis leggen voor een sterke beweging gebouwd op het soort waarden die een hechte en weerbare gemeenschap kenmerken.

VAN DE INDIVIDUALISERING VAN SYSTEMISCHE PROBLEMEN NAAR ONDERSTEUNINGSNETWERKEN

Deze transitie begint met het normaliseren van kwetsbaarheid en het besef dat we op bepaalde momenten allemaal zowel slachtoffers als daders zijn van grensoverschrijdend gedrag. We moeten er gezamenlijk en als gemeenschap voor zorgen dat we deze overschrijdingen kunnen begrijpen in een bredere analyse van een rot en giftig systeem dat ons allemaal vormt, beschadigt en ons op die manier gevangen houdt in patronen die leed en trauma veroorzaken. Het ontkennen van deze onvermijdelijkheid is een vorm van struisvogelpolitiek die enkel resulteert in theoretische discussies over wat 'goed' en 'fout' is en wie er wel 'woke' en 'niet-woke' is.

Het bouwen van een cultuur gericht op transformatie is een proces van de lange adem

Dit is om die reden een eerste aanzet tot discussie onderling maar ook een oproep tot zelfreflectie voor eenieder die zich onvermijdelijk op momenten geroepen voelt mensen uit te sluiten en te isoleren in plaats van een proces aan te gaan dat leidt tot heling en het aanpakken van onderliggende trauma's. Dit is een oproep voor iedereen om verantwoordelijkheid te nemen als gemeenschap en te reiken naar een duurzame beweging die in staat is om te gaan met conflicten op een manier die leidt tot de wereld zonder onderdrukking en machtsdynamieken die we allemaal voor ogen hebben. De cancelcultuur is een gevangenis die ons allemaal in zijn greep houdt, een gevangenis waar we stapje voor stapje voorgoed uit moeten ontsnappen.

Hoe vertaalt dit zich concreet in vervolgstappen? Het is niet makkelijk om als leek een plan de campagne op tafel te leggen om deze cultuuromslag teweeg te brengen. Deze omslag is namelijk niet in twee weken te maken en het zal jaren en jaren duren om ook maar de eerste stappen te zetten. Bovendien is dit iets dat we als gemeenschap op moeten pakken, niet als individuen. Wel zou het goed en hoopvol zijn om in de toekomst meer collectieven geboren te zien worden die zich richten op mediatie, conflictbemiddeling, accountability en andere vormen van heling en gemeenschapswerk gericht op het omgaan met strijd, conflict, leed en trauma binnen de activistische gemeenschap. Hierbij kun je denken aan mensen die zich specialiseren in het begeleiden van de slachtoffers, in het mediëren van verschillende soorten conflicten, in het begeleiden en verantwoordelijk houden van daders, et cetera. Des te meer gespecialiseerde en geoefende mensen we in onze gemeenschap hebben, des te sterker en duurzamer dit onze gemeenschap en ons activisme maakt. Laten we daarom vaker samenkomen om te praten over dit onderwerp, om teksten (zoals brown's bovengenoemde boek of de aanbevelingen onderaan de tekst) te lezen over mediatie, accountability en transformative justice, om workshops te organiseren en te volgen, om praktijkervaring op te doen met accountability-processen en andere vormen van mediatie en heling. Hopelijk krijgen we op die manier steeds meer mensen in ons midden die weten op gezonde en productieve wijze om te gaan met conflict en trauma, opdat we het veroorzaakte leed weten te verminderen, patronen van trauma en pijn leren te doorbreken en zo toekomstig leed weten te voorkomen. Of, zoals brown schrijft: 'opdat we de systemen die ons beschadigen weten te transformeren in systemen die ons in staat stellen te helen'. Ⓐ

* Sommige concepten in dit artikel zijn bewust niet vertaald omdat er nog geen goede Nederlandse equivalenten voor de besproken concepten lijken te zijn en om de betekenis van deze concepten te behouden.

Noten

adrienne maree brown, *We Will Not Cancel Us: And Other Dreams of Transformative Justice* (AK Press, Chico & Edinburgh 2021).
adrienne maree brown, *On Cancel Culture, Accountability, and Transformative Justice*, 2021 op: lithub.com/on-cancel-culture-accountability-and-transformative-justice/

Verder lezen

1 Shira Hassan & Mariama Kaba, *Fumbling Towards Repair: A Workbook for Community Accountability Facilitators* (Project NIA, Chicago 2018). – Boek voor mensen die meer willen leren over het faciliteren van accountabilityprocessen.
2 Leah Lakshmi Piepzna-Samarasinha & Ejeris Dixon (eds.), *Beyond Survival: Strategies and Stories from the Transformative Justice Movement* (AK Press, Chico & Edinburgh 2020). – Verzameling van verhalen en getuigenissen over transformative justice, case studies en lessen uit de praktijk.

Tekst No Border Netwerk

KRONIEK MIGRATIESTRIJD

'Niet gay genoeg' ondersteuning LGBT+-vluchtelingen

DIVERSE DATUMS
Het initiatief LGBT Asylum Support biedt al enige jaren ondersteuning aan en voert campagne voor LGBT+-vluchtelingen die geen verblijfsstatus toegekend krijgen. LGBT Asylum Support roept onder meer op mensen te ondersteunen bij de behandeling van hun zaken in rechtbanken:

DONDERDAG 2 JUNI
voor een homoseksuele asielzoeker uit Iran bij de rechtbank Amersfoort;
WOENSDAG 8 JUNI
voor een lesbische asielzoekster uit Oeganda bij de rechtbank Arnhem;
VRIJDAG 24 JUNI
voor een homoseksuele asielzoeker uit Oeganda bij de rechtbank Groningen;
DINSDAG 12 JULI
voor een homoseksuele asielzoeker uit Nigeria bij de rechtbank Zwolle;
WOENSDAG 20 JULI
voor een homoseksuele asielzoeker uit Sierra Leone bij de rechtbank Zwolle.

Solidariteit met vluchtelingen in Ter Apel

DOORLOPEND
De situatie in het aanmeldcentrum in Ter Apel is al langere tijd problematisch. Door een groei in het aantal mensen dat asiel wil aanvragen kampt het centrum met capaciteitsproblemen, een voortdurend terugkerend fenomeen binnen de hele asielketen. Wekenlang moeten tot honderden mensen per nacht buiten op het terrein bij het centrum slapen en worden zij ook overdag aan hun lot overgelaten, zonder voorzieningen. Een collectief uit Groningen organiseert solidariteitsacties met de vluchtelingen in Ter Apel, onder meer door eten en andere eerste levensbehoeften in te zamelen. Wanneer Pegida begin juli een protest organiseert bij de ingang van het centrum brengt een tegendemonstratie meer mensen op de been.

Vluchtelingen protesteren tegen omstandigheden opvang

DIVERSE DATUMS
Ook op andere opvanglocaties dan Ter Apel schieten de omstandigheden vaak tekort. Ruimtegebrek, slechte faciliteiten en uitzichtloosheid zijn aan de orde van de dag. Op diverse plaatsen komen vluchtelingen hier zelf tegen in actie. Zo gaan in juni honderd mensen die in een noodopvang in Leeuwarden verblijven de straat op voor een betere behandeling, protesteren eind die maand bewoners van het AZC in Luttelgeest tegen de lange wachttijden bij de IND en wordt begin augustus met een zitactie bij het provinciehuis in Maastricht beter onderdak geëist.

Protest bij bijeenkomst Europese christendemocraten

DINSDAG 31 MEI
MiGreat organiseert een protest bij het congres van de European People's Party, de samenwerking van Europese christendemocratische partijen, in Ahoy in Rotterdam. Er worden 27 stenen, met daarop de belangrijkste mensenrechten, aan barrels geslagen: 'Omdat er geen mensenrecht meer te bedenken is dat níét geschonden wordt aan de Europese grenzen. Van het recht op onderwijs, gezondheidszorg, vrijheid, het verbod op marteling tot het recht op leven.'

Gedenktekens op strand Terschelling

DONDERDAG 16 JUNI
Tijdens het Oerol-festival bouwt MiGreat op het strand van Terschelling een pop-upmonument van duizenden gedenktekens voor de 48.764 mensen die in de afgelopen decennia stierven aan de Europese grenzen. In augustus wordt hetzelfde monument opgebouwd bij het Graceland-festival in Zeewolde.

No Border Camp in Rotterdam

MAANDAG 8 – ZONDAG 14 AUGUSTUS
Een week lang komen internationale no border-activisten bijeen voor een kamp met acties, workshops en cultuur, met de internationale 'Abolish Frontex'-campagne als speerpunt (zie verslag elders in dit blad). Er vinden vanuit het kamp drie acties plaats:
DINSDAG 9 AUGUSTUS
Picket line bij café Nationale Nederlanden naast Rotterdam Centraal, tegen aandeelhouderschap in bouwbedrijf Budimex, dat de muur op grens tussen Polen en Belarus bouwt;
DONDERDAG 11 AUGUSTUS
Solidariteitsdemonstratie met de opgesloten vluchtelingen in detentiecentrum Rotterdam The Hague Airport;
ZATERDAG 13 AUGUSTUS
Sit-in in de terminal van Rotterdam The Hague Airport, protest tegen de rol van het vliegveld bij deportaties en tegen de (groeiende) rol van Frontex bij gezamenlijke deportaties uit EU-landen.

Ⓐ

Groene kernenergie en groen anarchisme?

Tekst door Thom Holterman

‘Groen is noodzaak’. ‘Anarchisme is noodzaak’. Uitroepen te lezen in het anarchistische kwartaalblad *Buiten de Orde* (*BdO* 2/2022). Maar je hebt er ook die roepen: ‘Groene kernenergie is nodig’. En zie, die worden op hun wenken bediend: het Europees parlement voorzag begin juli 2022 kernenergie van een groen label (*Le Monde* van 8 juli 2022). In een nieuw te verschijnen brochure van mij (Kelderuitgeverij, Utrecht) kom ik uitgebreid terug op wat aan het groen inkleuren van kernenergie voorafging.

In het genoemde nummer van *Buiten de Orde* (p. 21-26) wordt nadrukkelijk door Peter Storm gevraagd om een ‘groen anarchisme’. Die verbinding vind ik merkwaardig. ‘Groen’ is namelijk een term uit de neoliberale ***newspeak***, waartoe ook behoren bijvoorbeeld ‘duurzaamheid’, ‘groene economie’. In de *BdO* wordt door Storm uit de doeken gedaan hoe over ‘groen’ te denken. Het gaat om de zorg voor de natuur die er uitspreekt. Die wordt ook door politici en machthebbers beleden, want voorzagen zij bijvoorbeeld kernenergie niet van een groen label… Natuurlijk, we worden hier belazerd, zoals we dat ook van Nederlandse politici kennen. Aan het eind kom ik hierop terug.

Over het anarchisme van waaruit de strijd voor het milieu moet plaatsvinden, leest men bij Peter Storm in *BdO* de bekende dingen. De verwijzing naar ‘speciësisme’ lijkt nieuw. Uit de nadere beschrijving blijkt evenwel dat we van doen hebben met een uitwerking van het aloude antihiërarchische libertaire denken. Kortom, waarom niet gewoon ‘anarchisme’ zonder franje, zonder de newspeakterm ‘groen’?

‘GROEN’ ALS VALKUIL

De politieke machtsideologie produceert newspeak met het label ‘groen’. In de loop van de tijd worden allerlei varianten gecreëerd, als er maar ‘groen’ in zit. Met zo’n term als ‘groen’ (groene economie, groene kernenergie) worden verbindingen gelegd, die voorheen niet in je opkwamen. Dit vindt men op allerlei terreinen terug, zoals in de moderne neoliberale managementtaal. Het gaat dus niet om een ‘eenvoudig’ professioneel jargon, zo ontleen ik aan de Franse arbeidsdeskundige Gilles Gourc. De functie (en missie) van newspeak is de algemene berusting van mensen te bewerkstelligen door een zodanige inbeslagname van de taal, dat het algemeen bekende wordt gediskwalificeerd (iedereen weet wel dat verbranding van gas CO_2 produceert; label het gas ‘groen’ en die CO_2-uitstoot is verdwenen – ja, als politiek probleem; in een Franstalig betoog wordt hier gesproken over ‘debilisering’ van mensen). ‘Groen’ wordt zo een valkuil.

Newspeak is niet gemaakt om de dingen beter te begrijpen. Ze richt zich niet op het uitwerken van een gedachte, maar juist op het terugbrengen en uitstuffen van tegenstellingen. Het gaat er dus om alle ‘hervormingen’ te rechtvaardigen en alle opgekomen kritiek te stoppen. Deze manier om over newspeak te denken is toepasbaar in een veelheid van sectoren.[1] Door over een ‘groen anarchisme’ te spreken begeef je je binnen de sfeer van je tegenstander. Houd het dus gewoon op ‘anarchisme’. Als daarbij een verwijzing naar de anarchist Kropotkin je niet uitkomt, zoals Peter Storm aangeeft, verwijs dan naar een anarchistische tijdgenoot van hem en eveneens geograaf, Élisée Reclus (1830-1905).[2]

KLIMAATKWESTIE EN TRANSITIE

Wat Peter Storm wil, lijkt mij, is wijzen op een anarchisme dat een sterke nadruk legt op milieukwesties. Dat is prima. Een onderwerp als ‘transitie’ leent zich daarvoor. Het gaat dan om activiteiten die een poging uitstralen de milieukwestie in ruime zin aan te pakken en wel in de vorm van het ontwikkelen van een parallelle maatschappelijke organisatie. Een voorbeeld ervan levert de transitiebeweging Transition Towns. Zal die beweging de klimaatkwestie kunnen oplossen? Neen, daarvoor is meer nodig. Dit neemt niet weg dat ergens begonnen moet worden.

Transition Towns (TT) gaan uit van de kracht van gewone mensen die samen met elkaar veranderingen in gang zetten. TT-initiatieven hebben een ambitieus doel: je eigen stad, wijk, dorp of streek voorbereiden op de combinatie van minder fossiele brandstoffen, de klimaatcrisis en werken aan een andere economie. Aan hun site ontleen ik het volgende:

‘Transitie Nederland levert daarbij een landelijk netwerk van groepen actieve burgers die met elkaar samenwerken om hun huis, buurt, dorp of stad minder afhankelijk van (fossiele) energie, meer duurzaam en meer sociaal te maken. De drijfveren zijn de gevolgen van piekolie en klimaatverandering en de noodzaak tot een grondige verandering van de economie. Wij kunnen en willen niet meer wachten op overheid of bedrijfsleven. Transition Towns bestaan uit groepen enthousiaste burgers in steden, dorpen of buurten, die met elkaar aan de slag zijn om hun manier van wonen, werken en leven minder olieafhankelijk, meer duurzaam en meer sociaal te maken.

Het opraken van de olie, klimaatverandering en de hiermee samenhangende economische crises, zijn de belangrijkste drijfveren om in actie te komen.'[3]

Tien jaar geleden wees Dick Pels, in een evaluerende beschouwing over de transitiebeweging, in een artikel in *De Groene Amsterdammer* van 4 april 2012,[4] op een centraal begrip: 'veerkracht'. In deze context verwijst het, aldus Pels, naar 'het vermogen van sociale en ecosystemen om hun samenhang te behouden en te blijven functioneren zodra zij aan externe schokken worden blootgesteld. Ze moeten verstoringen kunnen absorberen en zich kunnen reorganiseren, om dezelfde structuur, identiteit en terugkoppelingen te kunnen behouden. 'Veerkracht' is in de ogen van transitiedenkers een radicaler begrip dan het vage allemans woord 'duurzaamheid', omdat het de noodzaak van zelfvoorziening via schaalverkleining en lokalisering veel ernstiger neemt.'

Dat Dick Pels kritisch is, zijn we van hem gewend. Waar hij het klimaatalarmisme behandelt en dat afwijst, begrijp ik dat; ik heb er ook niets mee en al evenmin met een semi-religieuze hang. Waarom het nodig is 'de anarchistische traditie' nog maar eens een douw te geven zoals Pels doet: 'de achillesheil van het anarchisme wordt zichtbaar: naïviteit over de werking van macht', ontgaat mij. Als doorgeleerde moet hij weten dat de anarchist Anton Constandse daar al op wees in 1938. En ja, het is nauwelijks op grote schaal ter harte genomen.

Nee, dan Pels zelf. Hij vertrouwt liever op 'politiek en economisch leiderschap, wetenschappelijke expertise en ambtelijke professionaliteit, en dat overheden de transitie op grote schaal moeten aanjagen en begeleiden, ten behoeve van een effectieve klimaatpolitiek'. Dat schreef hij tien jaar geleden. En hoe zou het nu zijn met zijn vertrouwen? Met een Nederlandse minister-president die in het kader van de klimaatdiscussie zegt: 'Het doel is dit doel te halen.'[6] Kan een politieke frase nog holler klinken? Ⓐ

Dit artikel verscheen origineel op de website *Libertaire Orde* op 17/07/22, op: libertaireorde.wordpress.com/2022/07/17/groene-kernenergie-en-groen-anarchisme%EF%BF%BC/.

Noten
1 Gilles Gourc, 'Main basse sur les affects', *Réfractions* 48 (2022), pp. 47-62.
2 *Libertaire Orde*, 'Geografie En Anarchie, Een Libertaire Maatschappijorde Als Inzet', op: libertaireorde.wordpress.com/2013/09/22/geografie-en-anarchie-een-libertaire-maatschappijordening-als-inzet/
3 Hoofdpagina *Transition Towns*, op: transitiontowns.nl/
4 Pels, D., 'Radicale anarchie in de Hobbitstee', *De Groene Amsterdammer*, op: groene.nl/artikel/radicale-anarchie-in-de-hobbitstee
5 *Libertaire Orde*, 'Klimaatdiscussie, "Benodigd draagvlak", Sociale Revolutie', op: libertaireorde.wordpress.com/2019/01/27/klimaatdiscussie-benodigd-draagvlak-sociale-revolutie/

GEWELDLOOSHEID BESTAAT NIET

Tekst door
Peter Storm

We staan tegenover een ogenschijnlijk oppermachtige vijand: een systeem van autoriteit en hiërarchie, van uitbuiting en onderdrukking, met de daar bijbehorende machthebbers en de dwangapparaten waar dit systeem zich van bedient. In de strijd tegen die vijand zetten we maar beter alle zeilen bij, met alle mogelijke methoden, tactieken en technieken. In de veelvormigheid van ons verzet ligt een kracht. Hoe meer actievormen we weten te hanteren, en hoe groter de variatie in onze strijdmethodes, hoe minder voorspelbaar onze strijd immers is. En onvoorspelbaar betekent onbeheersbaar, onbedwingbaar en daardoor sterk.

Dit is op zichzelf al een heel goede reden om met argwaan te reageren wanneer mensen bepaalde actievormen buiten de orde verklaren, bij voorbaat uitsluiten als verkeerd. Afzien van actievormen maakt ons minder veelzijdig als verzetsbeweging, meer voorspelbaar en dus zwakker. Wat mij betreft is dit het probleem met pleidooien voor geweldloosheid als norm in onze strijd: ze sluiten een heleboel actievormen uit als niet-geweldloos en daarom verkeerd. Ze perken daarmee ons repertoire aan actiemiddelen dramatisch in. Zijn daar doorslaggevende argumenten voor? Ik zie ze niet, en dat is niet omdat ik me niet in pleidooien voor louter-geweldloosheid heb verdiept.

GEWELD(LOOSHEID)

Wat is die geweldloosheid waarvoor wordt gepleit door pacifisten in allerhande varianten? Eenvoudig: afwezigheid van geweld. Maar wat is geweld? En hoe afwezig is dat geweld eigenlijk in strategieën die rond geweldloosheid-als-norm zijn gebouwd? Een omschrijving geven van geweld valt niet mee. Toch wordt discussie over geweldloosheid-als-norm versus geweld-als-optie wel erg ingewikkeld als we het helemaal zonder omschrijving moeten stellen.

Gelukkig kunnen we voor zo'n omschrijving terecht bij experts en ervaringsdeskundigen op dit vlak: staten! Die weten wat geweld is, ze oefenen het dagelijks uit, ze dreigen er continu mee, hun hele wezen is doordrenkt van geweld. Dat geweld zit zelfs verweven in een wezenlijk kenmerk van de staat. Staten hebben, zo heet het, het monopolie op legitiem geweld in het territorium dat door die staat wordt bestuurd.

Geweld is dus blijkbaar datgene waar staten een monopolie op hebben. Wat is dat dan? Eenvoudig dit: staten hebben het exclusieve recht om mensen die zich bevinden in het gebied waar die staat regeert te slaan, te schoppen, te steken, op te sluiten, op te hangen, te beschieten. Staten hebben het recht om degenen die aan het staatsgezag onderworpen zijn, gevangen te zetten, te verwonden en te doden. Dat recht is gebonden aan regels en wetten, waarvan op de naleving wordt toegezien. Maar die wetten worden gemaakt door staatsorganen, en het toezicht op de naleving ervan eveneens. Wat de staat mag, wanneer de staat dat mag en hoe de staat dat mag, dat bepaalt de staat en niemand anders. Ziedaar de essentie van soevereiniteit: staatsalmacht, gehuld in pretenties van rechtmatigheid.

Het geweld waarvan in dit geweldsmonopolie sprake is, betekent dus: mensen aanvallen, fysiek pijn doen, fysiek letsel toe te brengen (of dat proberen), van hun vrijheid beroven en doden. Letsel toebrengen heet mishandeling als een willekeurig iemand het doet. Het heet 'straf' als daartoe bevoegde staatsfunctionarissen het doen. Het doden van mensen heet moord

als willekeurige mensen dat doen. Het heet oorlog of executie als bevoegde staatsfunctionarissen het door. Het ontvoeren en opsluiten van mensen heet 'wederrechtelijke vrijheidsberoving' als willekeurige mensen het doen. Wordt het gedaan door bevoegde staatsfunctionarissen, dan heet het opeens 'gevangenisstraf' of 'vreemdelingendetentie' of 'gedwongen opname'. Wie het ook doet, het is allemaal geweld. Maar daarmee is niet gezegd dat het allebei verkeerd is, wie het ook doet.

Voorstanders van geweldloosheid-als-norm zeggen dat sociale strijd geen gebruik dient te maken van geweld in deze zin. Actievoerders moeten niet met stenen gooien naar de politie, ook niet als die de aanval opent met traangas en waterkanonnen. Revolutionairen moeten geen regeringssoldaten beschieten, ook niet als die soldaten ongewapende mensen afmaken. Radicalen moeten geen bommen te leggen in regeringsgebouwen, ook niet als daar de repressie wordt voorbereid en gepland. Ze mogen geen dictators, directeuren of generaals omleggen, hoeveel misdaden die ook tegen een ongewapende bevolking plegen. Fysiek geweld is, nog steeds volgens de voorstanders van geweldloosheid-als-norm, ook niet nodig: geweldloze actievormen kunnen de beoogde bevrijding tot stand brengen.

Is geweldloos verzet een winnende strategie? Pacifisten zeggen van wel, XR beweert iets soortgelijks. Laten we eens kijken naar een paar bewijsstukken die door pacifisten graag worden aangevoerd om hun bewering te onderbouwen.

DE STRIJD VOOR DE ONAFHANKELIJKHEID VAN INDIA

Bewijsstuk 1 is de strijd voor de onafhankelijkheid van India.[1] Inderdaad, het Indiase Nationale Congres voerde onder haar leider Gandhi vanaf 1920 herhaaldelijk omvangrijke campagnes van vreedzaam protest en burgerlijke ongehoorzaamheid. Inderdaad, India werd in 1947 onafhankelijk, het gezag droeg het bestuur over aan de leiding van dat Congres. Maar de strijd voor India's onafhankelijkheid was niet geweldloos. Die was niet begonnen door Gandhi, maar al tientallen jaren eerder. Het begon met een bloedige opstand van soldaten in het Britse koloniale leger in 1857-1958. Daarna volgden kleinere regionale opstanden, boerenprotesten en lobby- en voorlichtingswerk vanuit het Congres dat in 1885 werd opgericht.

Al voor de Eerste Wereldoorlog vonden grootschalige protestcampagnes plaats, met onder andere boycotacties. Kort na een episode van relatief vreedzame massastrijd, die weinig opleverde, was er een reeks van gewapende aanslagen door onafhankelijkheidsstrijders die ook weinig opleverde. Ook later, in de jaren twintig, was er sprake van serieus gewapend verzet. Maar als we de massastrijd zien als het helpen opbouwen van druk op langere termijn, dan geldt dat ook voor de gewapende strijd die er ook was.

Vanaf 1919 volgden dan de grote burgerlijke ongehoorzaamheidscampagnes volgens Gandhiaans recept. Die bestonden uit demonstraties in strijd met koloniale verbodsbepalingen, belastingweigering, boycot van Britse producten, *hartals* (stakingen en demonstratieve winkelsluitingen), en uit het demonstratief winnen van zout en daarmee het omzeilen van de Britse zoutbelasting. Campagnes werden door het Congres aangekondigd na een ultimatum, en ook weer afgeblazen na maanden van strijd, politiegeweld en massa-arrestaties. Dat afblazen gebeurde soms als door het Britse gezag een concessie was gedaan, bijvoorbeeld als het onderhandelingen had beloofd. Soms echter ook nadat de beweging buiten haar pacifistische kaders was getreden.

Berucht was wat er in 1920 tijdens zo'n Gandhiaanse campagne gebeurde. Politieagenten provoceerden een protesterende menigte in Chauri Chaura. Demonstranten gingen het gevecht aan, agenten schoten, de menigte stortte zich op de politie en doodde uiteindelijk 22 politiemensen die zich in het politiebureau hadden proberen terug te trekken. Niet geweldloos, deze actie. Voor Gandhi de aanleiding om de hele campagne af te blazen. Voor degenen die vanwege de moord op de agenten werden opgepakt, berecht en opgehangen staken Gandhi en zijn Congres geen poot uit. Feitelijk nam hij hiermee het staatsgeweld in bescherming tegen het antikoloniale geweld dat in reactie daarop loskwam.

Opvallend bij Gandhiaanse campagnes was de omvang ervan, het ontwrichtende karakter dat India tijdelijk en gedeeltelijk onbestuurbaar maakte, en het geweld dat deelnemers eraan bereid waren te incasseren. Zeer wrede politiecharges, waarbij grote aantallen agenten mensen afranselden met *lathi's*, een soort riemen die keihard neerkwamen op onbeschermde lichamen die zich met moedige bereidwilligheid naar die politielinies bewogen in demonstratieve optochten. De redenering achter deze aanpak was: als het Britse gezag ziet hoe onverzettelijk het Indiase volk

Voorstanders van geweldloosheid zeggen dat sociale strijd geen gebruik dient te maken van geweld

bereid is te lijden voor haar vrijheid, zal dat gezag uiteindelijk overstag gaan en die vrijheid toekennen.

In 1942 culmineerde de onafhankelijkheidsstrijd in de zogeheten Quit India-campagne. Daarin tapten grote aantallen actievoerders uit niet buitengewoon geweldloze vaatjes. Met de campagne zei het Congres: als jullie onze steun willen in de strijd tegen Duitsland en Japan, dan dienen jullie ons de onafhankelijkheid te verlenen. Als je wilt dat we meedoen met jullie strijd voor vrijheid, verleen ons die vrijheid dan ook. Opmerkelijk: negens sprak het Congres het deelnemen aan de Tweede Wereldoorlog op gronden van geweldloosheid tegen. Het Congres wilde India best mee laten vechten, maar dan als onafhankelijke staat.

De Congresleiding kondigde haar campagne openlijk aan, maar kreeg niet de kans die daadwerkelijk te lanceren: kort daarvoor pakten Britse agenten de Congresleiding op. Gandhi en vele anderen verdwenen in gevangenschap. Mochten Britse autoriteiten gedacht hebben dat de onafhankelijkheidsstrijd niet zonder die leiding kon, dan vergisten die autoriteiten zich. In augustus 1942 ontketenden menigten zeer boze Indiërs een opstand. Ongewapend, maar qua *spirit* nauwelijks nog geweldloos te noemen. Menig spoorwegstation werd doelwit van woedende menigten, menig politiebureau eveneens. Als vernieling van dingen telt als geweld – niet mijn opvatting, maar doorgaans wel het idee van principiële pacifisten – dan was Quit India geen geweldloos verzet. En als vernieling van dingen geen geweld is, dan wil ik die principiële pacifisten niet meer horen klagen als black bloc-demonstanten eens een ruit van een bankgebouw doen sneuvelen.

De kracht van de opstand was zo groot dat in enkele delen van India een soort tegenbestuur werd gevormd. In één geval functioneerde dat slechts een week voor de koloniale orde was hersteld. In twee andere gevallen duurde het vele maanden. De openlijke opstand wisten de Britse troepen in zes tot acht weken te bedwingen met grootschalige repressie. Onderhuids gonsde het verzet verder, om weer op te laaien nadat Gandhi een hongerstaking lanceerde. Vraagje trouwens: is zo'n hongerstaking geweldloos? Iemand blootstellen aan voedseltekort, dreigen daarmee door te gaan tot die iemand van honger is overleden, is iemand letsel toebrengen en de dood in dreigen te jagen. Geweld dus. Ik zie niet in waarom we die typering zouden loslaten, enkel en alleen omdat het geweld van een hongerstaker tegen zichzelf is gericht. Overigens is dit geen kritiek op het hanteren van hongerstakingen! Maar hoe waardevol soms ook, een geweldloos actiemiddel is het niet. Ook iets waar pacifisten op mogen kauwen als ze Gandhi als geweldloosheidsprofeet neerzetten.

Ook in 1945 en 1946 vonden heftige uitbarstingen van antikoloniaal protest plaats, waaronder een staking van marinepersoneel dat oorlogsschepen in Bombay overnam. Dat ging gepaard met demonstraties, barricades, straatgevechten. Bij Britse bestuurders, in Londen en in India, daagde het intussen dat het zo niet door kon gaan. Het Britse gezag was uitgeput en verzwakt, na de grote krachtsinspanning die het Britse Rijk als onderdeel van het geallieerde bondgenootschap in de Tweede Wereldoorlog had geleverd. Misschien was het wel beter om India snel over te dragen aan keurige Congresleiders met wie je zaken kon doen, dan te wachten hoe een volgende Quit India-campagne zou uitmonden in algehele revolutie. Britse autoriteiten prikten een datum, en op 15 augustus 1947 werd India onafhankelijk, net als Pakistan overigens. De kolonie Brits-Indië werd opgesplitst in twee landen in een bloedig scheidingsproces. Weer een gat in de pacifistische mythe dat de weg naar de vrijheid en dekolonisatie van India een succesverhaal voor geweldloosheid was.

Onafhankelijk India bleek ook weinig geweldloos; een tot de tanden bewapende natiestaat die de kunst van oorlog en militarisme uitstekend bleek te verstaan. De inkt van de onafhankelijkheidsverklaring was nog niet droog of India en Pakistan waren al in oorlog in Kasjmir, een gebied dat nog steeds grotendeels door Indiase soldaten wordt bezet en waarvan de bevolking hardhandig wordt onderdrukt. Inmiddels heeft India ook atoomwapens. Goed hè?

DE BURGERRECHTENBEWEGING IN DE VS

Bewijsstuk nummer 2 dat geweldloosheidsaanhangers inbrengen is de Burgerrechtenbeweging in de jaren vijftig en zestig in de Verenigde Staten, de strijd de vanuit zwarte gemeenschappen tegen het racistische apartheidssysteem in zuidelijke staten, en structureel racisme in het hele land. Terecht befaamd is de boycot van zwarte forenzen in Montgomery, Alabama in 1956 nadat Rosa Parks was gaan zitten op een voor witte passagiers bestemde zitplaats in de stadsbus en vermaand was die zitplaats weer af te staan. Terecht befaamd zijn de *sit-ins* in 1960 van zwarte studenten, eerst in Greensboro, North Carolina en elders, in cafetaria's waarvan de zitplaatsen

Beeld door
B. Carrot

alleen voor witte klanten waren gereserveerd. In 1961 vonden zogeheten *Freedom Rides* plaats: activisten in interregionaal busvervoer doorbraken de scheiding van zitplaatsen voor zwarte en witte reizigers. Witte racisten belaagden de actievoerders en sloegen sommigen in elkaar. Berucht werd in 1963 *sheriff* 'Bull' Connor van Birmingham met zijn grove politiegeweld tegen demonstranten die burgerlijke ongehoorzaamheid bedreven en sit-ins hielden. Dat geweld bestond uit de inzet van waterkanonnen en van politiehonden – tegen kinderen.

Het was allemaal typerend voor de aanpak van een beweging die in Martin Luther King een grote aanvoerder vond: zwarte mensen die zich bereid toonden te lijden onder repressie en terreur, zwarte mensen

die daarmee een moreel beroep deden op het geweten van de witte onderdrukker en op de federale overheid om eindelijk het racisme aan te pakken, apartheid af te schaffen, burgerrechten te garanderen en de actievoerders die daar met gevaar voor eigen leven voor opkwamen te beschermen. In Birmingham in 1963 bliezen racisten bijvoorbeeld een kerk op, waarmee ze vier kinderen vermoordden.

Een eis vanuit burgerrechtenstrijders was dus: adequate bescherming van die activisten door de federale overheid tegen lokale racistische terreur. Politiebescherming, daar ging het om. Daar zat logica in. Zelfverdediging was geen optie want dat was in strijd met de geweldloosheidsnorm. Maar mensenlevens liepen voortdurend gevaar, dus iets van gewapende bescherming werd onmisbaar gevonden. Daarmee zien we een inconsistentie in de geweldloosheidsstrategie: het geweld waar men van afziet, wordt tegelijk onmisbaar geacht waar het de vorm kreeg van overheidsbescherming. Geweldloosheid bouwt maar zeer gedeeltelijk op eigen kracht. Wat ze daar tekortkomt, mag dan aangevuld worden met overheidsmacht. Je weet wel, die van het monopolie op geweld...

Actievoerders in geweldloos verzet zijn lang niet altijd zo geweldloos als de pacifistische mythe ons doet geloven

Burgerlijke ongehoorzaamheid was bepaald niet de enige actievorm van het zwarte verzet. Terwijl Martin Luther King geweldloze troepen aanvoerde en aanvuurde in Birmingham, begonnen arme jonge zwarte mensen te vechten, met brandstichting en vernielingen en dergelijke. 'Rellen' dus, maar revoltes is een beter woord. In 1965 was Watts aan de beurt, in 1967 Detroit, en in 1968 na de moord op King ging het in tweehonderd steden los. Autoriteiten zetten zelfs de Nationale Garde in om opstanden van zwarte mensen te breken. Zulke opstanden verhoogden de druk op de autoriteiten om tenminste concessies te doen aan mensen als King. Dreiging van radicalen is wat een gevestigde orde vaker naar een compromis toe helpt duwen. Voor zover geweldloos verzet successen kan claimen, in de vorm van wettelijk gegarandeerde burgerrechten bijvoorbeeld, is druk van veel minder geweldloos opererende boze mensen daar mede de oorzaak van.

Het is verkeerd om een monopolie voor bepaalde vormen van strijd op te eisen

Intussen waren actievoerders in het geweldloos verzet lang niet altijd zo geweldloos als de pacifistische mythe ons wil doen geloven.[2] Zwarte activisten die in het diepe Zuiden, waar de Ku Klux Klan (KKK) zo ongeveer de baas was, actief waren, hadden vaak een vuurwapen op de achterbank van hun auto als ze op pad waren voor de strijd. Actievoerders logeerden vaak bij straatarme zwarte mensen en in straatarme dorpen in Mississippi en Alabama. Die mensen hadden ervaring met racistische politie en knokploegen. Ze hadden daarom veelal een vuurwapen en konden ermee schieten ook. Wat er naar buiten uitzag als geweldloos verzet, leunde feitelijk op een bewapende bevolking. Wat de Black Panther Party later deed – met vuurwapens zichtbaar in de hand politiepatrouilles volgen om daarmee politiegeweld af te schrikken – vloeide voort uit oudere tradities van gewapende zelfverdediging in zwarte gemeenschappen. Een voorloper van die Black Panthers waren bijvoorbeeld de Deacons for Defense and Justice. Zij waren vanaf 1964 actief in Louisiana, Alabama en Mississippi, en hielden zich bezig met de gewapende verdediging van activiteiten en centra van burgerrechtenactivisten.

Een ander voorbeeld komt uit een NAACP-afdeling. De National Association for the Advancement of Coloured People (NAACP) was een al lang bestaande burgerrechtenorganisatie die voornamelijk via rechtszaken racistisch beleid aanvocht. De NAACP-afdeling in Monroe, North Carolina werd echter vanaf 1955 aangevoerd door Robert F. Williams, en die was voorstander van gewapende zelfverdediging. De afdeling vormde zelfs een schietvereniging die erkenning kreeg van de National Rifle Association (NRA)! Sit-ins hadden in Monroe opmerkelijk weinig last van fysiek geweld door racisten... Intimidatie vanuit de staat en de KKK leidde er uiteindelijk toe dat Williams het land ontvluchtte. De Amerikaanse staat nam het wortelschieten van gewapende zelfverdediging in zwarte gemeenschappen uiterst serieus. Het is een goed idee dat anarchisten vandaag de dag dat ook doen, en zich niet laten misleiden door pacifistische sprookjes. Gewapende strijd maakte deel van uit van de strijd tegen apartheid en racisme in de VS, en niet pas toen de Black Panthers op de voorgrond traden.

TEGEN DE MONOPOLIE OP VORMEN VAN STRIJD

Net als de onafhankelijkheidsstrijd in India blijkt de antiracistische strijd in de VS bepaald geen zaak van geweldloos verzet alleen te zijn geweest. Allerlei actievormen en tactieken werden gehanteerd, en die veelvormigheid droeg bij aan druk richting verandering. Het is verkeerd om een monopolie voor bepaalde vormen van strijd (geweldloosheid in dit geval) op te eisen en andere actievormen (die onder het kopje 'geweld' worden geschaard) weg te schrijven uit het verhaal.

Er is meer. De geweldloosheid à la Gandhi en Martin Luther King is zelf niet geweldloos. De aanpak die deze mensen voorstonden is een soort rollenspel. Actievoerders zijn burgerlijk ongehoorzaam en stellen zich bloot aan politiegeweld. De staat levert dat politiegeweld, doorgaans in overvloed. De regering van die staat, geraakt door gewetensnood, vervelende publiciteit, Kamervragen of internationale pressie, voelt zich vervolgens genoodzaakt om tegemoet te komen aan de verlangens van de geweldloos-activistische campagne.

Dit werkt, voor zover het werkt, alleen als iedereen die rol ook speelt. Als activisten geen bereidheid hebben om leed te ondergaan, gebeurt er niets. Als machthebbers niet ontvankelijk zijn voor moreel appèl of publicitaire druk, werkt het niet. Daarom zit Loekasjenko nog steeds in zijn paleis in Wit-Rusland ondanks maandenlange zeer omvangrijke en vrijwel volledig geweldloze protesten in 2020. Als de politie niet knuppelt en ranselt en spuit en schiet en mensen wegsleept en arresteert, werkt het ook niet. Dan blijft de verontwaardiging die machthebbers in beweging moet brengen uit.

Als 'Bull' Connor in Birmingham zijn honden en waterkanonnen niet had ingezet en de kinderen had laten zitten en lopen, dan was er geen publicitaire boosheid ontstaan, en daarmee ook geen druk op de regering om iets te gaan doen. Martin Luther King is niet direct verantwoordelijk voor die honden en waterkanonnen zelf. Maar zijn actiestrategie had die honden en waterkanonnen wel nodig.

Wat ons verkocht wordt als geweldloosheid, is feitelijk het inzetten van staatsgeweld. Demonstranten oefenen geen geweld uit, dat geweld is als het ware uitbesteed aan de politie. Staatsgeweld is dus niet iets waar de strategie van geweldloosheid tegen aan loopt als externe factor. Staatsgeweld is onderdeel van die strategie, *part of the plan*.

Geweldloosheid blijkt als strategie dus neer te komen op de *outsourcing* van geweld. Zonder dat staatsgeweld werkt de hele opzet niet. Zo bezien is geweldloosheid niet alleen een keurslijf, een norm die we onze strijd beter niet kunnen opleggen. Zo bezien bestaat geweldloosheid feitelijk helemaal niet. Ⓐ

Noten
1. Bipan Chandra, Mridula Mukherjee, Aditya Mukherjee, K.N. Panikkar, Suchetta Mahajan, *India's Struggle for Indepencence* (Penguin Random House, New Delhi 1988).
2. Over gewapend activisme in de burgerrechtenstrijd, zie Lamont Carter en Scott Crow, 'Other Stories from the Civil Rights Movement: Spectrum of Community Defense', in: Scott Crow (ed.): *Setting Sights: Histories and Reflections on Community Armed Self-Defense* (PM Press, Oakland 2018), 131-142.

VAKANTIE

Door Mirka

Moet jij niet nodig eens op vakantie?

Vakantie? Daar doe ik niet aan. En aan moeten nog minder.

Hoezo, mag vakantie ook al niet tegenwoordig?

Aan verbieden doe ik ook niet natuurlijk.

Ik vertrek zo meteen! Heel verantwoord, met de trein. Lekker rondtoeren met zo'n treinkaart. Kan je tien dagen reizen, heel Europa door.

Dat kan ook op de fiets! Dan kom je minder ver, maar dat geeft niks.

Heerlijk uit het raampje kijken. Niet vanuit de lucht op het wolkendek, maar echt vanaf de grond. Geen files, geen snelwegen. Je rijdt soms door de mooiste natuurgebieden.

Waar ze duizenden bomen gekapt hebben voor die spoorweg van jou.

Hè, jij verpest ook altijd alles. Moet iedereen dan maar de hele zomer thuiszitten?

Natuurlijk niet. Maar echt goed voor de natuur is het nu ook weer niet, zeker niet als je de TGV gebruikt, die rijdt op kernenergie.

Ook op zonne-energie tegenwoordig, dat zal steeds vaker zo zijn.

Fietsen of lopen, dat is en blijft het beste voor de natuur.

Die natuur redt zich sowieso wel.

Voor zover er nog wat van over is na al die bosbranden.

Brand is ook natuur.

Ja hoor. En overstromingen ook, dus laat de zee maar komen.

Zo is dat.

Als wij maar op vakantie kunnen.

Precies, jij voelt het aan.

Maar afgezien van de natuur, het klimaat, de ecologische voetafdruk en zo nog wat dingen, waarom zou iedereen per se op vakantie moeten? Elk jaar of zelfs meerdere keren per jaar?

Moeten, moeten, vakantie is nu juist het omgekeerde van moeten!

Een anarchist moet sowieso nooit iets – een anarchist zou dus nooit op vakantie hoeven.

Dat gaat wel ver hoor. En ook al hoeft het niet per se, het is gewoon leuk om op reis te gaan, om rond te trekken. Eigenlijk is dat juist een heel groene, natuurlijke manier van leven. Jagen en verzamelen, nou ja, alleen verzamelen dan.

Het zou leuk zijn als dat nog kon. De bessen en de noten achterna.

In een anarchistisch Utopia zou het kunnen.

In een anarchistisch Utopia kan alles.

Daar zijn mensen niet inhalig, zoals nu met de bramen.

Bramen? Vertel!

Die groeien hier in de buurt volop.

Fijn voor de thuisblijvers. Als je zegt waar ze groeien, ga ik er meteen naartoe vanmiddag.

Denk niet dat je er makkelijk aan komt.

Laat dat maar aan mij over. Ik neem een ladder mee, en een lange stok met een haak. Dan heb ik zo een emmer vol geplukt.

Dat is het probleem juist. Veel mensen komen met emmers, met ladders en haken. Meestal zijn alle lekkere al geplukt.

Ja, je moet er snel bij zijn!

Maar als iedereen nu wat bescheidener zou zijn, wat meer aan anderen zou denken...

Dan was er genoeg voor iedereen. En ook nog voor de vogels en andere dieren.

Tja. Dit is geen anarchistisch Utopia. Wie bescheiden is grijpt mis in deze wereld.

Daarom ga ik dus op vakantie.

Om lekker bramen te kunnen eten.

Nee! Om er even uit te zijn. Bramen of niet. Geen gegraai om me heen.

Dat is een illusie.

Lang leve de illusie. Het is trouwens niet waar. Vakantie is enorm verfrissend.

Zwemmen ook, gewoon hier in de buurt. En na een wandeling voel ik me vaak ook enorm verfrist.

Misschien is er niks tegen vakantie, maar wel tegen het dagelijks leven waarin mensen denken van alles te moeten. Meer dan nodig is bedoel ik.

Het leven zou één grote lange vakantie kunnen zijn. Misschien een werkvakantie, maar dan werk in volle vrijheid.

Daar zijn we weer terug in Utopia. Hoe laat is het trouwens? Ik moet mijn rugzak nog pakken.

Ik denk dat je al te laat bent, het is vijf over twaalf!

Ⓐ

DE STRIJD OM DE TOEKOMST

Deel I: Hegemonie

Tekst door Patrick Hoop, lid van Collectief Ondeugend

Beste lezer, een verzoek: steek eens de linkerhand uit en draai de handpalm naar boven. Kijk.

Wat zou daar mooi in staan? Het handvat van een hamer? Een iPhone?

En tussen de vingers? Een lucifer? Ach, kijk lezer, eigenlijk is het mij om het even! Zolang het gereedschap maar de juiste zaken populair maakt en men enthousiasmeert voor een nieuwe orde, want diegenen die zich de komende jaren het beste weten te mobiliseren, winnen.

Nou lezer, zullen we allereerst eens een heerlijk banaal onderwerp behandelen? Iets wat elke stropdas in het politieke spectrum al eens in een microfoon heeft gewauweld? Fantastisch!

Hier komt het dan: Aan het einde van de twintigste eeuw heeft het complexe web aan ideeën dat vulgair 'links' wordt genoemd de volkssteun verloren, kwijtgemaakt, versjeesd. Wat betreft de specifieke redenen voor dit verlies kunnen we, zoals deze stropdassen, de ganse academische regenton omkeren en pootjebadend in onleesbare studies met elkaar gaan bekvechten over neoliberalisme, over postmodernisme, of een van de twintig andere -ismen. Dat zal allemaal wel, lezer. De geschiedenis zal me, op dat gebied, roesten. Laat dat de geschiedschrijvers maar onderzoeken. Dan kunnen wij ons bezighouden met belangrijkere zaken: Met nieuwe macht. Te beginnen met Antonio Gramsci (1891-1937).

MACHT EN INSTEMMING

In het postuum uitgegeven boek *Prison Notebooks* (1948), of de meer toegankelijke *Alle mensen zijn intellectuelen* (2019, vertaling Arthur Weststeijn) denkt Gramsci na over waarom het ene regime in een paar jaar opkomt en vergaat, en waarom andere regimes een langer leven is vergund. Gramsci komt tot de conclusie dat moderne regimes – van welke ideologie dan ook – alleen kunnen heersen zolang er sprake is van een zogenoemde 'hegemonie'. Hiermee bedoelt Gramsci de situatie waarin binnen het maatschappelijk middenveld in grote lijnen dezelfde soort ideeën en waarden leven als de politieke paraplu die daarboven hangt (regering, politie, justitie) die deze ideeën en waarden dagelijks via dwang en verleiding realiteit maken. Een regime behoudt met andere woorden haar macht zolang dit regime erin slaagt het maatschappelijk middenveld met haar eigen ideologische, morele en culturele overtuigingen te injecteren.

DE STRIJD OM HET NORMAAL

Hoe een orde die ideologische, morele en culturele injectie vormgeeft kan vele vormen aannemen. Een voorbeeld: de hegemonische denker ziet logica in hoe het Koningshuis als instituut elke paar jaar haar imago opnieuw uitdenkt en (met wisselend succes) het maatschappelijke

veld in slingert, voornamelijk via de media. De door God gekozen verlichte heerser uit de negentiende eeuw, zwaar van de onderscheidingen en adellijke titels, is nu 'gewoon' Willem-Alexander. Waar de spindokters van vroeger in hun zoektocht naar legitimiteit naar maatschappelijke sympathieën keken en opportunistisch het woord 'God' op hun jas spelden, verzinnen de persvoorlichters van vandaag de dag (uiteraard even opportunistisch) dat al hun royale gedraaf zorgt voor 'betere betrekkingen' en 'economische winst' en sturen ze Willem-Alexander liever naar het Amsterdam Dance Event dan op staatsbezoek bij een of ander onbekend staatshoofd. Het Koningshuis kan niet anders; immers is het alternatief de ondergang.

Als een instituut of orde er niet in zou slagen om haar volk naar eigen culturele, morele en ideologische kaders te kneden, dan kunnen we erop rekenen dat deze laag (openlijk of in het geheim) vroeg of laat het vertrouwen opzegt en de zittende autoriteit niet meer erkent. Een indicatie dat zo'n politieke crisis aanstaande is, is dat de politieke paraplu andere middelen zal gaan inzetten om haar macht te behouden, namelijk repressie en dwang. Precies zo verliep het in het Italië van Gramsci, die dit als zowel een erg vruchtbare als levensgevaarlijke situatie herkende. Met de afbraak van het oude liggen de harten van mensen namelijk open voor zowel een radicaal betere orde als voor cesarisme, dat hij uitlegt als 'het optreden van duistere machten, belichaamd door messianistische en charismatische leiders'.

Het risico van een fascistoïde machtswissel is niet gering

CONTRA-HEGEMONISCHE MACHT

Precies hoe duister deze machten kunnen zijn, heeft Gramsci aan eigen lichaam en land afgelezen. Daags na de Eerste wereldoorlog belandde Italië in een politieke crisis: de schade van de oorlog en de economische malaise die door het land woekerde leidde tot grootschalige stakingen, protesten, rantsoeneringsrellen, arbeidersdemonstraties en land- en fabrieksbezettingen. De liberale politieke orde kwam in crisis, maar de hegemonische opbouw van Gramsci en de Communistische partij (PCI) kwam te laat. Gefinancierd door landeigenaren die hun bezit veilig wilde stellen tegenover de communisten bouwde Mussolini's Fasci Italiani di Combattimento (FIC) gelijktijdig aan een andere orde. Kranten en paramilitaire eenheden werden opgezet. Dorpen werden bezet, en er volgde een reeks aanslagen op linkse pers en politici om hen monddood te maken. Een burgeroorlog dreigde. Als laatste poging probeert de liberale elite Mussolini te beteugelen door zijn FIC op te nemen in een rechts-parlementaire coalitie. Mussolini greep de macht. Gramsci wordt door de fascisten gevangengezet.

Hoewel het maatschappelijk middenveld in Nederland cultureel, ideologisch en moreel gezien stabiel binnen het liberaal kapitalisme valt (dat wil zeggen er geen duidelijke en uitgesproken ontkoppeling is), zien we in het Nederland van de laatste twintig jaar een steeds grotere scepsis richting de cultuur, ideologie en moraal van de liberale orde en een groeiende contra-hegemonische opbouw aan alle kanten van het spectrum. De hoeveelheid demonstraties die we anno 2022 per jaar meemaken is sinds '68 niet meer zo hoog geweest. Beroepsgroepen zeggen (door een rechtse agenda gestuurd) het vertrouwen op, er zijn meer en 'wildere' stakingen en de staat handelt wat betreft het politieke toenemend repressief. Wat betreft het tweede: aan de flanken ontstaan aan de lopende band nieuwe platformen (Omroep Zwart, Ongehoord Nederland) en partijen (Bij1, Forum voor Democratie en BoerBurger-Beweging: de BBB).

In dit kader van Gramsciaans denken moet men realistisch zijn en opmerken dat de krachten die inderdaad nieuwe contra-hegemonische opbouw plegen (dat wil zeggen, concrete beïnvloeding van het middenveld om een nieuwe orde te creëren), tragischer wijs nieuwrechts zijn, of het nu gaat om Forum voor Democratie, BBB, anti-vaccinatie-groepen, anti-abortus groepen – allen kapitaliseren ze op onvrede over de huidige status quo, iets waar de progressieve beweging achterblijft. Hoewel bijvoorbeeld Extinction Rebellion (XR) al een lange tijd bestaat, werd het in een aantal maanden tijd door bijvoorbeeld een BBB in relevantie totaal gepasseerd. Terugvertaald naar het Italië van Gramsci: het risico van een fascistoïde machtswissel (parlementair of anderzijds) is niet gering.

CONTRA-HEGEMONISCHE OPBOUW

Wie de strijd aan wil met de status quo – dat wil zeggen, de huidige economische orde en de ideeënwereld die daaruit voortkomt en gereproduceerd wordt – moet volgens Gramsci leren zélf hegemonisch te produceren. Ondanks het feit dat er verschil bestaat wat betreft de institutionele steun van verschillende ideologische stromen op basis van economisch belangen, zou Gramsci's idee van contra-hegemonische strijd – alternatieven populariseren die haaks staan op die van de status quo – de hoofdzaak moeten zijn voor de progressieve beweging. Wie de nieuwe wereld wil vormgeven kan dat niet zonder zélf scholen te stichten, zonder progressieve ideeën in elke vorm van cultuur te injecteren, zonder populaire mediaplatformen uit de grond te timmeren. Tegenover elk reclameblad met daarin de propaganda van markt (wie consumeert zal gelukkig zijn), moeten twee tegengestelde, betere folders op de mat vallen die vertellen: alleen de ongelukkigen zoeken hun geluk in méér! De Gramsciaan zou zeggen: veroorzaak ophef, kaap elk debat, bouw duurzame organisaties. Misbruik de algoritmes van sociale media, technologie, de mores van de markt en sluip tussen wet en regel in. Maar bovenal: wees realistisch over wat macht is, en verover haar in dienst van de nieuwe wereld.

Dit is het eerste deel in de reeks 'De strijd om de toekomst'. In de volgende editie verschijnt *deel II: Hegemonische opbouw en de spektakelmaatschappij.* Ⓐ

Collectief Ondeugend is een Utrechts collectief dat de roep om een nieuwe wereld laat horen via provocatieve streken en humor.

Wil je meehelpen? Mail dan naar collectiefondeugend@hotmail.com

HET VERLEDEN ZIT IN JE LIJF

Podcasts over transgenerationele traumata

Een transgenerationeel of intergenerationeel trauma is gedrag veroorzaakt door een trauma dat wordt doorgeven aan de volgende generatie(s). Bijvoorbeeld grootouders die hun oorlogstrauma doorgeven aan hun kleinkind.

Een ander voorbeeld van zo'n overdracht van een trauma is het verhaal van de jongen die altijd veel schoenen in huis had. Ik hoorde zijn verhaal een paar jaar geleden op de radio. In een interview vertelde hij dat hij vaak nieuwe schoenen koopt, terwijl hij eigenlijk niet zo veel om schoenen geeft. Verbaasd over zijn eigen gedrag ging hij op onderzoek uit. Zodoende kwam hij erachter dat zijn grootmoeder een van de dodenmarsen tijdens de tweede wereld oorlog had overleefd. Het was toen winter en door de kou was zij bijna haar voeten verloren. In de jaren na de oorlog stond zijn grootmoeder er altijd op dat iedereen in het gezin goede schoenen had zodat niemand kou zou lijden. Het effect van deze bezorgdheid was enorm. Het kleinkind heeft een soort angst ontwikkeld om een tekort aan schoenen te hebben en koopt daarom bijna maandelijks nieuwe schoenen.

Dit is maar een voorbeeld van hoe een trauma doorgegeven kan worden. Misschien heb je zelf ook al een traumatische ervaring meegemaakt, bijvoorbeeld politiegeweld of seksueel geweld, en heb je niet door dat je het (al) aan je kind aan het doorgeven bent. Het kan iedereen overkomen. Maar niet iedereen durft erover te praten.

Een aantal mensen durft wel te praten. In drie verschillende podcasts worden ervaringen met en kennis over transgenerationele traumata gedeeld. De eerste podcast is een voorbeeld van een transgenerationeel trauma, de tweede een pittige medische uitleg over wat een transgenerationeel trauma precies is, en in de laatste podcast kun je horen hoe je met zo'n trauma om zou kunnen gaan.

Veel luisterplezier!

Tekst door Ronja en Petra

ALS GESCHIEDENIS IN JE OPSTAAT

IN HET KORT:
Als geschiedenis in je opstaat, een zoektocht naar het verband tussen het verleden en de lichamelijke klachten in het hier en nu. Drie delen, elk een halfuur lang. In het Nederlands, transcript via de VPRO-website beschikbaar.

DE MAAKSTERS:
De maaksters van deze podcast zijn schrijfster en theatermaakster Marjolijn van Heemstra en Iris van Santen, projectleider bij het Rijksmuseum en betrokken bij de tentoonstelling *Revolusi! Indonesië onafhankelijk*.

WAAR GAAT HET OVER?
Volgens de VPRO-website gaat deze podcast over een onderzoek naar hoe traumata uit het koloniale verleden door kunnen werken in het heden. Hiervoor is de podcast opgedeeld in drie delen. In deel een, 'Ik herken en herbeleef', maakt de luisteraar kennis met Marjolijn van Heemstra en Iris van Santen. Van Santen heeft sinds de opbouw van de tentoonstelling *Revolusi!* lichamelijke klachten. Snel wordt duidelijk dat dit niet zomaar klachten zijn. Om de oorzaak te vinden, moeten de twee vriendinnen verder de geschiedenis induiken.

In deel twee, 'Wat een lichaam weet', probeert Van Santen meer te weten te komen over haar familiegeschiedenis en wordt duidelijk op welke manieren angst en pijn van vorige generaties door kunnen sijpelen. In het laatste en derde deel, 'De nachtzeereis', is er veel aandacht voor de emotionele kant van familietraumata en wordt op indrukkende wijze beschreven hoe de vader van Van Santen uiteindelijk de tentoonstelling bezoekt.

WAT VONDEN WIJ?
Tijdens een autorit luisterde ik op Radio 1 naar de eerste aflevering, 'Ik herken en herbeleef'. Ik was meteen geboeid en razend enthousiast. Ik vond het leuk en erg dapper dat iemand (vage) lichamelijke klachten serieus neemt en op onderzoek uitgaat. Van Heemstra en Van Santen deinzen er dan ook niet voor terug om echt de familiegeschiedenis in te duiken. Geboeid door het verhaal ging ik snel aflevering twee en drie luisteren.

Wat een beetje jammer is, is dat het eigenlijk twee verhalen in één zijn: een eerste verhaal over de opzet van de tentoonstelling en een tweede verhaal over wat het doet met je als je in je familiegeschiedenis gaat graven. De tentoonstelling is de aanleiding en in de derde aflevering de afsluiting van het onderzoek naar de familiegeschiedenis. Dat begrijp ik als luisteraar heel goed. Alleen had het tussendoor geen kwaad gekund iets minder aandacht te besteden aan de vergaderingen en de opbouw van de tentoonstelling en meer te focussen op de manieren hoe je onderzoek kunt doen naar je familiegeschiedenis.

Gelukkig besteed Van Heemstra wel veel tijd aan het bevatten van wat nou eigenlijk een transgenerationeel trauma is en hoe zich dat uit. Na het luisteren weet je dat misschien nog niet helemaal, maar het geeft zeker een eerste aanzet om over jezelf en je eigen familiegeschiedenis na te denken. Deze podcast is absoluut een aanrader!

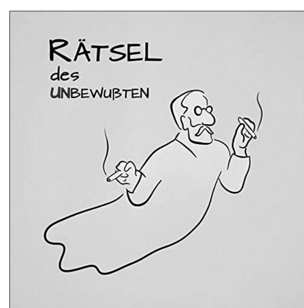
RÄTSEL DES UNBEWUSSTEN (LIVES OF THE UNCONSCIOUS)

IN HET KORT:
Der lange Schatten des Traumas, uitleg over transgenerationele traumata, 24 minuten lang. In het Duits, Engelse vertaling beschikbaar: *The Long Shadow of Trauma – Transgenerational Transmission*.

DE MAKERS:
De makers van *Rätsel des Unbewußten (Lives of the Unconscious)*, een podcast over psychoanalyse en psychotherapie, zijn Cécile Loetz en Jakob Müller. Ze zijn werkzaam als psychoanalytici en wetenschappers. Over zichzelf zeggen ze dat ze de focus willen leggen op een moderne aanpak van psychoanalyse en psychotherapie.

WAAR GAAT HET OVER?
In de aflevering *Der lange Schatten des Traumas* leggen Cécile Loetz en Jakob Müller uit wat transgenerationele traumata zijn. Hoe worden traumata doorgegeven? Hierbij onderscheiden zij twee manieren van doorgeven: de directe en de indirecte manier. Bij de directe overdracht wordt het trauma herhaald. Ouders slaan hun kinderen omdat ze door hun eigen ouders werden geslagen. De indirecte overdracht is het zwijgen over een trauma. Dit zwijgen laat echter ook sporen achter bij de volgende generatie.

WAT VONDEN WIJ?
Der lange Schatten des Traumas is een hele pittige uitleg van transgenerationele traumata. De podcastmakers presenteren veel (medische) informatie om te verwerken. Ik heb deze aflevering in stukjes geluisterd en heb regelmatig delen teruggeluisterd. Het was de moeite meer dan waard. Ik begrijp nu veel beter hoe een trauma de volgende generaties kan beïnvloeden. Een echte *eye-opener* was dat juist het zwijgen over iets ook impact kan hebben op een kind. Daar had ik nooit eerder bij stil gestaan.

TRAUMASPOREN IN HET LICHAAM

IN HET KORT:
Traumasporen in het lichaam, interview met Francine Oomen en Maurits de Bruijn over hun trauma's, een uur en zeventien minuten, in het Nederlands. Ook als video beschikbaar.

DE MAKERS:
Het platform ArtEZ studium generale en het kunsttijdschrift *Mister Motley* organiseerden in het kader van het jaarthema 'Het lichaam en (on)macht' een gesprek met schrijvers Francine Oomen en Maurits de Bruijn over intergenerationeel trauma. De interviewster is kunstjournaliste Lieneke Hulshof.

WAAR GAAT HET OVER?
Lieneke Hulshof gaat in gesprek met Oomen en De Bruijn. Hulshofs gesprekspartners vertellen over hoe bij hen een trauma heeft doorgewerkt en hoe zij patronen proberen te doorbreken. Oomen vertelt over haar moeder en haar eigen trauma. Deze ervaringen en de omgang ermee heeft ze in een *graphic novel* gevat: *Hoe overleven we?* In deze graphic novel neemt ze de lezer mee op haar zoektocht om met de gevolgen van seksueel geweld om te gaan. De Bruijn vertelt over zijn boek *Ook mijn Holocaust* over het oorlogstrauma van zijn moeder en hoe het doorwerkt bij hem.

WAT VONDEN WIJ?
Geboeid door het verhaal van Oomen, heb ik meteen haar boek *Hoe overleven we*? gelezen. Haar boek is een mix van een graphic novel en een collage. Zij gebruikt teksten, tekeningen en foto's om het verhaal van haar en haar moeder te vertellen. Ik ben onder de indruk van hoe zij erin slaagt om over seksueel geweld te praten en er mee om te gaan. In het boek legt zij ook op een toegankelijke manier uit wat bijvoorbeeld een posttraumatische stressstoornis is of wat je kunt doen bij heftige emoties. Het is (wellicht onbedoeld) een handleiding geworden over hoe je met je eigen trauma en dat van de vorige generatie zou kunnen omgaan. Zeker de moeite waard om het interview te luisteren en het boek te lezen.

Ⓐ

FASCISME IN DE POLDER

Boekrecensie Renaissance van de haat

Tekst door Teun

Geschiedenis herhaalt zich niet, maar rijmt vaak. Tegenwoordig zien we de opkomst van nieuwe fascistische partijen zoals Forum voor Democratie. Hoe kunnen die het beste bestreden worden? Zijn er lessen die we kunnen trekken uit ervaringen van vroeger of strijden die ergens anders op de wereld worden geleverd?

De laatste jaren is de uitstraling van bekende fascisten veranderd. Waar tot het eind van de vorige eeuw *bomberjacks* en kale koppen het stereotype bruinhemd waren, is sinds Pim Fortuyn de fascist in pak in opkomst. Extreemrechtse groepen en individuen komen niet meer samen in de woning van Florrie Rost van Tonningen (de weduwe van NSB-leider Meinoud Rost van Tonningen is in 2007 overleden) en tonen zich, op een enkele schaamteloze neonazi na, niet met hakenkruisvlaggen op demonstraties. Het zijn extreemrechtse politici zoals Geert Wilders en Thierry Baudet die heden ten dage de meest vocale verspreiders zijn van fascistische ideeën: ze willen het land 'zuiveren' van Marokkanen, moslims en andere minderheden, roepen op tot een nationale 'wedergeboorte', verlangen terug naar een fictieve nationale heilstaat die nooit heeft bestaan; een verzinsel dat vooral dient als een mobiliserende mythe en afleiding van de door het reëel bestaande kapitalisme veroorzaakte problemen waar wij mee moeten dealen. Betekent deze omslag, van kleine en direct gewelddadige knokploegen op straat naar pakkendragers in dienst van de staat, dat we moeten nadenken over andere tactieken om ze te bestrijden? Of is het wezen van knokploegen en alledaagse straatterreur juist een wezenskenmerk van fascisme?

In *Renaissance van de haat. Nieuw Rechts, FvD en de terugkeer van het fascisme* duikt Jeroen van der Starre in het Nederlandse fascisme. Dat deze gevaarlijke ideologie de laatste jaren in het land een opmars meemaakt, is dagelijks te zien. Vooral Forum voor Democratie met Baudet aan het hoofd draagt in hoge mate bij aan het normaliseren van fascistisch gedachtegoed en maakt, volgens Van der Starre, steeds meer gebruik van fascistische methoden.

DE IDEOLOGIE VAN HET FASCISME

Eerst de bovenkamer bespreken. De ideologie van fascisme bestaat bij Van der Starre uit drie centrale ideeën. Allereerst is er een oermythe van een harmonieus, zuiver land, een ideaalbeeld waarin alle aspecten van het leven en de maatschappij in goede relatie tot elkaar stonden. Dit idee van de 'heelheid' van het bestaan, een 'gezond lichaam' van het fascistisch ideaal staat ook centraal in het essay 'Houden ijskristallen van Haydn?' dat in *De Groene Amsterdammer* van 24 januari 2018 verscheen. Jan Overwijk en Adriaan van Veldhuizen citeren daarin Baudet die zei dat 'het project van mijn leven [eruit] bestaat dat ik de heelheid in de wereld wil herstellen: de heelheid die er nog voor de Eerste Wereldoorlog was'. Terecht wijzen Overwijk en Van Veldhuizen erop dat de weg van 'heelheid' naar totalitarisme kort is, en dat de ideeën over de eenheid van het volk of de natie haar wortels kent in de Duitse Romantiek. Ook het moderne antisemitisme, waarin niet meer wordt verwezen naar de dood van Christus als bron van Jodenhaat maar waarvan de oorsprong ligt in het ontstaan van het idee van essentialistische volken, komt uit dezelfde vergiftigde bron.

Van der Starre voert Freek Jansen op, de rechterhand van Baudet. Zijn congresspeech in 2018 was doordrenkt van de mythe van een 'zuivere volksaard': 'Een schilderij van Rembrandt, een zeeslag van Piet Hein, een gloeilamp van Philips – het zijn allemaal uitingen van één en dezelfde ziel.' Totale nonsens natuurlijk: totdat België zich in 1830 afscheidde was men in de Noor-

delijke Nederlanden helemaal niet geïnteresseerd in Rembrandt, Rubens werd gezien als de meesterschilder uit de zeventiende eeuw. De Belgische nationalisten claimden de barokke schilder uit Antwerpen als hún held, waarna de bedenkers van de 'Nederlandse ziel' op zoek moesten naar een ander historisch figuur waarmee ze een nationaal zelfbeeld konden bouwen en daarin uitkwamen bij Rembrandt. Toch laat dit voorbeeld zien hoe, in meer of mindere mate, wijdverspreid één van de kernelementen van fascistisch denken is.

Het tweede centrale element in de fascistische ideologie kun je beschrijven als 'de zondeval', de verdrijving uit het aardse paradijs. 'Onze organische eenheid wordt doelbewust ondermijnd en kapotgemaakt, waardoor we teren op de laatste restjes van onze völkische levenskracht. Kwaadwillende elementen hebben ons 'homeopathisch verdund', verraden en uitgeleverd', zo vat Van der Starre de boodschap kernachtig samen. Daarbij maakt hij een nuttig onderscheid tussen de leugen van de interne vijand (de 'cultuurmarxisten', 'globalisten') en de externe vijand (de raciale 'ander'). Wat bij de twee termen die Van der Starre voor de 'interne vijand' gebruikt opvalt, is dat ze onderdeel zijn van antisemitische stereotypen. Dat is niet verwonderlijk voor wie beter kijkt naar verschillende hedendaagse complottheorieën die in extreemrechtse groepen rondgaan en helaas vaak daarbuiten kritiekloos worden herhaald in media: continu worden *topoi* als 'George Soros', 'The Great Reset', 'omvolking', 'financierskapitaal', 'satanistisch kindermisbruik' en wat nog meer aan elkaar geregen, waarbij, als de verzinsels maar lang genoeg worden doorgedacht, aan het eind 'de Jood' als 'poppenspeler van de politiek' wordt gepresenteerd, de ultieme onbetrouwbare en onzichtbare vijand. 'Als de Jood niet zou bestaan, dan zou de antisemiet hem uitvinden,' citeert Van der Starre instemmend de Franse filosoof Jean-Paul Sartre.

Verlossing, of wedergeboorte, is waar de laatste fase van de fascistische mythologie om draait. Dankzij een heropleving van de 'ware volksaard' en het uitschakelen van diegenen die deze ondermijnen kan een *renaissance* ontstaan van de ideale maatschappij. De eindstrijd die vooraf gaat aan dit glorieuze moment van herbronning moet men zien als een spiritueel en concreet zuiveringsproces. In de eindstrijd komt 'het volk' weer tot zijn sociaaldarwinistische zelf, het leeft op dankzij een biologische strijd die wordt gezien als de motor van de geschiedenis. Het is van essentieel belang om direct voor ogen te houden wat deze concrete zuivering betekent: een land 'van vreemde smetten vrij', een herstel van een hiërarchische samenleving waaruit alle de fascisten onwelgevallige elementen (iedereen die ze onder het politieke label 'links' scharen, migranten, vakbonden, vrouwen, lhbti'ers, intellectuelen, etc.) zijn verwijderd dan wel hun ondergeschikte positie in de maatschappelijke piramide hebben ingenomen.

METHODENSTRIJD

Hoe bereiken fascisten volgens Van der Starre hun doel? Wat de bruinhemden goed hebben begrepen is dat de belangrijkste plek voor politieke macht niet het parlement is, maar de straat. Dáár voeren zij hun strijd uit, de Tweede Kamer is slechts een bühne waarop zij hun complottheorieën kunnen verspreiden. Fascisten intimideren, bedreigen en gebruiken fysiek geweld in het alledaagse leven, op de werkvloer, thuis, in het park, om hun doelen te bereiken. Van der Starre maakt daarbij duidelijk onderscheid tussen geweld dat vanuit de staat komt en knokploegen en individuen. Fascisme komt op als het machtsapparaat van de staat (het duidelijkst herkenbaar als de politie) niet meer in staat is om de belangen van de kapitalistische klasse te verdedigen. Zo bezien is fascisme een reactie op een sterke linkse beweging, een ontmaskering van de liberale leugen dat een staat niet aan geweld doet,

slechts aan ‘handhaving van de openbare orde’. (Vergelijk deze laatste quote met de Engelse vertaling ervan: dan heet het *law enforcement*. De bestaande kapitalistische orde wordt niet voorgesteld als neutraal of altijd aanwezig, maar is het resultaat van een actieve handeling.) Achter de kapitalist met de onzichtbare hand staat altijd een agent met een geweer die over diens schouder richt. Een diepgaandere analyse van het gewelddadige karakter van de staat ontbreekt echter in *Renaissance van de haat*.

Om een van de invloedrijkste politiek theoretici van de twintigste eeuw te parafraseren: wat te doen tegen het reëel, nu bestaand fascisme? Van der Starre geeft de afvinklijst dat van een lid van de Internationale Socialisten (IS) mag worden verwacht. Ten eerste moet er solidariteit en klasseneenheid zijn, waarbij bewegingsopbouw (en krantjes verkopen) de belangrijkste doelen zijn. Een goed punt maakt hij als hij zegt dat militant antifascisme onafhankelijk moet zijn van de staat. Wetten die radicale partijen of organisaties bestrijden zullen tegen links als een boemerang terugslaan. De Duitse band ZSK brengt het nog simpeler onder woorden: ‘Wir brauchen kein Verbot, denn wir können das viel besser.’ Als derde punt stelt hij dat de strijd tegen fascisme onafhankelijk moet zijn van liberaal-burgerlijke partijen, maar dat men daarin niet dogmatisch of sektarisch moet zijn. Als groepen of leden daarvan mee willen werken aan militant antifascisme op radicale voorwaarden – dat wil zeggen: niet ter verdediging van parlementaire democratie zoals die is, maar voor een gelijkwaardige wereld – dan moet daarmee samengewerkt worden, aldus Van der Starre.

Tot slot stelt hij dat fascisme niet enkel bestreden moet worden door demonstraties en ‘events’ te verstoren, maar dat antifascisme een alledaagse handeling moet zijn. Toon solidariteit op de werkvloer. Verspreid radicale propaganda in je straat. Een goed voorbeeld, maar het is jammer dat hij het daarna niet kan laten om zich superieur te tonen aan militant antifascisme dat soms in het donker moet gebeuren: ‘In die context is het soort antifascisme dat acties liever klein en clandestien houdt en zich geen zorgen maakt over bredere maatschappelijke steun voor antifascistische acties contraproductief. Het helpt de fascisten alleen om zich een slachtofferrol aan te meten, antifascisten weg te zetten als een kleine irrelevante groep en de drempel voor deelname aan antifascistische acties te verhogen.’ Ik mag hopen dat de opbrengsten van de boekverkoop worden gedoneerd aan, bijvoorbeeld, de FreeLina-campagne, de antifascistische directe actie die soms noodzakelijk is.

GEDEGEN, MAAR DOGMATISCH EN VOORSPELBAAR

Zo komen we vanzelf bij de grootste minpunten van dit boek. Het is een IS-propagandaboek, met alle nadelen van dien. Meer dan vijftig pagina’s uiteenzetting over wat de Kommunistische Partei Deutschlands (KPD) in de Weimarrepubliek allemaal fout deed (toegegeven, best wat...), hoe Trotski de politieke constellaties het beste begreep en dat hij de schijnende ster is die gevolgd moet worden. Best gedegen historisch onderbouwd, maar het leest als prediken voor eigen parochie, zonder enige vorm van introspectie. Ook zijn oproep tot solidariteit en samenwerking oogt vreemd als hij eerder in *Renaissance van de haat* enkele Nederlandse denkers over fascisme en radicaal-rechts met de grond gelijk maakt op basis van koddige redeneringen. Merijn Oudenampsen – niet de meest radicale denker, wel goed onderbouwd en met een scherpe blik op de ontwikkeling van neoliberalisme in Nederland – wordt weggezet als ‘inhoudelijk maar moeilijk serieus te nemen’ als het aankomt op zijn FvD-analyse, een beschuldiging die weinig betekent als je niet met voorbeelden komt. ‘In zijn boek, *De conservatieve revolte* (2018) bestempelt Oudenampsen Nederlands extreemrechts van Fortuyn tot Wilders en Baudet als variaties op het Amerikaanse neoconservatisme’, verwijt Van der Starre hem, terwijl hijzelf betoogt dat ze

enkel hun ideeën van Duitse en Franse neofascisten hebben. Blijkbaar is Van der Starre niet geïnteresseerd in Oudenampsens voorbeelden, want dat zijn ideeëngenealogie klopt is evident: Fortuyn en Wilders halen hun mosterd onder meer bij Samuel Huntington, de Amerikaanse politicoloog die de 'Clash of Civilizations' verzon. Baudet wordt in *De conservatieve revolte* slechts éénmaal genoemd, op de datum van Oudenampsens promotie zat FvD nog geen negen maanden in de Tweede Kamer. Dus is het gek dat hij weinig aandacht besteed aan Baudet?

Van der Starre handelt ter kwader trouw door Oudenampsen selectief te citeren. In het tijdschrift Maarten stelt Oudenampsen het volgende over Baudet: 'Conservatisme heeft overigens altijd een tak gehad die dicht tegen het fascisme aanschurkt. We zijn geneigd conservatisme te associëren met behoudzucht, maar er is ook een radicalere traditie die uitgaat van de gedachte dat de progressieven de instituties hebben ingenomen en dat drastische stappen noodzakelijk zijn om die instituties terug te winnen. Baudet behoort in mijn ogen tot die laatste groep.' Dit ligt behoorlijk in lijn met Van der Starres idee van fascistische mythologie, maar dit citaat gebruikt hij helaas niet in zijn boek.

Eenzelfde ondankbare behandeling krijgen Rogier van Reekum en Willem Schinkel. Hoewel *Theorie van de kraal* een mislukt experiment is (vooral qua schrijfstijl is het overdreven ingewikkeld gecomponeerd), zijn deze twee auteurs wel enkele van de scherpste linkse denkers van het land. Dat Van der Starre, wiens belangrijkste pennenvrucht bestaat uit het herhalen in *De Socialist* dat grote bedrijven meer belasting moeten betalen, hen wegzet als 'entertainment voor een middenklassepubliek' is vooral potsierlijk. Met het vorig jaar verschenen *Pandemocratie* laat Schinkel zien dat hij een van de besten is in het doorgronden en fileren van de opeenstapeling van mondiale crises (kapitalisme, klimaatvernietiging, grensregimes), terwijl Van der Starre in sommige hoofdstukken niet veel meer doet dan de tweets van Baudet onder elkaar zetten.

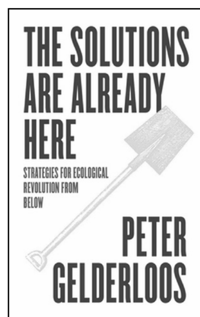
Renaissance van de haat is gedegen in zijn documentatie van fascisme in hedendaags Nederland, herhalend en dogmatisch in de opsomming van de fouten van het verleden, en voorspelbaar door het trotskistische mantra van bewegingsopbouw. Lees het, lees vervolgens *The Anti-Fascist Handbook* van Mark Bray en ga daarna de straat op. Schrijf een *zine*. Saboteer de kapitalistische winstmachine. Trek ten strijde tegen de onverdraagzaamheid van de fascisten. Samen met je kameraden. Ⓐ

Jeroen van der Starre
RENAISSANCE VAN DE HAAT
Nieuw Rechts, FvD en de terugkeer van het fascisme
2022, 272 pagina's, € 15,-
Leeslinks
ISBN: 9789083200620

SJAKOO'S BOEKENTIPS

Iets om te lezen terwijl de boel in de fik staat

Peter Gelderloos
THE SOLUTIONS ARE ALREADY HERE
Tactics for ecological Revolution from below

Recentelijk pas begreep ik dat een deel van het rechtse vertoog over het klimaat is veranderd van 'er is geen klimaatcrisis' tot 'de klimaatcrisis is onvermijdelijk en nu is het zaak om tenminste 'de economie'/de westerse samenleving (de elite) te redden'. Die redding zou dan moeten komen van kernenergie en andere technologische schijnoplossingen. Een belachelijker cynisme is moeilijk voorstelbaar.

Nu de boel met de dag almaar meer daadwerkelijk in de fik staat, zal ik bekennen dat mijn tolerantie voor overheden die daadwerkelijk iets kunnen betekenen in het beperken van de *imminent environmental collapse* beduidend gegroeid is. Niet dat ik politierepressie tegen de trieste en verwerpelijk 'boerenprotesten' toejuich of zoiets, en ook niet de lege leuzen door autoriteiten om ergens een paar procent uitstoot van CO_2 te bewerkstelligen, maar wel het gevoel heb dat als er maar iemand iets doet aan deze zich voltrekkende hel, ik dat niet in de weg zal staan.

Dat is ongetwijfeld een saai en wanhopig betoog, maar maak je geen zorgen, dergelijke reformistische praat krijg je niet van Gelderloos. Beter nog, er zit ook een hoofdstuk in getiteld 'False Pragmatisms: Strategies of Desperation' waarin Gelderloos laat zien hoe overheidsdoelstellingen op het gebied van milieu direct in conflict kunnen zijn met echte verandering door bijvoorbeeld *indigenous* groepen. En inderdaad, echte hoop valt natuurlijk pas te putten uit radicale verandering van onderop. En dat is nu precies het thema van Gelderloos' nieuwe boek. Inclusief de noodzakelijke kritiek op neokoloniale schijnoplossingen en technocratische bestuurders.

Zoals de titel al suggereert, zit het boek vol met verzet tegen de vernietiging van de natuur door bedrijven en overheden. Veelal effectieve campagnes van lokale, vaak indigenous groepen die oliepijplijnen blokkeren, bosbezettingen, directe sabotage organiseren en een totale verachting voor de wet en *business as usual*. Alleen al hoofdstuk- of subtitels als 'Ecological Imaginations', 'Making Sure Mass Murder Doesn't Pay' en 'Apocalyptic Utopias Now' zijn veelzeggend over de radicale en opwekkende perspectieven in het boek. *Resistance is fertile.*

2022, 294 pagina's, € 23,99
Pluto Press
ISBN: 9780745345116

Geralf Pochop
UNTERGRUND WAR STRATEGIE
Punk in der DDR zwischen Rebellion und Repression

Hoewel de titel misschien een algemene beschrijving van de Oost-Duitse punk suggereert, is de rode draad in deze uitgave vooral autobiografisch. Pochop geeft op basis van allerlei bronmateriaal inzicht in zijn decennialange betrokkenheid met punk in de DDR. Later heeft hij ook door China en andere met name Aziatische landen gereisd, ook betrokken bij punk aldaar, maar de focus van het boek ligt op Oost-Duitsland en de periode tot aan de val van de Muur.

Maar deze zijn zeker niet alleen een egodocument: Pochop gebruikt zijn om inzicht te geven in wat er zoal gaande was, in welke politieke context en hoe de punks er zelf over dachten, waar ze voor en tegen in opstand kwamen. Uiteraard, naar het oude gezegde, is punk meer dan muziek en precies daar krijgt de lezer inzicht in. De muziek zelf is er vooral ter illustratie van de sociale en politieke inhoud.

'Punk is het beste wat ons in Oost-Duitsland kon gebeuren', meent Pochop, in de strijd tegen onder andere het fascisme en bij het nastreven van een idee over vrijheid en verzet vanuit de *underground*. En natuurlijk is er een glansrol voor de Staat weggelegd. Binnen de DDR waren 'negatief-decadenten' een officieel te vervolgen ongewenst element, en het stak de autoriteiten ook dat de punks er volhardend op wezen dat het fascisme ook in de 'heilstaat' nog wel degelijk bestond. Het heeft onder andere de auteur serieuze gevangenisstraffen opgeleverd, in zijn geval zes maanden.

De schrijfstijl is toegankelijk, wat helpt als je bijvoorbeeld (zoals ik) het Duits niet perfect beheerst. Even inzichtelijke als vermakelijke reflecties en een mooie verruiming op de vaak te westelijk beschreven geschiedenis van de punk.

2018, 187 pagina's, € 22,50
Hirnkost KG
ISBN: 9783945398838

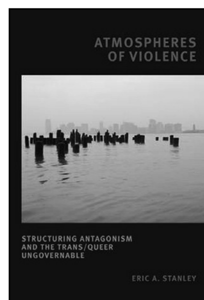

Jules Rijssen, Roy Wijks en Andre Reeder
OP ZOEK NAAR PAPA KOENDERS, over een strijder voor emancipatie in het koloniale Suriname

Met reflectie van de auteurs en talloze interviews, veelal over de persoonlijke (jeugd)ervaringen van de betrokkenen, krijgen we een indringend beeld van de repressie, vooral ook culturele repressie, van de diverse culturen in het (laat)koloniale Suriname. De focus ligt op de taal zelf, het Sranantongo. Bijzonder beklemmend is het te zien hoe de onderdrukking door en ten behoeve van de witte elite ertoe leidden dat allerlei groepen in de Surinaamse samenleving de minachting voor hun eigen culturen geïnternaliseerd hadden. En mooi om het groeiende, hard bevochten zelfbewustzijn te zien van Papa Koenders en anderen, en hun verzet tegen de dominante cultuur en de machthebbers. Het deed me denken aan verslagen van de radicale flanken van de arbeidersbeweging, antiautoritaire groepen, verhalen over Marinus van der Lubbe en dergelijke in Nederland en Duitsland in de jaren twintig en dertig.

Het citaat op de achterflap greep me direct, zowel inhoudelijk als door de fraaie schrijfstijl. Hieronder heb ik het oorspronkelijke gebruik van 'het n-woord' behouden, het was destijds voor Koenders zelf blijkbaar de te gebruiken term: 'Nu ik door deze uitnodiging ertoe gebracht ben, zou ik mij van de zaak kunnen afmaken en zeggen, dat ik tot die activiteiten ben gekomen toen rotsvast de overtuiging zich in mij vestigde, dat het onderwijssysteem van het kolonialisme met een voor de Neger volslagen vreemde taal als voertaal, een groot onrecht, een misdaad is geweest en nog is, want het heeft ons gemaakt tot achterlijke mensen met twee halve talen, met voorkeur naar klater boven gedegen goud, aan woorden boven begrip.'

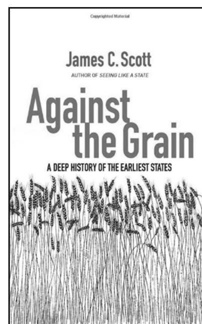
2019, 190 pagina's, € 22,-
LM Publishers
ISBN: 9789460223600

Eric A. Stanley
ATMOSPHERES OF VIOLENCE
Structuring antagonism and the Trans/Queer Ungovernable

Zoals de titel al doet vermoeden, doet vrezen misschien, vertelt Stanley een verhaal met een – naar mijn smaak – wat hoog filosofisch gehalte, maar de boodschap is helder: 'progressieve waarden' zoals inclusiviteit, rechten voor de wet en tolerantie maskeren vaak liberale papieren tijgers die echte emancipatie in de weg staan en de status quo van een handige nichemarkt voorzien. Voor bevrijding en een einde aan een repressieve omgeving, hebben we verzet nodig en een aanval op de status quo. Geen papieren gelijkheid maar een verwerping van de (hetero) seksistische werkelijkheid. Verzet, zelfbewustzijn en directe actie zullen altijd meer zoden aan de dijk zetten dan petities en dankbaar in ontvangst genomen concessies. Zeker ook met de T-Mobile-boot op de Pride Parade afgelopen weekend, dacht ik weer eens aan deze gouden slogan: 'Don't sell me no rainbow flag: all the colours that I need are the Pink and the Black.'

2021, 123 pagina's, € 20,99
Duke University
ISBN: 9781478014218

James C. Scott
AGAINST THE GRAIN
A deep history of the earliest states

Op school en in de populaire beleving bestaat nog altijd de mythe dat de 'Landbouwrevolutie' min of meer samenviel met het ontstaan van het schrift en de eerste staten in Mesopotamië, en bovendien dat die (stad)staten bakens van welvaart en 'vooruitgang' zouden zijn geweest. Voor wie interesse in het thema heeft, bestaat al langer het besef dat het leven er sinds de Landbouwrevolutie juist ook kariger op is geworden in termen van vrije tijd, dieet en vrijheid. Bovendien laat Scott – met veel andere huidige schrijvers – zien dat de hele samenhang tussen de landbouw, het schrift en vroege staatsvorming voornamelijk een latere fictie is. Landbouw en de domesticatie van eerst honden en later koeien, schapen, varkens en paarden hebben geen helder begin- of eindpunt; staatsvorming en het schrift volgden bovendien vaak een paar duizend jaren later en Ur, Uruk, Nineve en andere Mesopotamische stadstaten zijn even vaak uiteengevallen als weer opnieuw opgericht. *Interregnums* en *dark ages* waren geen moeilijk uit te leggen uitzonderingstoestand, maar een logisch gevolg van de dwang en typerende problemen van de organisatievorm van de vroege staten. Simpel gezegd: mensen kwamen niet juichend, in drommen naar de stad gestroomd, maar moesten eerst opgesloten worden en beroofd van hun middelen om in lossere verbanden te leven. Vanaf Ur is volgens Scott de mens zelf gedomesticeerd en onderworpen aan dwang en opgelegde discipline. Dit alles lukte pas waar en wanneer koningen en heersende klassen de macht hadden om de muren hoog genoeg te bouwen om de mensen binnen te houden.

Tot mijn stomme verbazing heeft Scott in het verleden ooit klussen voor de CIA gedaan. Dat is lang geleden, maar dat hij er bijna nonchalant over spreekt alsof het er niet toe doet is miserabel. Des te meer omdat zijn boeken oprecht anti-staat en antiautoritair lijken te zijn. Het is aan de lezer om erover te oordelen.

2017, 256 pagina's, € 19,-
Yale University Press
ISBN: 9780300240214

UITGANGSPUNTEN DE VRIJE BOND

1. De Vrije Bond gaat uit van en streeft naar een anarchistische samenleving waarin een mens zelf kan bepalen hoe het leven in te richten.
2. De Vrije Bond is een organisatie van anarchistische individuen en groepen gebaseerd op:
   - gelijkwaardigheid van alle mensen;
   - autonomie van het individu;
   - zelfbestuur en zelfbeheer, vrije vereniging en federalisme;
   - een goed milieu en een vitale natuur;
   - de afschaffing van alle vormen van gezag (bijvoorbeeld op economisch, politiek, sociaal, religieus, cultureel of seksueel gebied);
   - de opbouw van een vrije samenleving zonder klassen, staten, of grenzen, gebaseerd op anarchistische werkwijzen en wederzijdse hulp.
3. De totstandkoming van een vrije samenleving kan onmogelijk het werk van de Vrije Bond alleen zijn. Wij willen de anarchistische beweging uitbreiden, bekendheid geven aan onze ideeën, en deze verwezenlijken. Directe actie in woord en daad is het belangrijkste middel van de Vrije Bond.
4. Aangezien onderdrukking, kapitalisme en uitbuiting wereldwijde fenomenen zijn is onze strijd een internationale strijd. De Vrije Bond verwerpt elke vorm van nationalisme en stelt hiertegenover een federalistische organisatie van de maatschappij. Naast het verenigen van anarchistische groepen en individuen in onze directe omgeving, onderhoudt de Vrije Bond ook contacten met anarchisten en anarchistische federaties wereldwijd.
5. De samenleving waar de Vrije Bond naar streeft zal een pluriforme samenleving zijn. Verscheidenheid in ideeën en strategieën door aangesloten groepen en individuen is inherent daaraan.
6. De Vrije Bond biedt geen blauwdruk voor een toekomstige samenleving, alleen de praktijk kan dit uitwijzen. Wat de Vrije Bond wel biedt is een organisatiestructuur waar op anarchistische wijze mensen van allerlei schakeringen strijdbaar en solidair het debat kunnen aangaan, van elkaar kunnen leren en kunnen samenwerken.
7. De Vrije Bond initieert en ondersteunt activiteiten die de verwezenlijking van de uitgangspunten bevorderen.

WORD LID VAN DE VRIJE BOND

Word lid van de Vrije Bond!
Ontvang *Buiten de Orde* viermaal per jaar!

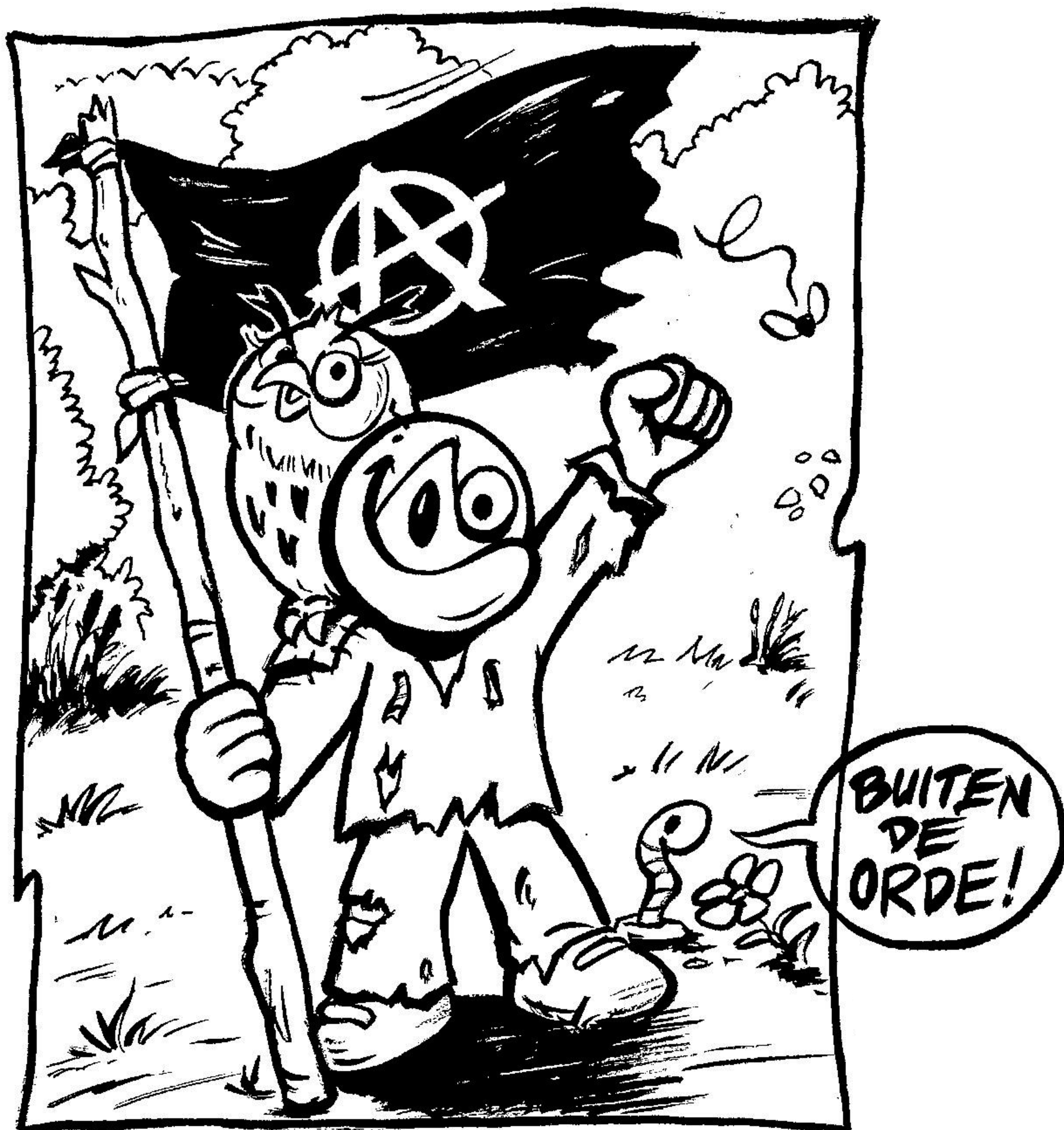
Contributierichtlijnen per maand:

Inkomen € 0 t/m € 500:
€ 2,- per maand
Inkomen € 500 t/m bijstand:
€ 4,- per maand
Inkomen bijstand t/m minimumloon:
€ 6,- per maand
Inkomen hoger dan minimumloon:
€ 8,- per maand
(meer is ook welkom)

Geef je op via: vrijebond.nl/word-lid

Je contributie kun je overmaken op:
IBAN: NL80 INGB 0005 4954 73
BIC/Swift: INGB NL2A
t.n.v. Vrije Bond te Amsterdam

PHONKIË DE ZOMBIE & KYLIE OEHOE.

OP EEN WARME WINTER

vrijebond.org